

Jordbruket i Bjerkreim oppgjennom tidene

av
Paul Tengesdal

Fra flintsigd til det moderne jordbruket.

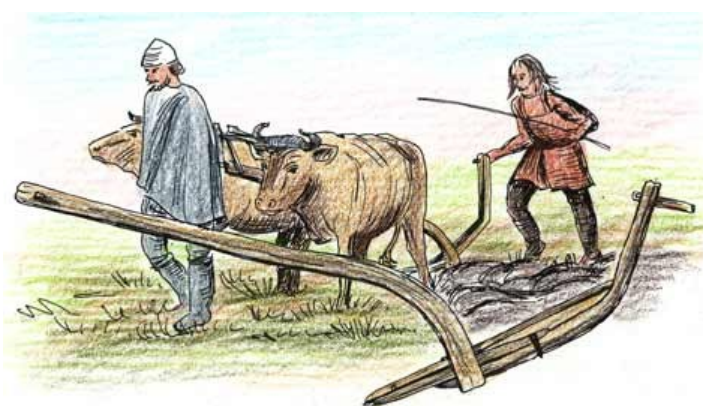

Vi finner spor etter de første bønder på Jæren for 3500 – 5000 år siden. Innføring av jordbruket er sannsynligvis det viktigste framskritt i menneskenes historie. Steinalderfolkene gikk over fra relativt ensidig å høste naturen gjennom fangst, fiske og sanking til å kontrollere naturen ved å holde husdyr og dyrke korn. De som opptok jordbruk ble derved fastbuende, og et bestemt område kunne som regel gi mat til flere mennesker enn tidligere.

Flintsigd fra Nærland i Nærbø. Sigdbladet har vært innfelt i et krumt treskaft. Foto AmS.

JORDBRUK I STEINALDEREN

Steinalderfolkene gikk over fra relativt ensidig å høste naturen gjennom fangst, fiske og sanking til å drive med jordbruk ved å holde husdyr og dyrke korn. De som opptok jordbruk ble dermed bofaste.

De første bøndene i Bjerkreim slo seg til på elvesletten langs vassdraget; på Tengesdal, Apeland, Bjerkreim, Gjedrem, Svela og etterhvert lenger oppover i dalføret. Bøndene hadde allerede fra tidligere med seg hund, nå fikk de også ku, sau og geit. Bøndene brukte framdeles steinredskaper, men fra den tiden finnes flintsigden til å skjære korn med.

Bøndenes forestillingsverden er vidt forskjellig fra fangstmannens. Ku, sau og geit gir jevn tilgang på mat, men krever omhyggelig stell. Åkeren gir korn, men må pløyes, sås og passes på så ikke storvilt trækker den ned og ugras kveler den. Fremdeles levet fangstmannen og bonden side ved side og brukte sine steinredskaper helt til jernet ble allemannseie etter Kristi fødsel.

KORN BLIR TIL MJØL

Med den gamle skrubbekverna knuste man kornet ved å skyve en liten stein fram og tilbake på en noe større flat stein. Foto AmS.

Dreiekverna må ha betydd et stort framskritt. Den ble først dreiet med begge hender på oversteinen, men fikk senere en pinne i et hull i ytterkanten og kunne dreies med hånd. Foto AmS. Alle disse tre typene; skrubbekverna, dreiekverna med og uten hull i ytterkant, er funnet på Jernaldergården, Stavanger.

DET FØRSTE JORDBRUKET

Fra tiden for 5000 år siden er det påvist bein av både ku og sau/geit på Jæren. Men sikre vitnemål om åkerbruk får vi 500-1000 år senere, da korn for første gang opptrer i enkelte pollenanalyser. Først mot slutten av yngre steinalder, for 3800 – 3500 år siden, synes åkerbruket å ha fått sitt endelig gjennombrudd.

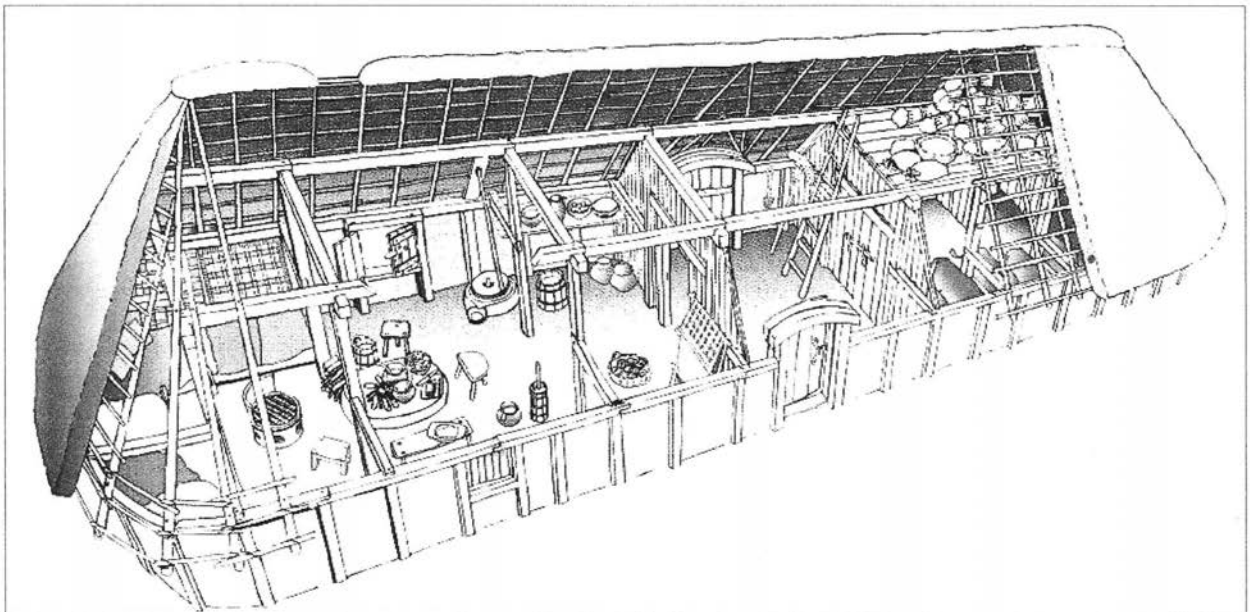
I Bjerkreim er det funnet kun to sigder av flint. Den ene funnet på Fuglestad, men er noe usikker, og er tolket å være endestykke av en sigd eller oddestykke av dolk av flint. Den andre er funnet på Slettebø og tolket som symetrisk, smal sigd av grå flint med konveks rygg og egg, ene av hjørne slått av. Disse to gjenstandene er eneste holdepunkt vi har for at det ble dyrket korn i Bjerkreim i steinalderen.

Tross få bevislige funn, er det uomtvistet at det har vært jordbruk på de lavereliggende områder i bygda helt fra yngre steinalder. I denne tiden var klima varmere enn i dag. Det var utbredd eikeskog, men og furuskog, or og bjørk var vanlig, og i den tiden var det villsvinet som preget matseddelen. Eike- og hasselnøtter er nett det villsvinet liker best.

Så skjer det at mennesket tar til å rydde bort skogen for å gi plass til åker og beitemark. Det gikk ikke så godt. Beitefeet hindret fornying av skogen – jorda vart utvaska slik at etter kort tid med grasvokster breidde lyngen seg utover. Bare stubber av eik, bjørk og furu i mange myrer minner om de gamle skogene som vart fjerna ved noe som nærmest kan kalles en arbeidsulykke.

Bonden makta å tilpassa seg til det nye fattige landskapet i en viss mon, men lett har det ikke vært. Mange øydegarder forteller om vonde tider med fall av fe og folk.

SLIK LEVET DE I TIDLIG JERNALDER, 500 f.Kr – 500 e.Kr.

Vi ser bygningskonstruksjonen samt interiør på denne tiden.

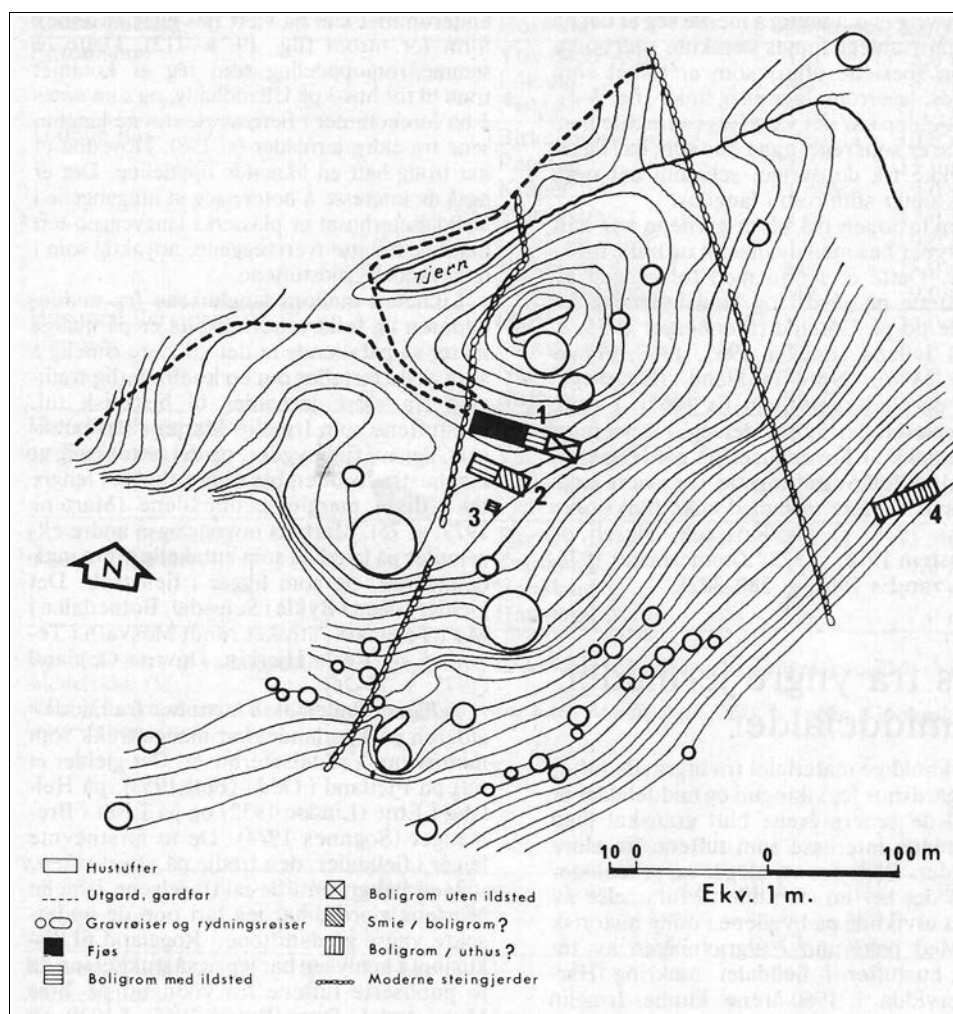
Soveplassene helt til venstre i bygget med ildstedet som en sentral del i oppholdsrommet. Rommet har en kubbestol, krakker og i bakre hjørne er malesteinen plassert, deretter mot høyre finnes et forrådsrom hvor veven er plassert. Dette huset har inngang fra begge langsider. Og helt til høyre er fjøset med kubåser og ovenpå et lagerrom. Bygningen ble gjerne plassert slik at fjøs-enden vendte mot den dominerende vindretningen. Dermed fikk en mest mulig varme fra dyrene til resten av huset. Det må kunne kalles den tids energisparing, med mindre ved /torv som derved gikk til brenne.

TIDA OMKRING KRISTI FØDSEL

Det er først etter at kjennskapet til lokal myrjern-utvinning og jernets enestående egenskaper som redskapsråstoff slo gjennom i tida omkring Kristi fødsel, at flintbruken for alvor begynte å gå tilbake. I motsetning til bronzen ble jernet til slutt allemannseie. Jernproduksjonen i større omfang foregikk i de indre dalstrøk og ved overgangen til snaufjellet. Her var det rikelig med myrmalm, bjørketrevirke til smelteprosessen og rennende vann til avkjøling. Vi må anta at det fra flere av jernmilene i Bjerkreim har blitt levert jern til Låg-Jæren ute ved kysten hvor mye av dette manglet.

I den første tiden av eldre jernalder – keltertid – eller «førromersk jernalder» som arkeologene kaller perioden mellom 500 f.Kr. og Kristi fødsel – synes bruken av jern stort sett å være begrenset til enkle smykkeformer og draktutstyr.

Fra Kristi fødsel og framover ble bruksområdet gradvis utvidet, inntil vi fra ca. 400 e.Kr. finner fullt utviklet jernbrukskultur med de viktigste våpen- og redskapsformer. Jernet var da blitt det viktigste middel i folks livberging. Se nedenfor, gårdsanlegget på Auglend, Store Svela:

Kartet viser et 8-9 meter langhus (nr. 1) som har fjøset i vestre ende, i midten et boligrom med ildsted, og i østre ende boligrom uten ildsted. Fra fjøset går der en steinsatt geil (ræge) til utmarka nordvestover.

Her vart dyra drevet ut til beite og samtidig avskilte denne den oppdyrkede innmarka.

Vi ser også flere store gravhauger og mindre rydningsrøyser i innmarka omkring gården.

Legg merke med at alle gravhaugene er plassert ute på kantene med vidsyn, - plassen Auglend bærer sitt navn med rette, selv om navnet faktisk betyr økningsland, tilleggsjord.

Hustufta er fra folkevandringstida 400-600 e.Kr. Utgravd og oppteignet av Jan Petersen 1933.

FOLKEVANDRINGSTIDA, 400 – 550 e.Kr.

Bygdeborger antyder urolige tider. I Bjerkreim er det registrert to bygdeborger; en på Litlaberg, Nordre Tengesdal og sannsynlig en på Borgeråsen, Vinningland.

I denne tiden ble flere gårder i Bjerkreim fraflyttet. Hva som var årsaken vites ikke sikkert. Det forhold at de fleste gårdshusene er nedbrent kan tyde på at det har vært ufredstider med lokale motsetninger og stridigheter, men også annet kan være: pest og forverrede driftsvilkår for jordbruket, eller utflyttinger til Nord-Norge er nevnt.

Vi vet at det ute i Europa hersket alvorlige pestepidemier på den tiden. De kan ha nådd Norge. Utpining av åkerjorda er mindre sannsynlig. I løpet av folkevandringstiden synes regelmessig gjødsling av åkrene å ha blitt vanlig. Dette sammen med sannsynlig bruk av «skifteteknikk» hvor åkerlappene fikk regelmessige hvileperioder, har trolig motvirket en større jordbrukskrise. Gravskikkene har også endret seg igjennom denne tiden, med mer beskjedne gravhauger som er vanskeligere å oppdage. Derfor har kildetilfanget fra perioden blitt svært lite, også fra Bjerkreim. Senere får vi vikingtiden med langt rikere arkeologisk kildemateriale.

Fra vikingtiden har vi også sagaene som historiske beretninger.

Bjerkreim i bronse- og jernalderen

I tidsrommet fra 1800 år før Kr. til 500 etter Kr.

Sommeren 2015 var det store arkeologiske utgravninger ved gårdstunet til Asbjørn Tengesdal på Nordre Tengesdal. Han skulle bygge et nytt bolighus på gården, og det var blitt påvist gammel bosetting på stedet. Det viste seg at det tidligere var blitt oppført fire hus i utgravningsfeltet.

To av bygningene er datert til eldre bronsealder, mens ett hus er datert til eldre førromersk jernalder. I tillegg ble det funnet spor etter et hus som ikke ble datert, men som har typologiske trekk som antyder at dette kan være fra slutten av neolittikum /eldre bronsealder. I tillegg til dette ble det funnet flere stolpehull som ikke kunne relateres til langhus. Trolig tilhørte disse anleggene mindre fire eller seksstolpers nytte-bygninger som vanligvis preger boplasser fra de undersøkte fasene. Funnene er altså relatert til både bronsealderen og til jernalderen.

Utgravningsfeltet på Nordre Tengesdal i Bjerkreim

Det er gjort svært få undersøkelser og registreringer av førreformatoriske gårds- og jordbruksrelaterte spor i de sentrale jordbruksområdene på elveslettene i Tungs- / Bjerkereimsvassdraget eller i tilsvarende områder i resten av Dalane. Jan Petersen registrerte i 1933 tretti gårdsanlegg fra jernalderen i Helleland, Bjerkreim og Egersund sokn. Imidlertid er disse bosetningssporene av en helt annen type enn de registrerte funnene på Tengesdal, i og med at de består av synlige hustufter av torv og stein med tilhørende gravrøyer, geiler og gjerder rundt (Petersen 1933). I tillegg til å registrere utførte Petersen enkelte utgravninger innenfor noen av hustuftene på gårdsanleggene.

Bosetningssporene på Tengesdal er funnet sentralt i flatbygda, og ligger sågar i prima jordbruksland. Dette er en meget forskjellig beliggenhet i forhold til alle de mange gårdsanleggene som ligger perifert i randsonene av hoveddalførene og som muligens må oppfattes som marginale gårdsbruk. Selv om den beste jordbruksjorda, slik den er på Tengesdal er begrenset, har området vide utmarksbeiter.

BELIGGENHET AV UTGRAVNINGSFELTET

Gravfeltet ligger på Nordre Tengesdal like ved siden av gårdshusa til Asbjørn Tengesdal

I de senere årene er det gjort mindre husundersøkelser av et toskipet langhus ved Hellvik i Egersund kommune. Denne lokaliteten lå ved sjøen ca. 10 km sørvest for Tengesdal.

I moderne tid er det utført omfattende arkeologiske undersøkelser på Sentral- og Nord-Jæren med Stavangerhalvøya. Det samme gjelder dessverre ikke for Sør-Rogaland hvor det mangler undersøkelser som kan fortelle noe om forhistorisk gårdsdrift i denne delen av fylket. Dette er bakgrunnen for at myndighetene fann det svært interessant å foreta denne utgravningen.

Det generelle inntrykket fra denne utgravningen er at fornminnefeltet var forholdsvis godt bevart. Det ble registrert i alt 4 boliger. Og når alle løsfunnene ble gjennomgått, viser det seg at det har bodd folk på stedet i lang tid. Funnene antyder at det har vært aktivitet på stedet fra steinalder (funn av flintflekke) og fram til yngre jernalder. Den eldste boligen (hus nr. 4) antas å ha vært i bruk i tidsperioden 1900-1600 f.Kr. Når det ikke er nøyaktigere datering skyldes dette at det ikke ble foretatt aldersbestemmelse etter C14-metoden for dette huset. Og den yngste boligen (hus nr. 2) er datert til 350-310 eller 210-200 f.Kr.

De største funnkategoriene er leirkarskår, men det ble også gjort funn av malestein (å male korn på), en helle og en flintflekke. I hus nr. 3 (1380-1310 f.Kr.) ble det funnet et randskår fra et leirkar som har klare paralleller til dansk (jydsk) keramiktradisjon. Det vitner om kontakt med Danmark allerede gjennom siste del av yngre steinalder og den eldste bronsealder.

Når det gjelder selve hus-konstruksjonene, så er det stolpehull, kokegrop, rand-vegger osv. som kan fortelle om det. Alle hus ble oppmålt, og ut fra dette kunne det fastslås hva som har vært de foreskjellige oppholdsrom og hvor inngangspartiene har vært. Alt stemte rimelig godt med tidligere funn i andre områder bl.a. på Forsand-moen i Rogaland. Husene er bygget under samme tak med boligrom, innganger, fjøs og ofte lagerrom, alt etter hverandre i et såkalt langhus. Husenes bredde

5-6 meter og lengder godt 20 meter.

Den familie-samlende delen i huset var ildstedet, plassert sentralt i oppholdsrommet. Ildstedet forsynte huset med varme, og her foregikk all matlaging. Her samlet de seg til måltider og fest, og her hadde de sine soveplasser. Rett over ildstedet var ljoren (røkåpningen) i taket, hvor røken gikk ut. Husene i bronsealderen og utover er regnet å ha stråtak og yttervegger av leirklinte doble flettverksvegger mellom stolper. Leirkliningen var en blanding av blåleire, sand, finhakket halm og kumøkk. Senere kom hus med never og torvtak og utvendige tømmervegger.

Sør fra utgravningsfeltet, på den andre siden av dagens tun, er det også registrert fortidsminner. Så kan en stille seg spørsmål om man faktisk står overfor en større samling bygningsmasse, altså flere samtidige bygninger i et felles tun, slik det ble oppdaget på Forsand-moen. Det vil kun framtidige utgravninger avsløre. Sikkert er det ihvertfall at disse bygningene som nå er avslørt viser fast bosetning på Tengesdal gjennom lang tid.

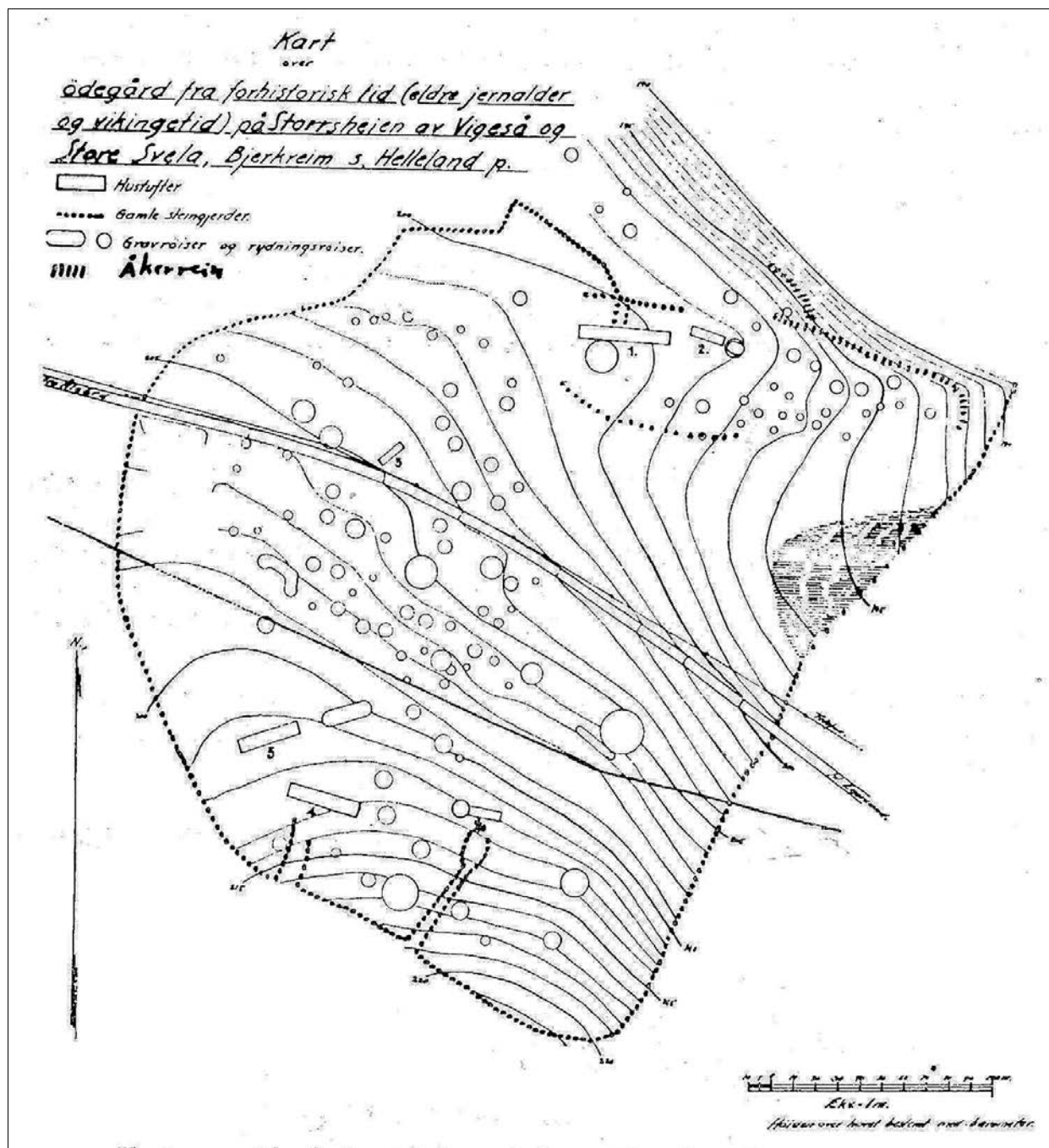
Tengesdal ligger ganske inntil Bjerkreimselva, som gir rikelig tilgang av ferskt drikkevann. I tillegg er elva en meget rik lakseelv, og har således en verdi som matressurs. Elvesletten som følger Bjerkreimselva er forholdsvis flat og inneholder lite eller ingen store steiner. Selve elvesletten framstår som et frodig og lett dyrkbart område. Det er nettopp i slike områder hvor tidlig jordbruksbosettinger ofte forekommer. Dessuten er det også tilgjengelig utmark som egner seg for beiting og som jaktterreng. Disse fortrinnene på stedet har resultert i at området har hatt bebyggelse gjennom lang tid. Men hvordan hadde de det, og hva drev de med? Det er spørsmål vi skal se nærmere på.

Dette var et jordbruksfolk, det viser det biologiske mangfoldet som er funnet på stedet. Det er funnet bevarte frø og korn som gir innblikk i dyrkede kornarter og utnyttelse av ville vekster. I tillegg til dette, sammensetning av vekster som vokste i kulturlandskapet i eldre bronsealder.

Om sommeren når været tillot det, foregikk nok all matlaging utendørs. Her var det fritt utsyn over markene og hva som røret seg omkring. Kanskje dette var den tids «sommerferie» fra det innendørs avstengte livet i et røkfyllt rom. Folk og fe oppholdt seg gjerne mest mulig utendørs.

DEN HISTORISKE GARDEN VEKS FRAM

*Kart over ødegårdene på Storrshøia, henholdsvis på gården Vikeså og på gården Store Sveta.
Utgravninger ble foretatt i 1933 av Jan Pettersen.*

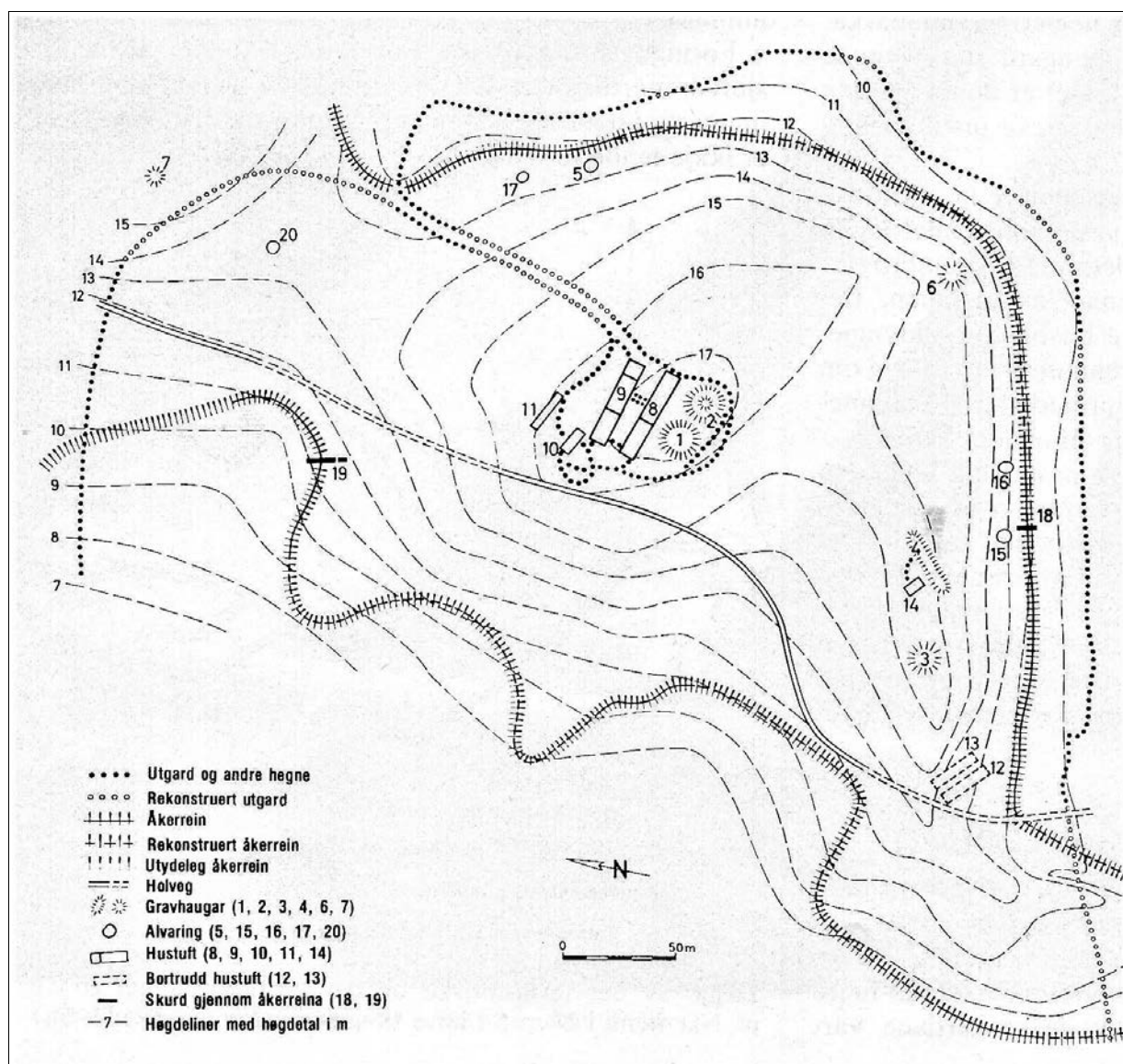
*Her har det opprinnelig vært 6 tufter, og vel 100 gravrøyser /rydningsrøyser.
Følgende bygningsmål: Tuft 1: 39,5x7,75m-2 rom, Tuft 2: 18,5x6,75m-1 rom,
Tuft 4: 35,5x5,7m-1 rom, Tuft 5: 29x7,6m-1 rom, Tuft 6: 20x7,75m-1 rom.
Disse tuftene stammer fra yngre romertid (200-400 e.Kr.) og fra folkevandringstiden (400 – 550 e.Kr.).*

*Ødegårdene på Storrshøie er et godt eksempel på den historiske garden.
I det nord-østre hjørnet ser vi spor etter åkerreina som omkranser den eldste åkeren.
Dette er de eldste spor av jordbruket på garden.*

Åkeren hadde den største og beste jorda på garden. Sammen med naturenga omkring utgjorde den innmarka. Dette vart avskilt fra utmarka med steingjerder (utgarden) omkring. Det jordbruksområdet kaller vi garden. Slik hadde garden ligget i mange hundre år, skilt fra andre gardar med myrer, lågland langs bekker og elver, skog og lyngheier. Men det skulle etter hvert skje et omskifte fra enkeltstående busettinger omkring i bygda til klyngetun på alle gardar.

Skal en forstå hvordan den historiske garden voks fram, må en først se på hvordan den forhistoriske garden var bygd opp. Det kan slås fast at det i folkevandringstiden (400 – 550 e.Kr.) vart flere gardar i hver grend. Mange av disse gardene vart senere fraflyttet. De vart ødegardar.

De hadde alle enbølt tun (enskildtun), men kunne være med mer enn et langhus i hvert tun. Mange gardar hadde to enskilde tun og somme jamvel tre. Men ett pekte seg ut som hovudetun. Ved tunet fører det en geil (feveg), av opplødd stein, til utmarka som hindret feet å trenge inn i innmarka.

Nedlagt gard i utmarka til Njærheim i Hå. Garden ligg på en morenehøgde som typisk for de fleste.

Innenfor gjerdet til utmarka finner vi en åkerrein (åkergrense).

Jorda trong lange kvilepauser, derfor vart det nødvendig med store åkerareal.

Det var først da jernet var blitt allemannseie og de kunne sko både spaden og arden med jern, at nydyrkingen fikk fart. Nå kunne de gå i gang med å dyrke store sammenhengende arealer på de steinute moreneryggene. Da var det den historiske garden voks fram.

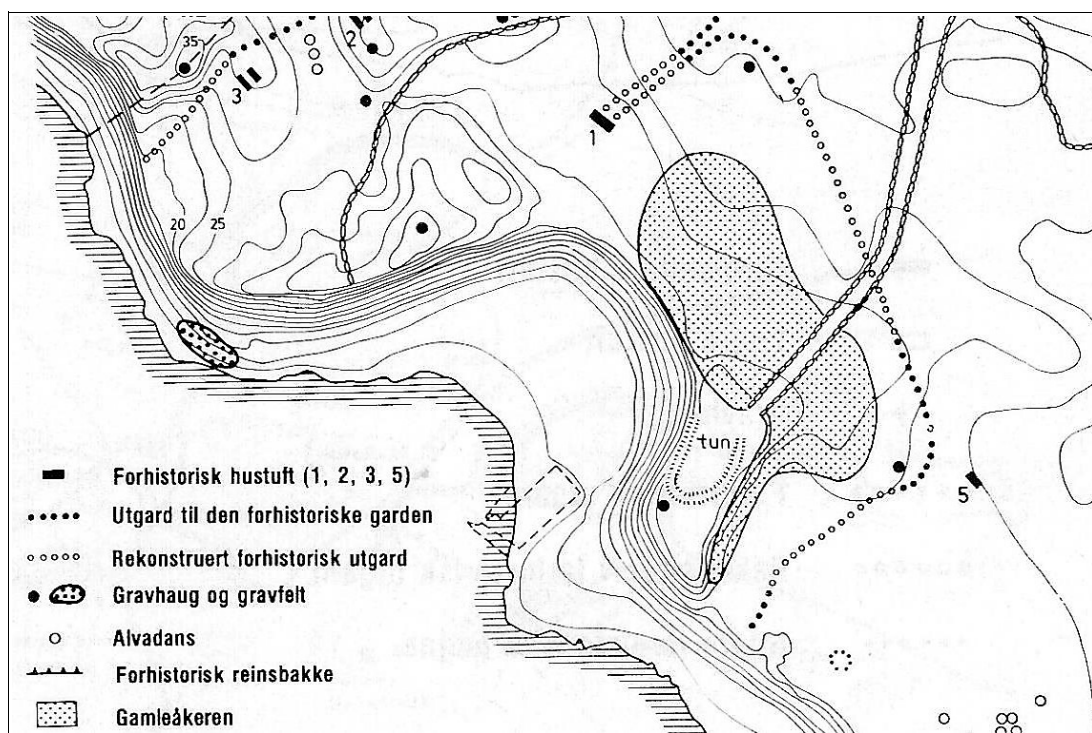
I folkevandringstiden var mest hver eneste høyde i terrenget som var selvdrenerende, liten eller stor, busett på denne måten. Overalt i Bjerkreim, både langs Bjerkreimsvassdraget og langs Ognavassdraget, og i høyere strøk vart det trangt om plassen. Dette skyldes folkeøkningen som førte til at hver gard måtte fø flere folk enn før. Storfamilien vart enda større. Men utgarden sette grense for hvor mange munner åkerlandet kunne mette.

Ved bureising hegna bureiseren inn så mye av den selvdrenerende jorda på høgda som han meinte han var i stand til å dyrka. Og på flere kanter utenfor utgarden, dvs. i utmarka, vart det liggende att selvdrenerende jord. Det vart også avla korn på høgder som ikke var busette. En stor del av det tidligere beitelandet vart altså nå åkerland. Under folkevandringstida ble mange gardar fraflyttet. Omfanget og årsaka til denne krisa er uklart.

Men jordbruket synes etterhvert å utvikle seg til å gi større avlinger, og på det ble behov for mindre arealer. Vi kan nå finne betydelig dypere kulturjordlag i åkeren, gjerne 20-30 cm på flatt lende. Nederst i bakkene ved overgang til låglende blir det lagt seg høge reinsbakker (moldbakker) både innenfor og utenfor den gamle utgarden. Det er tydelig at dette dype kulturjordlaget er kommet til ved påføring av naturhumus, i første rekke myrjord. Påføring av myrjord øker kvelstoffinnholdet, og det bli ikke nødvendig med så lange kvileperioder som tidligere.

Denne kultiverte åkeren kaller vi «gamleåkeren». Den kan i dag på flatt lende gjerne være 1 meter dyp, og i sterkt hallende lende ble reinsbakken opptil flere meter høg. Dette tykke kulturjordlaget heng sammen med langvarig påføring av «mittingmold». Hvert tun hadde sin «mitting» i tunet, som var oppbygd av møkk, avfall (t.d. fiskeslo) og mold. Mold var myrjord og jord de skrellet av på ødegårdene i utmarka. Denne sterke gjødslinga gjorde det mulig å avle korn på gamleåkeren hvert år. De sådde hovedsakelig havre og blandkorn, og et mindre område i gamleåkeren vart avsatt til bygg. Dette vart særlig sterkt gjødsla.

På den siden av gamleåkeren som vart omkransa av åkerland fra tidligere, vart kalla for «vodl» og enga kalla for «tjukkenga». Dette var den beste slåtten. Utenfor vollen låg «tunnenga». Gamleåkeren og enga utgjorde tilsammen innmarka. Det var kvaliteten på naturenga som avgjorde hvor mye land som de måtte hegna til innmark.

Storåkeren (skravert område) på garden Obrestad i Hå.

VIKINGTIDA, 800 – 1066 e.Kr.

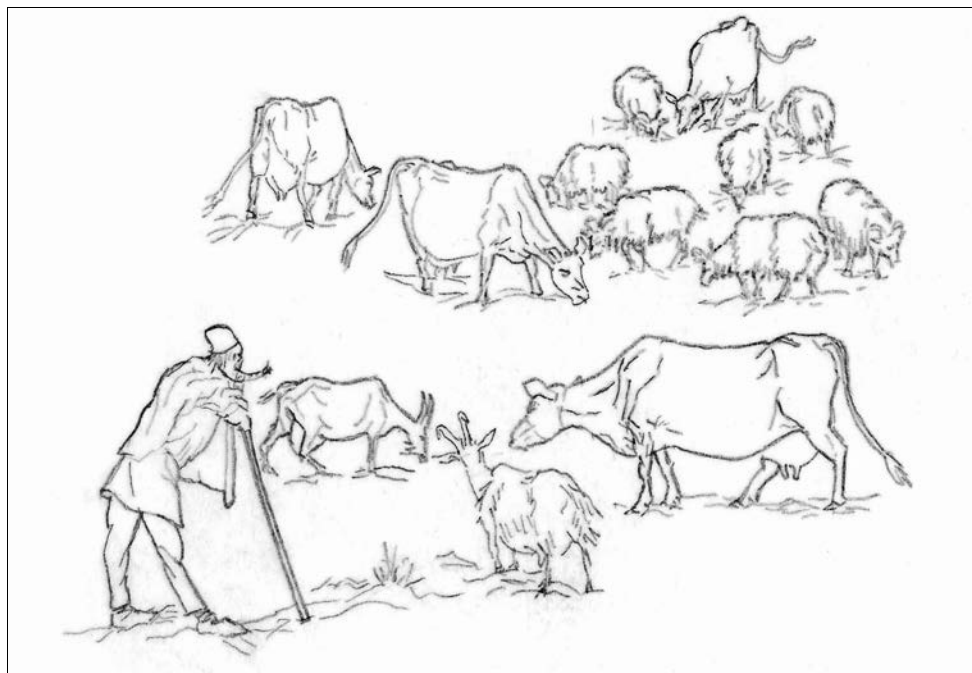
SLIK LEVET DE

Vikingene bodde i langhus med mennesker og dyr under samme tak. Midt på gulvet er det flere ildsteder. Over dette kokes det mat i en stor kjele, som henger ned fra taket. Røyken fra ilden trekker ut fra en åpning i gavlen. Langs veggen er det sove-nisjer. Utvendig ser vi hvordan vikinghuset antagelig så ut med kvistfletting utvendig som var leirklint og med plank innvendig, eller med torv eller stein utvendig.

VIKINGENE DREIV JORDBRUK

Vikingene i Bjerkreim livnærte seg hovedsakelig av jordbruk, men også jakt og fangst. Det blir ganske feil å kalle vikingene i Bjerkreim for et sjøfarende folk, det var jordbruket som de var mest opptatt av. Men det fantes andre som kunne sitt handverk innen andre fag; trearbeid, smiearbeid, bearbeiding av huder og skinn osv. Disse var mindre stedbundne, og kunne farte omkring og tilby sine tjenester. Vi vet at det fantes vasskverner i vikingtiden, låsesmedene var meget dyktige med finurlige låsemekanismer og vi vet at treskjærerkunsten var rikt utviklet.

Bondens daglige liv er utførlig skildret i sagaene, og stort sett synes det ikke å ha vært syndelig annerledes enn nordiske bønders liv mer eller mindre har vært helt opp til mekaniseringens tidsalder midt på 1800-tallet. Alle gårder var selvforsynte. Bare når det dreide seg om helt spesielle oppgaver, ble det sendt bud etter profesjonelle håndverkere. Disse dannet en egen «klasse», selv om de også ofte dreiv jordbruk ved siden av sitt egentlige yrke. Den viktigste av dem var sannsynligvis bygdesmeden, som også ofte hadde ord på seg for å være litt av en svartekunstner.

Og så hadde de trelles (slaver) som ble satt til alt det harde arbeidet som ikke krevde annet enn fysisk styrke. Og de var bokstavelig talt herrens eiendom fra fødselen av. De hadde ingen lovfestede rettigheter. En fribåren kvinne (ikke trelle) som fikk barn med en trelle, hadde dermed degradert seg til barnefarens sosiale nivå. Men om en mann fikk barn med en av sine trellekvinner, ble det derimot betraktet som en nyttig tilvekst til arbeidsstyrken på gården.

Det må imidlertid nevnes at i alle forhold stod kvinnen på like fot med mannen. Hun var den som rådde innenfor husets vegger, og ofte måtte hun stå for gårdsbruket når mannen og sønnene var ute på vikingtokt. Ækteskap ble ofte inngått etter avtale mellom ættene, og så fekk kjærligheten komme senere. Barn var naturligvis ættens stolthet og største rikdom, uten barn kunne ikke ætten føres videre. Vel var det tillatt etter eldgammel norrøn lov å «sette ut» uønskede barn og la dem omkomme, men vanligvis var det bare vanskapte barn som kunne risikere å lide en slik skjebne. Friske barn ble ikke «satt ut» unntatt i perioder med alvorlig hungersnød.

Å bli gammel i vikingsamfunnet ble betraktet som en ulykke, særlig når de var blitt til byrde for de andre som måtte ta seg av dem og de hverken kunne hjelpe til ute eller inne og slett ikke i noe gårdsarbeid. Men samtidig sies det i *Håvamål* at en skal ikke le av dem som er gamle og grå. De kan også ha ett og annet som er verd å lytte til.

VIKINGENE HADDE VASSKVERNER

Vi finn dem frå Asia til Midt-Østen, i Nord-Afrika, Hellas, Portugal, i Irland, Skottland og øygruppene Hebridene, Orknøyene og Shetland og i Skandinavia. De eldste funna frå Irland går attende til 500-talet. Det mest forbløffende er hvorledes de i heile dette svære området reint konstruksjonsmessig er langt på veg heilt like. Og at alle er konstruert slik at kvernkallen går rundt med sola, i klokke-retningen. Det må forklares med den sentrale plassen sola hadde hjå mange folkeslag i eldre tider.

Kvernsteinsbruddene i Hyllestad i Sogn og Fjordane er det eldste og et av de største produksjonsområdene for kvernsteiner i Norge med nærmere 400 steinbrudd. Produksjonen av kvernstein går tilbake til vikingtid, ca. 800-tallet og strekker seg helt fram på 1900-tallet. I vikingtid og middelalder ble kvernsteinene formet og hogd ut direkte fra fast fjell, og i flere av steinbruddene står det fortsatt igjen kvernsteiner som aldri ble løst fra berget. Den storstilte produksjonen har siden vikingtid bidratt til å forandre det opprinnelige landskapet. Eksporten derifra gikk over stort sett hele Norge, men også til Sverige, Danmark, Nord-Tyskland og Vesterhavsoyene.

Ved registrering i 1919 var det hele 62 gardskverner i kommunen. Men forfallet kom raskt; et tiår etter var tallet bortimot halvert. Men interessen for denne kulturarven er voksende.

Gaute Skretting og Sverre Strandberg stod for restaureringa av kvernhus og tørkehus ved Kvednabekken på Vikeså. Til Bjerkreimsmarken 2011 kunne de vise hele prosessen med tørking og maling av kornet. I tillegg hadde de fått en slipestein i drift på egen kall.

BRYNESTEINER FIKK DE FRA EIDSBORG

Brynestein fra Eidsborg er en av de virkelig store eksportartiklene fra Telemark gjennom tidene. Steinen er særlig godt egnet til sliping av redskaper og våpen av metall. Skiferen som finnes i bruddene på Eidsborg i Dalen, var av veldig høy kvalitet, og allerede på 700-tallet e.Kr. begynte man å ta ut stein fra bruddet. Brynesteinen er og ei særmerkt handelsvare som allerede vikingene tok med seg ut på sine ferder. Slik brynestein er funnen over heile Europa.

LIVET PÅ GÅRDEN OMKRING ÅRET 1000 e.Kr.

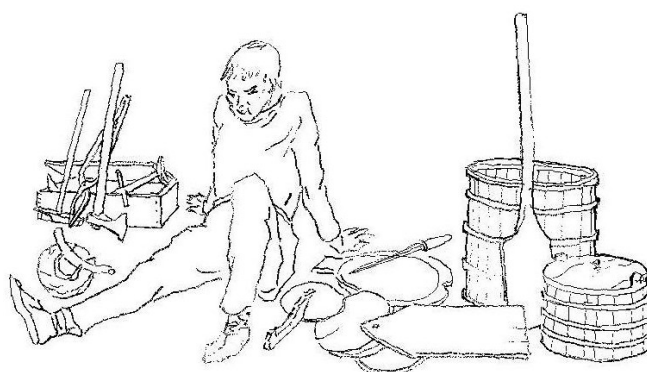

Fig. 1

Fig. 2

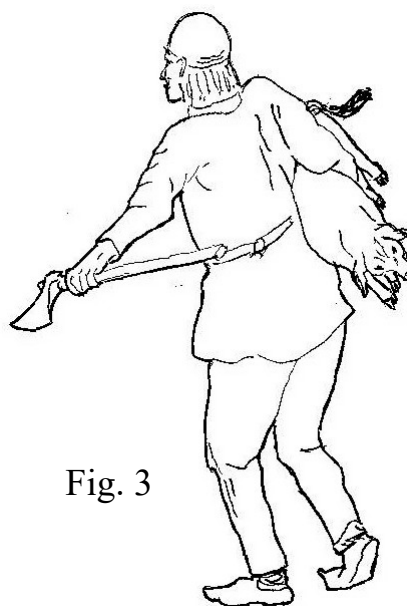

Fig. 3

Barna (fig.1) måtte tidlig være med i det daglige arbeid, mor (fig.2) hadde ansvar for arbeidet inne, og far (fig. 3) var familiens overhode.

Vikingene levde i storfamilier. Barn, foreldre og besteforeldre levde ilag. Når den eldste sønnen tok over gården ble han familieoverhode og ansvarlig for storfamiliens velferd. Han måtte forsørge hele storfamilien. De fleste vikingfamilier hadde hund og i hvert fall i fra ca. år 1000 hadde de også katter. De viktigste næringsveiene var fedrift, sauehold, jordbruk, fiske og jakt.

Vikingene hadde muligheter til et variert kosthold, men det kunne være problemer med å få tak i nok mat til tider. Det var f.eks. ikke uten grunn at de kalte måneden februar for «hungersmåneden».

Maten kunne bestå av brød, grøt, fisk og skalldyr, sjøpattedyr som sel og hval, kjøtt av hest, storfe, sau, geit, gris og lokalt vilt, fjærfe og egg, meieriprodukter som melk og ost, nøtter og bær, epler, sopp, løk og purre, tang og sjøvekster.

Kona, fruen i huset, hadde ansvaret for at maten skulle rekke til alle under den lange, mørke vinteren. Kvinnens arbeidsfelt var prinsipielt sett "innenfor dørstokken", mannens utenfor. Kvinnearbeidet innbefattet omsorgen for barna, mat- og melkestellet som kjerne smør og yste ost, tørke og røke fisk og kjøtt, stell av dyrene og tilvirkning av garn og klær. Blant kvinnens "sysler" var antagelig også tungarbeid som det å dra handkvernen og å bære vann. Dessuten tok kvinnene

del i slåttonn og skurdonn. Hun skulle også ha kunnskap om urter for å kunne lage medisin til de syke og sårede.

Hun hadde ansvaret for driften av gården når mannen var på handelsreiser, jaktet eller dro i viking og hun kom sjelden eller aldri utenfor hjembygden. I rike familier hadde hun treller og tjenere til hjelp. Som et synlig tegn på sin stilling og makt fikk hun ved bryllupet nøklene til husets forråds-kister. Nøklene bar hun i et belte rundt midjen.

På de mindre gårdene var oppdelingen mellom kvinners og menns arbeid mindre strengt. Uten tjenere og treller måtte alle familiemedlemmer bidra etter beste evne for at familien skulle kunne overleve i det strenge skandinaviske klimaet.

Døgnet var inndelt i åtte økter, hver økt på tre timer. Om sommeren i høyonna stod folk opp med solen; gresset var lettere å slå når det var duggvått. Dette vil si at de i hvert fall var oppe i den andre økten, som ble regnet fra ca. halv fem til halv åtte om morgenen. Det var neppe noe særsyn sommerstid at folk fremdeles var i arbeid i syvende økt, som tok til ca. halv åtte om kvelden.

Rundt om i bygdene laget folk seg det en nærmest kan kalle geografiske klokker. Med en gård som sentrum fikk fjelltopper og nuter i omegnen navn som Middagsfjellet, Middagshorn, Middagshaugen, Middagsnib, Middagsberg, Rismålsfjell, Nonsfjellog, Nonshø osv. etter det tidspunkt da solen stod over dem.

Den faste rammen for årets arbeid var de uunngåelige onnene: våronn, slåttonn, skurdonn. Men imellom og etter onnene falt forskjellig annet arbeid. Lauvingen begynte ofte før slåtten og fortsatte etter at den var over så lenge det var løv på trærne. Løv som falt om høsten, ble dessuten rakt eller sopt sammen og brukt som fôr. Annet tilleggsfôr skulle også samles og bringes i hus. Etter slåtten eller om høsten kom for eksempel "mose-onna". "Jern-onna", jernutvinningen, falt gjerne også mellom slåttonn og skurdonn eller om høsten. Dessuten måtte store mengder ved skaffes til hus og hugges i løpet av året.

Om vinteren var det nok å ta seg til med all slags innarbeid - i tillegg til veiding eller fiske og andre utesysler, for eksempel å hente hjem mose, lauv og høy fra fjell og utmark. For mannfolkenes vedkommende dreide innarbeidet seg om reparasjoner av redskaper og verktøy og om å lage nye når det trengtes.

På en vanlig gård ble nesten alt som var nødvendig for livets opphold produsert, bokstavelig talt fra grunnen av. Enhver bonde var snekker og hver gård hadde sin egen smie. Folk laget sine redskaper og sitt utstyr selv; spader, ploger, harver, gjødselgrep, ljåer, sigder, lauvkniver, river, jordbruksredskapene, kjøkkenredskaper, redskaper for tilberedning og veving av ull og lin, jakt- og fangstredskaper, kløv- og rideutstyr, sleder av forskjellig slag, økser og diverse annet verktøy, våpen, tau osv. Dessuten skulle hus og gjerder bygges og holdes ved like.

Men før en kom så langt som til å lage alt dette, måtte råemnene skaffes til veie. Viktigst blant disse råemnene var tre, jern og hud. Hud var et av gårdens produkter, eller et resultat av jakt. Og hudene måtte bakes og beredes. Når det gjaldt trevirke, måtte en lete etter emner til forskjellig bruk - vår tids midler til å forme treet manglet. En våken kar hadde alltid øynene med seg etter et emne som egnet seg til høvre eller sledemeier eller hva han nå trengte.

Jernet, selve forutsetningen for et jordbruk ut over steinalderstadiet her i landet, hvor råstoffene til bronse hadde vært importvarer, ble møysommelig utvunnet av myrmalm. Jernutvinningen har vært vanlig overalt hvor det fantes jernholdige myrer innen rimelig avstand fra tilgang til trevirke. Men det var en vanskelig og tidkrevende kunst.

Gjødselen ble kjørt ut på åkrene på sleder, og sleder ble brukt både sommer og vinter. Men ikke alle hadde trekkdyr; mange bar gjødselen ut på ryggen i store kurver.

Pløyingen var plundrete med de gamle redskapene, enten en brukte ard eller plog. Med arden måtte åkeren gjennomarbeides to ganger. Først i én retning og så på tvers av denne igjen. Plogene hadde på sin side en tendens til å skjære seg ut av jorden. Plogmannen måtte som oftest holde redskapet på plass med den ene foten mens han hinket av sted ved siden av. Men langt fra alle brukte så avanserte redskaper; på mange gårder ble åkrene spadd.

Det å så ble betraktet som en hellig handling. Forskjellige forestillinger om magi knyttet seg både til vekstprosessen og til innhøstingen, og selve vekstkraften ble oppfattet som en vette. En mener at en høstfest var del av det som er blitt vår julefeiringen, blant annet kan skikken å sette ut julenek være en rest av gammel fruktbarhetsmagi. Og innhøstingen ble feiret så sent på året fordi treskingen med tust er tidkrevende arbeid, og var ikke unnagjort før ved den tiden. En brukte tunge håndkverner til å male kornet.

Både stell av dyrene og tilberedning av produktene førte med seg atskillig mer arbeid enn det gjør i dag. Førsakingen var både mangfoldig og tungvint. Eng såvel som åker var steinet og folk sådde mellom steinene. Høyet ble båret eller kjørt inn på slede. Og folk slo ikke bare englandet, de rasket med seg alt de kunne finne av brukbart gress, om det så stod ved veikanter eller på myrer. For å få gjødslet enger og utslåtter systematisk var det dessuten vanlig mange steder å la feet gå i "grind", en gjerdeanordning som kunne flyttes fra sted til sted. På grunn av ulv og bjørn betydde dette at folk måtte vokte dyrene også om natten.

Av utmarksfôr som ble brukt i tillegg til høy, og til dels ble høstet langt fra gården, var lauv det viktigste. Kvistene ble skåret og buntet sammen i "kjerver", bunter, som så ble tørket før de ble brakt i hus. Trærne som ofte var bjørk, men også osp, or, ask og selje, ble planmessig høstet, gjerne med en hviletid på 7 år mellom hver gang for hvert enkelt tre.

Lav var en annen førsort, og den har vært vanlig i mange fjellbygder. Laven ble samlet i fjellet i hauger på størrelse med et passelig sledelass og hentet ned på vinterføre. I kyststrøkene ble tang brukt som hjelpefôr; lyng ble også brukt der hvor tilgangen var rikelig. Det var også vanlig å bruke "skav" (bark) og "beit" (bjørk eller furu som ble hugd vinterstid og brakt til gårds hvor buskapsen kunne ete av kvistene).

På Grønland ble dyrene, av mangel på høy vinterstid, også foret med fiskeavfall. Det gjaldt å holde liv i så mange dyr som mulig vinteren over, men sultefôring var heller en regel enn en unntagelse.

Melkestellet med kjerning og ysting var også tungvint. I tillegg kom slakt og alt det arbeid som dermed fulgte, og beredningen av huder og skinnfeller.

I forbindelse med jakt og fiske ble det også brakt i hus mat som skulle tilberedes og huder og skinn som skulle stelles og bakes. Og produksjonen av klær var en sak for seg. Den inkluderte alt fra dyrking av lin og klipping av sau via lin-bråking og karding til spinning (med håndtein), veving og søm.

Typiske klesdrakt fra vikingtiden.

BUSETTNAD OG GARDSDRIFT I HØGMIDDELALDER CA.1050 TIL 1300

I dette tidsrommet forgikk det en omlegging av drifta. Fehaldet gikk sterkt fram på bekostning av åkerbruket. Det var flere årsaker til dette. Klimaskiftet er en av årsakene; det skjer nå en overgang til et kjøligere og fuktigere klima. Ved overgang til et kjøligere klima vil februke klare seg bedre enn åkerbruket. Og med større februk trengs det større områder med eng som vinterfor til dyra.

En annen årsak er den sterke gjødslinga av gamleåkeren som resulterte i bedre avlinger. Innføringa av det intensive åkerbruket gjorde at det nå kunne dyrkes korn på det samme området år etter år. Da trengs det mindre arealer.

Tuna vart mangbølte. De gardene som hadde størst gamleåker, hadde og størst tun. Og i samtidig også størst fehold, for det vart et fast forhold mellom åkerareal og feholdet. I Bjerkreim var dette 2 : 1, dvs. de holdt ei ku pr. 2 mål åker.

Det skjer også ei endring i busettingsmønsteret. I dette tidsrommet gikk det også føre seg en radikal omlegging i det norske samfunnet, både politisk, sosialt, økonomisk, rettslig og kulturelt. Styrking av kongemakta kommer mellom annet til uttrykk i Gulatingslova fra siste del av 1100-tallet. Her er det ikke lenger bøndene som taler men kongen som byr. Flere av disse føresegnene gjeld gardssamfunnet. I følge føresegn 87 skulle garden kløyves over midten dersom de ikke fann annet rettere.

I Bjerkreim kunne tuna ligge jamsides på dalsida og så nærme hverandre at grensa måtte trekkes mellom husa – ovenfra og nedover dalsida og innmarka. Ved todeling av innmarka var det gamleåkeren som avgjorde hvor grensa skulle gå. Slik vart det teigdeling mellom de enkelte gardsbruka. Ved denne grensedragningen vart også utmarka kløyvd, og på dette viset vart hele bruket regulert. Hver av bruka vart et skatteobjekt for seg.

En gard som var skifta på denne måten, vart i neste omgang skifta etter Landslova fra 1274. I føresegn VII, 15 heter det at jorda skal skiftes slik at alle fekk jevnbreie og jamlange teiger etter landskylda. Denne skiftemåten forutsetter at tunet var mangbølt. Det er altså en ny skiftemåte vi hører om i Landslova. Gamleåkeren var det viktigste elementet på garden og minimumsfaktor i gardsdrifta. Han var derfor avgjørende for hvor mye garden kunne skiftes. Det var her de tok til med den nye skiftemåten. Etterhvert vart enga delt opp etter boniteten og skiftet på samme måten.

Teigblandingsystemet var en rettførdig ordning, men den bandt den nye gardstrukturen. For brukeren av en teig i gamleåkeren kunne ikke utvide denne ved dyrking utover på vollen når en annen hadde slåtteteigen sin der. På samme måten vart den ytre forma til innmarka avlåst. Brukaren av en engteig kunne ikke flytte utgarden utover når eiendomforholdet var annerledes i utmarka. Utgarden hadde altså både funksjon som hegn og eiendomsskifte. Han skilte mellom den reelt delte innmarka og den ideelt delte utmarka.

Men teigblandingsystemet bandt også gardsdrifta. De enkleste teiger var ikke hegnet inne. Innmarka var åpen. Derfor måtte alle ta til med våronna samtidig. På en viss dag om våren måtte feet rømme innmarka, og den dagen om hausten det vart slept inn, måtte alle ha avlingen i hus. Den mangbølte garden var på mange måter et kollektiv. De enkelte brukerne måtte rette seg etter hverandre i alt de gjorde. Det faste holdepunktet var landskylda. Ho avgjorde bredden på teigene om hvor mange kyr de hadde lov å holde i den felles utmarken. Men og pliktene rettet seg etter landskylda, ho var et verdimål. Ved kjøp og salg fortalte ho hvor mye en gard var verd i forhold til en annen. Derfor hadde og odelsgardene landskyld, men og fordi skatten retta seg etter landskylda.

Den nye og aktive kongemakta treng større inntekter, og i siste del av 1100-tallet var den gamle leidangsytinga omgjort, og senest i 1274 vart denne leidangskatten knytt til jorda. Med denne overgangen fra personlig skatt til jordskatt var det garden som vart skatteobjekt. Leidangskatten steig og steig nå med landskylda. Derfor måtte gardene sikkert takseres, og landskylda justeres. I alle tilfeller måtte det settes opp en matrikkel.

BJERKREIMSGÅRDER FRAM TIL OMKRING 1350

Folketall og gårdsbusetning nådde en foreløpig topp i folkevandringstida på 400-tallet og tidlig 500-tallet. Men fra annen halvdel av 500-tallet vitner ødegårdene og et ytterst fattig arkeologisk funnmateriale om sammenskrumpning av bosettingen og fall i folketallet. Fra en bølgedal på 600-tallet begynte folketallet igjen å stige. Og i vikingtiden (800- 1050) var det fremdeles færre folk og bedre plass enn i folkevandringstida. Men gjenrydding og nyrydding var i gang, og veksten fortsatte inn i de følgende århundrer av middelalderen. Gårdsbusettingen ble tettere og bredte seg utover mot utkantene. I årtiene omkring 1300 nådde folketallet en ny topp, før det store folketapet kom med Svartedauden i 1349- 1350.

Etter nedgangen på 500- 600-tallet ser vi en ny ekspansjon i vikingtiden og middelalderen. Nå ble de gamle og sentrale gårdene kløvd i flere drifteenheter. Teigene ble fraskilt og gav gjennom nydyrking vilkår for nye gårder. Det ble ryddet nye gårder høyere oppe og lenger innover i Bjerkreims dalførne.

Viktige gårdsnavntyper tyder på fortetting og utvidelse i busettingen fra vikingtiden og høymiddelalderen. Et utpreget ekspansjonsnavn er Auglend gården på Store Svela. Navnet betyr økningsland, tilleggsjord og går sannsynligvis tilbake til vikingtid eller tidlig middelalder. Så har vi tveit-gårder som mest sannsynlig går tilbake til tidlig kristen tid. Slikt gårdsnavn finnes på Hegelstad.

Og videre har vi alle land-gårder som antagelig stort sett var teiger under eldre gårder, som etterhvert ble fraskilt og bosatt. I Rogaland er det i alt 470 slike land-gårder. Det vitner om en betydelig vekst, for en vesentlig del trolig alt fra folkevandringstida. Men adskillige land-gårder ble nok også gjenryddet eller tatt opp fra grunnen av under den nye busetningsveksten etter bølgedalen på 600-tallet. I Bjerkreim har vi; Vinningland, Sagland, Odland, Efteland, Netland, Hytland, Grøtteland, Eikeland, Skjæveland, Berland, Birkeland, Espeland, Hovland, Røysland, Osland, Tysland, Steinsland, Gåsland, Vesland og Helland. – tilsammen 20 slike gårdsnavn.

I Rogaland finnes det 120 stad-gårder i alt. Disse er øyensynlig jevnt over mer selvstendige enheter enn land-gårdene. En god del av dem kan gå tilbake til folkevandringstida, men de fleste stammer etter vanlig oppfatning fra vikingtida. Fuglestad og Hegelstad er slike gårder.

Gårdsnavn med endingen heim er blant de eldste stadnavna våre, slik som; Bjerkreim, Gjedrem (Geitarheimr), Assheim, Malmeim og Austrumdal (Austerheimdal) – altså tilsammen 5 slike navn. Arkeologiske funn på Bjerkreim tyder på at det i alle fall har vært fast busetting der fra 400-tallet, men det er trolig at det har budd folk fast der lenge før den tid.

Så har vi gårdsnavn som ender på bø. Slike navn regnes å ha utspring fra deling av gårder, og for en stor del stammer de nok fra vikingtiden – middelalder. Vi har 5 slike; Vassbø, Brattebø, Nedrebø og Slettebø.

Tengesdal er en av de eldste garder i Bjerkreim. Men garden er vanskelig å tidfeste etter navnet. Her var det tingplassen lå. Og på garden, på Litlaberg, finnes det en bygdeborg. Denne er antagelig fra folkevandringstida, i den tida det var urolige tider med motsetninger og stridigheter mellom folkegrupper. Men vi vet at Tengesdal var bebodd lenge før. Gjennom utgravninger her i 2015 ble det registrert flere boliger før Kristi fødsel – det eldste fra 1900- 1600 f. Kr.

Dette forteller at Tengesdal er en eldgammel gard. Det eldste kjente navnet på garden er Thenxardalr, og det antas at navnet kommer av at elva slynger seg nedover dalføret. At tingstaden har stått her, og var møtestad for rettslige avgjørelser, vitner også om en svært gammel gard.

Kanskje de eldste sentrums-gardene i bygda er nettopp Tengesdal, Bjerkreim, Gjedrem og Svela, med aner helt tilbake til den første tiden da jorda vart dyrket. Fra den tida i steinalderen da åkerbruke fikk sitt endelige gjennombrudd – dvs. for 3800- 3500 år siden.

FOLKETALLET

Beregninger av folketallet i Bjerkreim Skipsreide viser kring året 1250 – ca. 960; 1349 – ca. 1200; 1520 – ca. 420; 1563 – ca. 640; 1602 – ca. 770; 1664 – ca. 1160 personer. Vi ser en stigning frem til Svartedauden, og da et kraftig fall som siden stiger jevn og trutt fremover. Det går altså godt og vel 300 år før folketallet er på det samme nivå som det var før Svartedauden.

SVARTEDAUDEN

Svartedauden herja fælt i Bjerkreim i 1349, og 2/3 av gardene vart folketomme. Pesten sopte vel for dørene oppå høgheiegardene og i Øvrebygda. Verst var det i Ørsdalen og der ikring, litt likere var det nede i bygda langs Bjerkreimsåna og på Torveheia. Det var ikke slik at om en gard hadde blitt lagt øde, at alle på garden hadde dødd av sotta. Der kunne være att 2-3 mennesker som ikke vart sjuke. Men de kunne ikke, eller våget ikke å bu heime, og så flytte de til nærmeste garden der det var att folk.

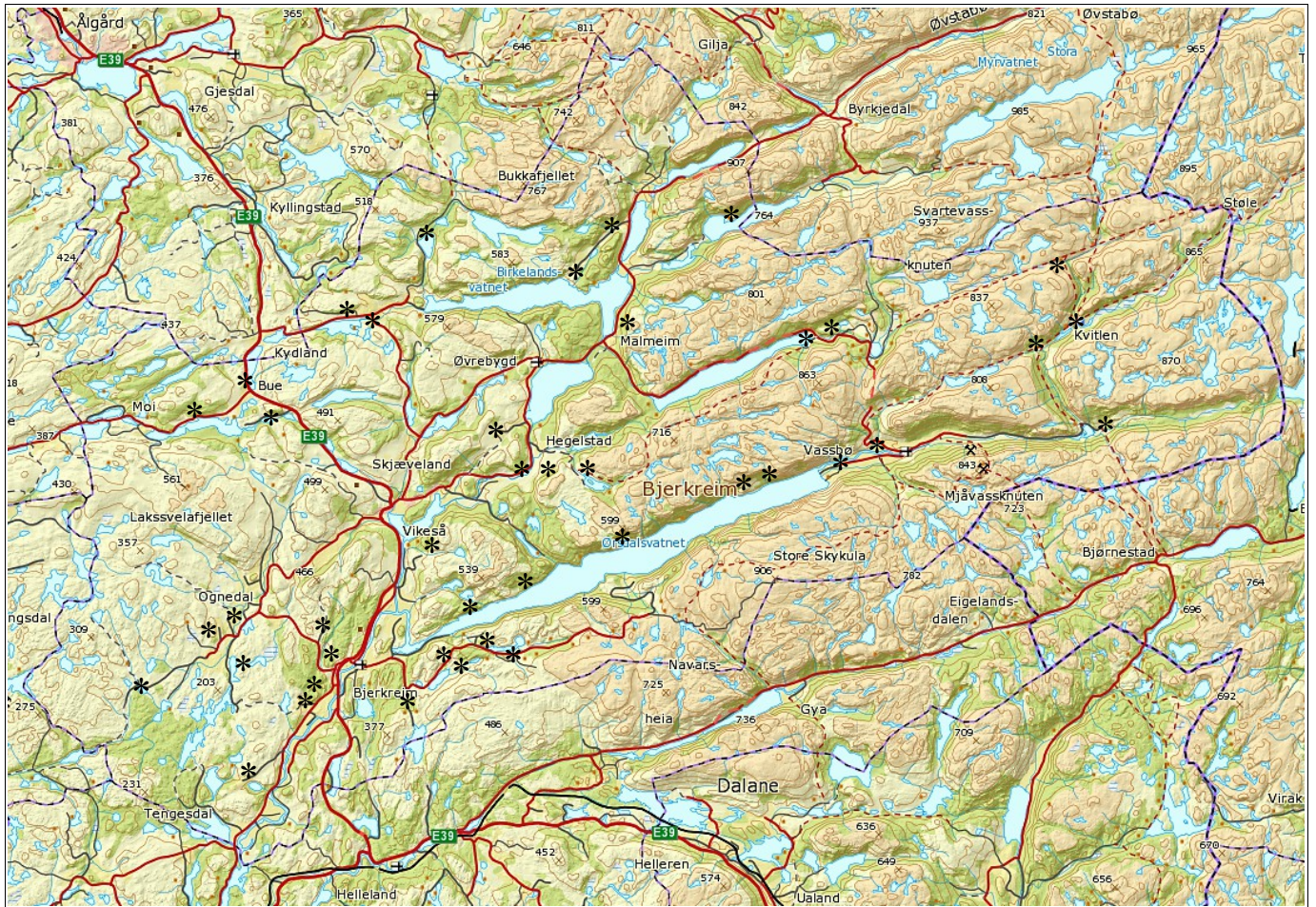
Pesten var ikke et engangsfenomen, den kom tilbake i årene 1361 – 69 – 74 – 90 og i 1400, men aldri med slikt innhogg som første året.

Garder (1) som ikke vart øde under svartedauden:

Hovland i Ørsdalen	Skjæveland	Røysland søre	Slettebø
Lauperak	Vikeså	Apeland	Ognedal
Veen	Birkeland	Tengesdal søre	Laksesvela
Espeland	Holmen	Tengesdal nordre	Tysland
Ivesdal	Gjedrem	Helland	Eikeland på heia
Assheim	Odland	Hetland	
Eikeland i bygda	Bjerkreim	Svela litle	
Hegelstad	Sagland	Svela store	
Vikesdal	Vinningland	Kløgetvedt	

Garder (2) som vart øde etter svartedauden, men busette seinere:

Homme	Tjørn	Spødervold	Solberg
Kvitlen	Sætre	Berland i bygda	Fjermedal
Brattebø	Netland	Eikeland under Holmen	Hustoft
Bjordal	Efteland	Foss	Versland
Vassbø	Grøtteland	Nedrebø	Varp
Eik	Austrumdal	Fuglestad	Steinsland
Kalveskog	Lanes	Bue	Berland
Klampen	Hovland i bygda	Vaule	Gravdal
Dyrskog	Sundvor	Røysland nordre	Gåsland
Landsdal	Malmei	Moi	
Kleppali	Øygard	Osland	
Hytland	Brådli	Åsen	

Kartet viser alle gardar i Bjerkreim som vart lagt øde etter Svartedauden, men busette senere. Vi ser at mest hele bygda vart råka mer eller mindre hardt.

Under svartedauden vart Ørdsdalen nesten helt avfolket. Ørdsdalen lå slik øde i 160-170 år. I 1519 er den første mannen nevnt i Ørdsdalen etter svartedauden. Han hette Helge og busette seg på Eik. I 1521 nevnes en til, han hette Olav og budde på Hovland. I 1563 er det nevnt 8 mann, og i 1603 nevnt 11, og i 1664 budde det 29 huslyder. Da var det 325 år siden den fæle sotta herja i dalen.

Men det var og mange gardar i Bjerkreim som var busette før svartedauden og som ikke vart busette etter sotta. Til dømes i Ørdsdalen, var det følgende gardar som aldri vart busette: Øysteinneset på Vassbø, Eikneset på Eik, Rettveit mellom Eik og Hovland, Træet og Olavsneset et par km. lenger inne, og på nordsiden mest inne ved Markgrovfossen ligg «Slottæ».

Svartedauden var en forferdelig tid – kreatura stod og venta på mat til de sturte på båsen. Men de som skulle gi dem mat, lå døde i sengene sine, for det var ingen levende att til å føre dem til kirkegården. Så lå de der til taket brotna og huset datt. Vi vet dette hende på mange gardar i Bjerkreim. Hundre år etter hadde alt vorte til mold. Gras og lyng gjømte de gamle steinmurene og villdyra sprang over de tilgrodde åkrene. I lange tider våget ingen å rødde opp at disse øydegardar og busette seg der, for det lå redsel og uhygge over de svartedaud-herja heimene.

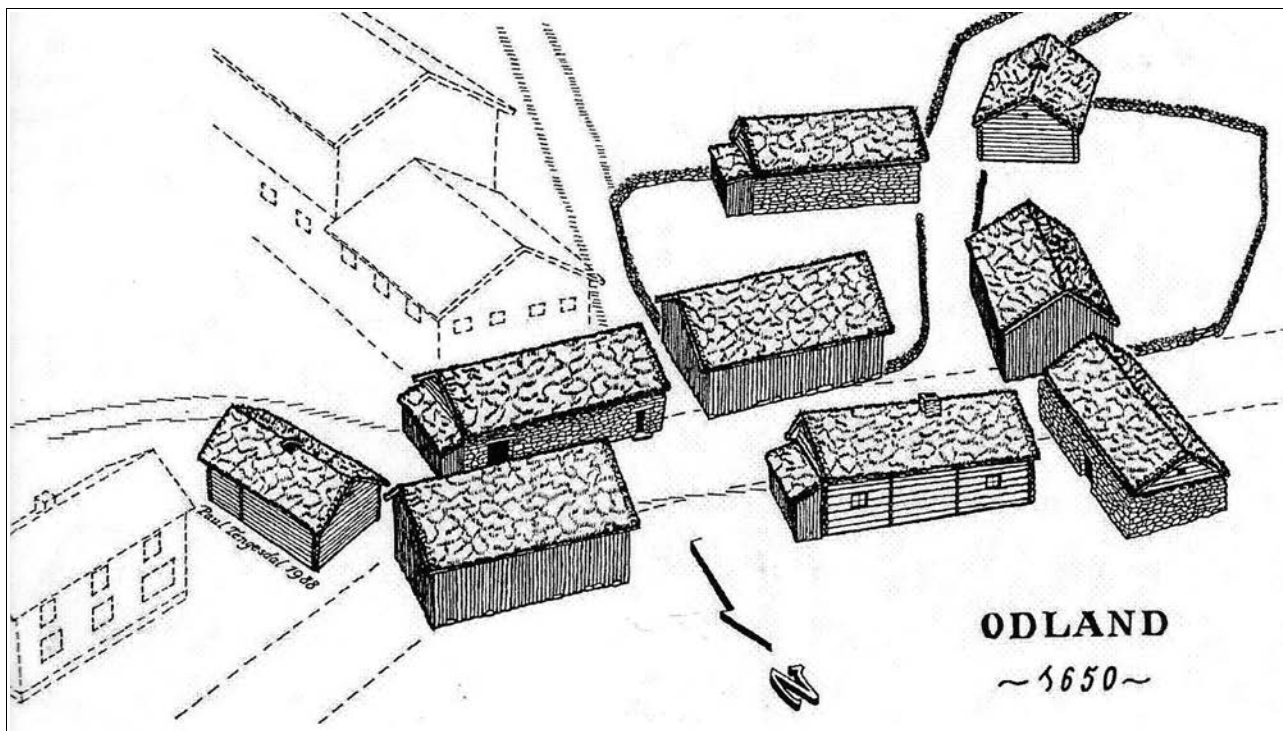
TIDA ETTER SVARTEDAUDEN

Den grise befolkningen, som etterhvert hadde konsentrert seg til jevne huslyder, hadde jord til disposisjon, mer enn de kunne nytte. Huslyden kunne derfor velge en høvelig gard som boplass

og nytte øyde-jorda til laglig slått og beite, samstundes som det vart romslig og rikt av jaktområder og ved fiskevatn. Gards-lista (1) ovenfor viser 32 gardar i Bjerkreim som raskt vart tatt i bruk, og omkringliggende øydegardar (2) som var nyttet til slått og beite.

Litt etter litt økte befolkningen, men først skulle hver huslyd fylles på de gardene som var i drift, og dernest skulle det være så pass trongbølt at nye bustader måtte tas opp. Slik smått om sent vart alle gardparter tatt i bruk på de bebygde gardar (1) og gardar som hadde ligget øde (2) vart ryddet på ny. Slik gikk det inntil bosettingen omkring 1650, da bosetting og folketall var med det samme som før svartedauden.

ET EIENDOMSKIFTE PÅ ODLAND

*Klyngetunet på Odland slik det lå i forhold til gardshusa som var i 1988.
Beboelsehusa har ildsted med røyk på taklet, fjøsa er steinsatt og løa er bordkledd.*

På 1600-tallet er Odlandsgården kommet inn i en omveltningstid der også det gamle klyngetunet forandres seg. Et gårdstun ligger mot sør, et mot nord, og et mot øst. Mot nord finner vi Anbjørn Torsteinson og Torborg Pedersdtr. Som har døtrene Ingeborg, Steinvor og Asti.

Gårdeieren Anbjørn skulle gjøre seg kjent på flere vis syner det seg, derfor var han så godt som årvisst på tinget på Bjerkreim fra 1623 og utover, for å gjøre opp for seg. Det gjaldt hestehandel, skjellsord på kirkebakken, en gang var han blitt kastet på dør på Svela. Var det ikke det ene så var det det annet. Det ble nok vel mye syntes han sikkert, siden han på Bjerkreimstinget den 21. januar 1626 bad allmuen og det tilstedeværende om sitt skussmål, og samtlige kunne svare at de visste intet annet om ham enn at han hadde skicket seg som en ærlig mann alt fra han var voksen. Kanskje han var en ærlig mann, men var nok likevel ganske skrappelløs når det gjaldt forretninger. Det handlet ofte om forretninger.

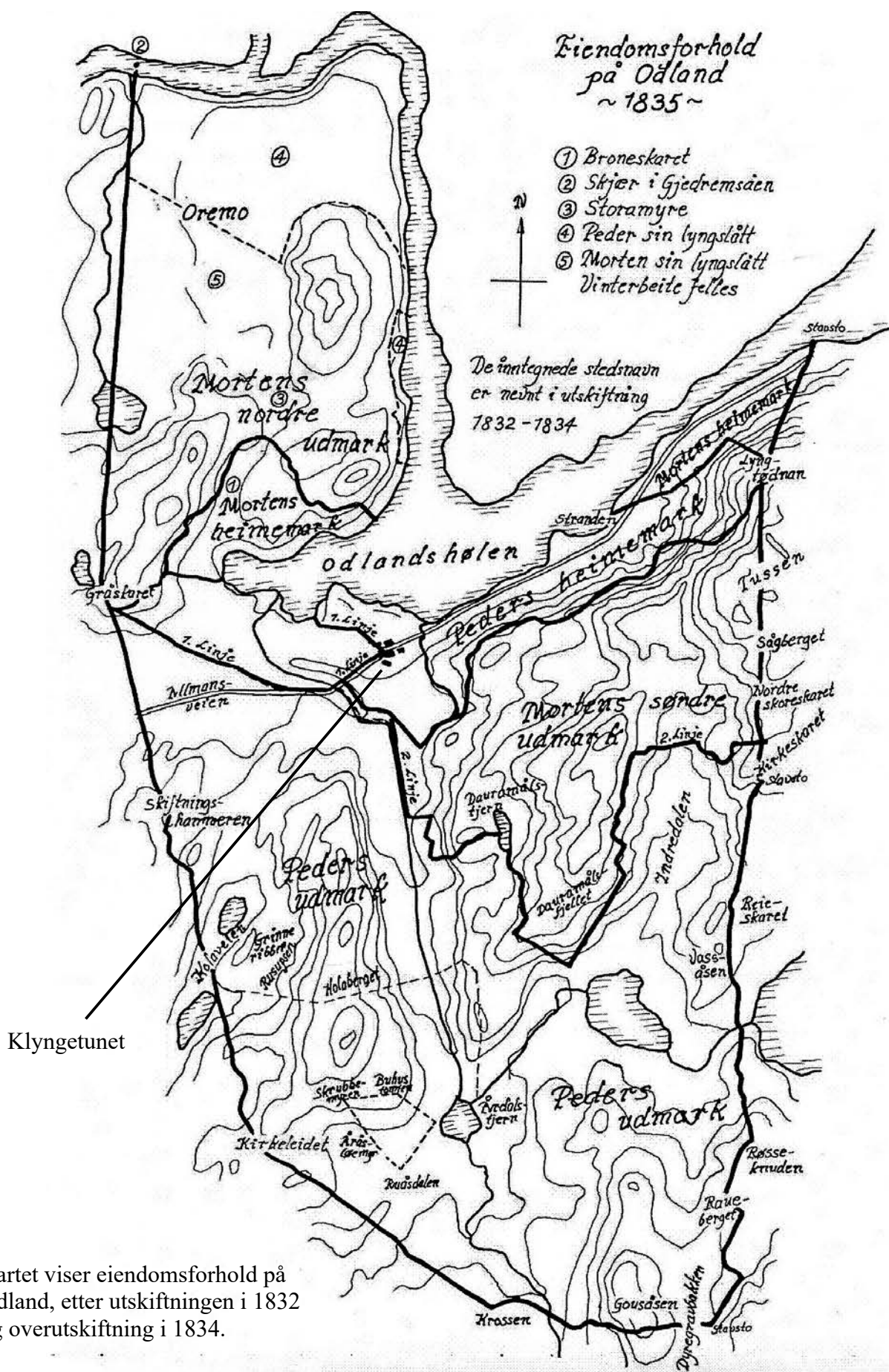
Anbjørn fortsetter med sine handler, og kjøper etter hvert opp hele Odlandsgården. Nå har jo Anbjørn tre døtre, som gjerne vil bli boende på Odland, og slik går det til at deres ektemaker får overta hvert sitt bruk. Atlak Person og Ingeborg på det søre bruket, Elling Ormson og Steinvor på det nordre bruket og Trond Ingvaldson og Astri på det østre bruket. Og da har vi kommet fram til året 1635. Slik fortelles det fra tingboka.

Eiendomsforhold
på Odland
~ 1835~

- ① Broneskarret
  - ② Skjer i Gjedremsåen
  - ③ Storamyre
  - ④ Peder sin lyngslått
  - ⑤ Morten sin lyngslått
- Vinterbeite felles

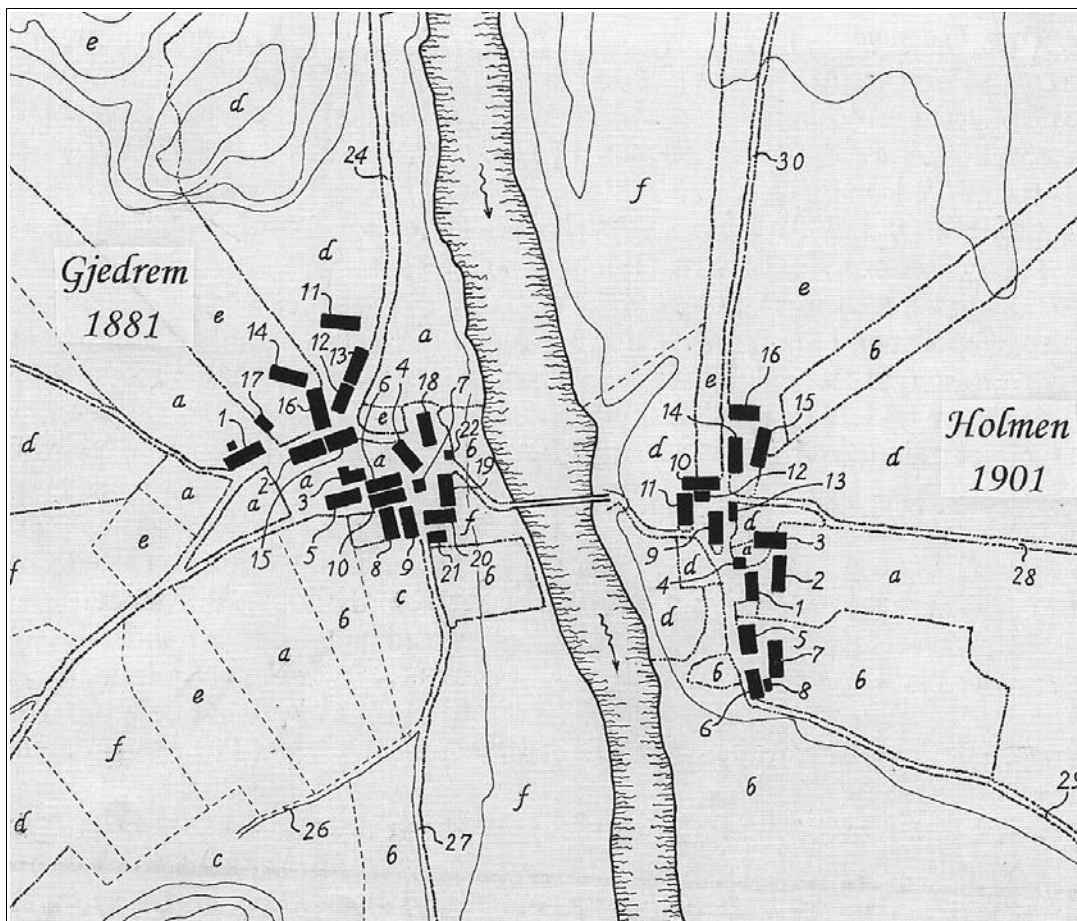
De inntegnede stedsnavn
er nevnt i utskifträng
1832-1834

Kartet viser eiendomsforhold på Odland, etter utskiftningen i 1832 og overutskiftning i 1834.

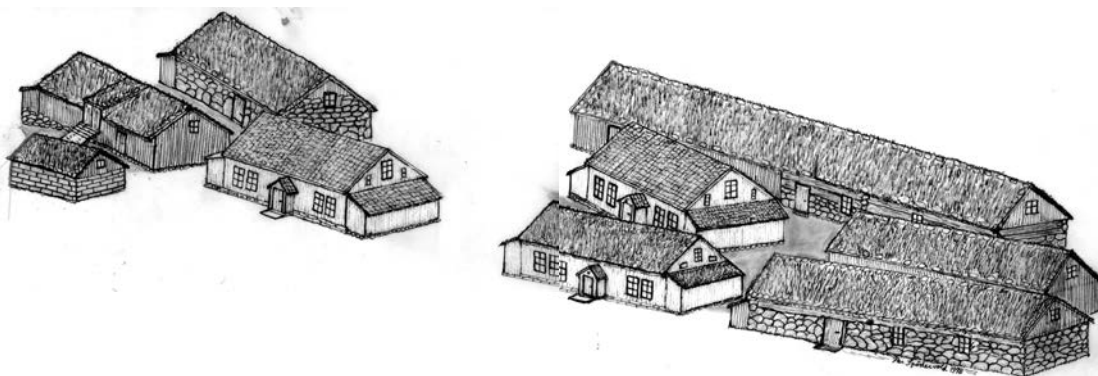

KLYNGETUN OG TEIGBLANDING

*Her ser vi teigblandingen for de ulike brukere, både på Gjedrem og i Holmen.
Gamleåkeren for Gjedrem lå syd om garden med sine teigblandinger.
Se mer om dette eierforhold i Bjerkreimboka band I, side 733.*

Opplysning av den historiske garden var resultat av lovgiving. Ho kom i to vendinger, i 1821 og 1857. Men det var først etter lova fra 1857 at det vart fart i tun-oppløsningen, dvs. utflytting fra fellestunet. Og enda senere. De fleste tun i Bjerkreim vart oppløst omkring århundreskiftet 1900, og i noen tilfeller langt senere. Eksempelvis vart klyngetunet på Steinsland oppløst ved utskiftingen i 1969. I dag finnes det ingen klyngetun igjen i Bjerkreim.

Klyngetunet på Hegelstad før utskifting i 1915.

DYREANTALL I BJEREIM PÅ 1600-, 1700- OG 1800-TALLET

Se vedlegg 1, til sist i denne artikkel. Denne viser jordbrukstelling og verdifastsetting på de enkelte gardar i Bjerkreim for årene; 1658, 1668, 1723 og 1865. Her er en summert oversikt for hele Bjerkreim.

- 1658 – 40 hest, 946 kyr, 1453 sauer og 680 geiter som bøndene åtte.
- 1668 – 139 hester og 1438 kyr (kuenheter) som kunne føs i alt i bygda.
- 1723 – 186 hester, 903 kyr og 2064 småfe (sauer og geiter) var det da i hele bygda.
- 1865 – 322 hester, 2101 kyr, 7936 sauer og 1834 geiter var det i hele bygda.

Oversikten viser at det gjennom hele denne perioden, 1658-1865, var en kraftig økning av hester, fra 40 stk til 322 stk, dvs. heste-antallet økte ca. 8 ganger. Og gjennom siste del av 1700-tallet og første del av 1800-tallet, økte ku-antallet til godt det dobbelte, fra 902 stk til 2101. Og likedan var det en kraftig økning av småfeholdet (sauer og geiter), som økte nesten 5 ganger i den samme perioden 1658-1865, fra 2133 småfe til 9770 småfe.

UTSÅDD KORN I BJEREIM PÅ 1600-, 1700- OG 1800-TALLET

- 1658 – Ingen oversikt.
- 1668 – 434 tønner korn skulle kunne såes.
- 1723 – 542 tønner korn skulle kunne såes, en økning på 25% (skyldes nydyrking).
- 1865 – Ingen oversikt

SNØVINTEREN 1877

Jordbrukstellingen 1875 viser et kutall på 2340, sauer 10 514 og geiter 1519. Vi ser at både kyr og sauer har økt, med et liten nedgang for geit for disse 10 åra siden sist telling i 1865. Det er bare til å undres over at de kunne vinterfø så mange dyr i den tida. Rett nok var foringa skral – storparten av høyet var «ruste» (markhøy) – for vollene var små, og graset tynt, så vollhøyet nådde ikke langt. Så dreiv de med svelteføring. Det galt å spare på foret, å klare overvintre så mange dyr som mulig, til de kunne få sleppe dem på friskt og næringsrikt vårbeite.

Og så kunne det være lange og harde snøvinterer. Det snørike året 1877 går det enda gjetord om. Det er en av de hardeste og mest langvarige vintre i historien er det sagt. Verst var det med formangelen, det store samtaleemnet blant folk. Sommeren før hadde det vært tørke, så det var lite høy i løene omkring. Og så kom snøen seint, i april, i uvanlige mengder. Det snødde natt og dag. En mann på Skjæveland slo bare i hel lamma som kom til verda, det fantes ikke et strå i løa hans.

Det var lite høy å få kjøpa og prisen var urimelig høg. Ville en ha høy eller halm måtte en kjøre langt, kanskje til Jæren eller til Stavanger. Mange redda dyra med å skava bork av raun, selje, eik eller osp. Men dyrene vart etterhvert så magre og smale at de liknet fjøler. En måtte prøva å holde dem i live til de kom på beitet.

Omsider minka snøen på låglandet, i nedre del av bygda. Da fekk de øvre gardene lov å jaga smalen sin dit ned; til Vikeså vidare til Tengesdal og Fotland. Den barske vinteren holdt også på å ruinere folk. Først hadde de kjøpt dyrt for til dyra, som kanskje likevel strauk med. Så kom kornet så seint i jorda at det ikke vart skjært. Dermed måtte mange folk i Bjerkreim oppta lån i banken for å få kjøpt mat til seg selv. Du skrekk og gru – det verste uåret i manns minne!

75 ÅR SENERE

Vi er da kommet fram til 1950. Nå har Bjerkreim 431 hester, 2680 storfe, ca. 28 000 sauer, 335 geiter, 503 griser, 10 787 høns og 57 sølvrever.

Heste-antallet i Bjerkreim har helt fra 1600-tallet hatt en jevn økning. Men nå ser vi en markert nedgang, fra 431 stk. i 1950 til 316 stk. i 1956. Dette skyldes ene og alene at traktoren nå har kommet til bygda – den er på veg til å overta hestens oppgaver. Vi ser hermed begynnelsen på traktorenes tidsalder.

Storfeet (kyr, okser, kviger og kalver) har vært noe økende eller stabilt gjennom de siste 100 åra. Men saueholdet har økt betydelig, på bekostning av geiteholdet som har minket. I ca. samme tidsrom økte saue tallet fra 7 936 sauer (i 1865) til 20 324 sauer (i 1956). Hovedårsaken til denne formidable økningen er omlegging til driftesmale, og drivvegene som kom i stand i denne tiden.

Fra midt på 1800-tallet og et hundre år framover vart det dreve store mengder sau gjennom bygda på vegs til fjellbeite. Disse beita lå i Bjerkreim, Sirdal, Åseral og Setesdalsheiene. De første som utnytta disse beita var fehandlere som lå med storfe i heiene. De kjøpte opp dyr fra bøndene i vinterhalvåret. Om sommeren dreiv de dyra til fjellbeite for å feita dem opp. Om høsten vart så dyra oftest drevne til Kristiansand eller Arendal og solgt til slakt.

Senere kom sauedrifter både fra Jæren og Dalane med dyr som bøndene åtte. De vart drevne opp om våren og heim at om høsten. I 1890 åra vart det drevne 27 000 sau og et par hundre storfe over Rambjørheia til sommerbeite, og tilbake om høsten. Denne driftsforma gav nye muligheter. Nå behøvde sauene kun være på heimebeitet vår og høst. Graset ble spart til høsten og utover vinteren når sauene gikk ute. Dermed kunne saueantallet økes betydelig til det flerdoble.

Geiteholdet minket etterhvert som naturalhusholdningen avtok, og det vart minkende behov for produkter fra geita; som melk, ost og skinn. Dette sørget kua for. Naturen i Bjerkreim er veileignet til sauehold, særlig på grunn av klima. Her er relativt lite snø, og sauene kan gå ute på beite stor del av vinteren. Og sauen skaffer ull til strikking, og også er en viktig salgsvare til konfeksjonsindustrien. Bjerkreim har lange tradisjoner for strikking med salg av hjemmestrikkede produkter som votter, lodder, luer og gensere. Det er vel kjent at kvinner i Bjerkreim gikk med strikketøyet når de daglig jaget kyra til eller fra markabeitet.

Griseholdet har også økt betydelig gjennom samme 100-års perioden, særlig gjennom de siste åra. Tidligere var det behov for kun en gris, den såkalte «julegrisen» som ble slaktet til jul. Grisen ble stort sett foret på avfall fra husholdningen, men og med det den kunne finne fra skog og mark.

DYRKET JORD OG DYREANTALL MIDT PÅ 1950-TALLET

Se vedlegg 2. Alle tall må leses med forsiktighet, men oversikten viser ihvertfall at nå har traktorens tidsalder kommet til Bjerkreim. Oversikten viser også at det nå er 244 gardsbruk i drift og at følgende gardbrukere har kjøpt seg traktor:

Berner Odland	Karl Skjæveland
Einar og Inge Bjerkreim	Bjørn Birkeland
Torleif Tengesdal	Ivar Fuglestad
Ola O. Bjordal	Bernhard Ognedal
Knut Vikeså	Per Apeland
Jonas Vikeså	Reier og Konrad Apeland
Spener Vikesdal	Tønnes Tengesdal
Retsius Hegelstad	Julius Tengesdal med skurtresker
Enevald Hegelstad	Arnold Tengesdal
Josef Malmin	Trygvald Tengesdal

Midt på 1950-tallet kunne nå de fleste bruka ha 10-12 kyr, ha 1-2 hester og ha både høns og griser i besetningen. I hele kommunen var det (se vedlegg 2) 18 645 sauer og 188 geiter. Grisebesetning var gjerne 10-15 slaktegriser, og helst 50-100 høns for salg av egg. Ingen hadde da rev eller minkfarm. Bjerkreim er nå først og fremst blitt en saue-kommune.

OPPLØSNING AV DEN HISTORISKE GARDEN

I mellomalderen var de fleste bønder i Bjerkreim leilendinger (andre åtte jorda de brukte). Da var gardstypen den mangbølte garden (flere bruk i samme tunet). Overgangen til selveiere tok til etter den store nordiske krigen i 1721. Og som følge av Napoleonskrigene kom lova fra 1821 om salg av «benificert gods» (gods som tilhørte kirken). Oppløsning av den historiske garden var således resultat av lovgivning.

Idealet for skifting av innmarka etter lova fra 1821 var viftesystemet. Teigene skulle være vifteforma, ha toppunkt i det mangbølte tunet og ende i utgarden (grensa til utmarka). Det var altså bare innmarka som vart skifta. Alt etter forholda på garden vart skiftelinjene lagt slik at hver bruker skulle få sin andel av gamleåkeren og av vollen i innmarka. De forsøkte alltid så langt det var råd å gjøre teigene sammenhengende fra tunet til utgarden, slik at de fenget både over gamleåkeren og enga utenom.

Fordi de nye teigene var breiest på vollen kunne disse små-åkrene utvides og gjøres sammenhengende. Gamleåkeren vart utvidet utover gjennom nydyrking på vollen. Dette viftesystemet hadde ikke utflytting i tanken, men der hvor teigene var breie nok, skjedde det en frivillig utflytting, fra ca. 1850 til en-skilte tun.

Det var først etter at innmarka vart skifta på ny, etter lova fra 1857, at det vart fart i utflyttinga. Etter denne lova vart innmarka kartlagt og jorda verdsatt etter bonitet. Det nye skiftesystemet var et avgjørende brudd med det gamle. Idealet var nå at brukeren skulle få eiendommen i innmarka samla i en blokk som skulle hegnes inn. De vart utlagt slik at de fenget både over en part av gamleåkeren og av vollen. Gamleåkeren var fortsatt viktig. Derfor vart de nye en-skilte tuna, så langt det var råd, lagt på vollen ved gamleåkeren.

Disse utskiftingen gjekk ikke alltid vennlig for seg. En kan skjønne godt at grannene vart harme på den brukeren som hadde krevd utskifting. Bygninger skulle rives og nye gjerder settes opp. De visste hva de hadde, men ikke hva de fikk att. Enda i 1880 årene het det blant folk at det var gamleåkeren de skulle leve av.

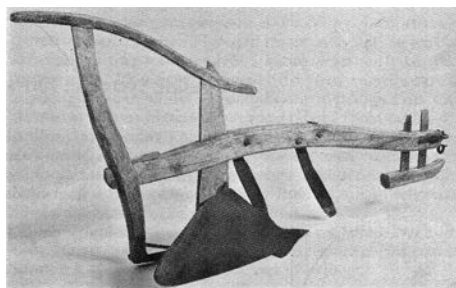
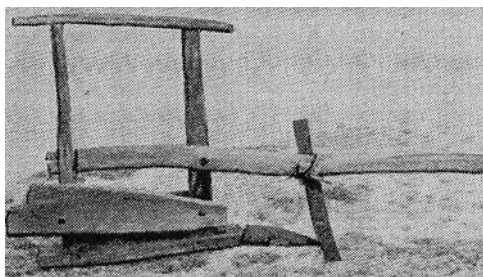
Ved disse utskiftingene vart også den sams utmarkene utskifta. Så langt det lot seg gjøre vart utmark-teigen gjort sammenhengende med den nye innmark-teigen. Men somme stader lå innmarka slik til at dette ikke var mulig. De fikk da sine utmark-teiger strekt i smale striper ut fra det gamle utmark-ledet. Et slikt godt eksempel er utskifting på Apeland.

Samtidig med oppløysing av den gamle gard-strukturen, tok en ny periode til med bureising som først sluttet ca. 1950. Da voks det fram nye bruk langt borte fra de gamle i den sentrale delen av innmarka. Mye av denne bureisingen var resultat av kløyving av det gamle bruket. Den ene av to brør overtok heime-hus, mens den andre vart bureiser i utmarka.

Disse bureiserne hadde en vanskelig start. De måtte greie seg selv uten stønad fra familie eller stat. Det var i tida 1890 – 1920 at den moderne gard strukturen vart skapt slik vi kjenner den fram til dette tusenårsskiftet. Deretter har vi fått en ny tid som vi ikke går nærmer inn på her.

Nydyrking har holdt fram og omformet hele jordbruks landskapet i Bjerkreim. Nå er den meste av den udyrka jorda som er att, utlagt som kulturbeite. Og kulturlandskapet i Bjerkreim er totalt forandret – til nesten å ikke kjenne seg igjen. De gamle steingardene i eiendomskiftet er fjernet, mange bekker lagt i rør, og åkerreiner med skogvokster fjernet. Med denne siste nydyrkingen er et tilfang jordbruks landskap gjennom 1700 år, tapt for all tid.

ÅKERBRUK OG FEDRIFT I BEGYNNELSEN AV 1800-TALLET

Til venstre ser vi en ard. Til høyre en grindplog med jern veltefjøl, tatt i bruk fra 1820-åra.

Bjerkreim er en innlandsbygd med mye dyrkingsland og store beitevidder. Fra gammelt av har åkerbruket og fedrift vært hovednæringen. Jordbruket i 1800 var i alle høve til selvhjelp (nauralhusoldning). Rede penger fikk folk gjennom salg av smør, huder og skinn og kjøtt av kyr og småfe. Kornet vart sådd på de samme åkrene år etter år. Åkerlandet kunne bestå av mange smålapper, lite av storåker. Poteter (jordepler) vart det fra først av dyrka som hagevekst, men fram gjennom hundreåra dyrka mer og mer og til stor hjelp i matveien. I begynnelsen av 1800-tallet bar de poteter med seg på kirkeveien like så skånsomt som om det var egg. Dyrking av poteter førte med seg skiftebruk på åkeren, og virket til at åkeren vart reinere for ugress.

Kornslagene som vart dyrka, var havre, bygg og rug. Kornet vart skore med sigd og ihop bundne til band og oftest hengt opp på staur. Når kornet var komet i hus, var det å treske det med tust. Kornet vart siden male til folkemat på den vandrevne gardskverna (tidligere handkvern).

Spaden var gjord av tre med et jernstykke som beskyttet spadespissen. Spada vart nyttet til mest all åker, da denne ofte var steinet, og eller nyttet til nyridding.

Ard og plog av tre var også i bruk til å snu åkeren med. Arden hadde ei fjøl (plogfjøl) som kunne settes på begge sider, og dermed kunne pløye att og fram. I spissen var det et jernstykke som beskyttelse. Det beste trekkdyret til arden er okse i stedet for hest, fordi oxen stanser når arden møter stor motstand, mens hesten «drar på» og sliter arden i biter.

Der ble kun vårpløyd. Etter plogfåra gikk så folk med handdrive av tre og jevna åkerflata og rensket bort ugress. Til å få kornet nedi jorda vart det nyttet horv av tre og med tretinner i (senere nyttet jerntinner). All hevda av husdyra vart lagt på åkeren. Med så mange små-åkrer, vart det mange riner, som vart skilte fra åkrene og som vart til vollhøy, vanligvis for til gardshesten. Det meste vinterforet til dyra var markhøy.

Mot slutten av 1700-tallet vart det fra styresmaktene oppmuntret til nyridding, rasjonelt skiftebruk (voll og åker) og husbygging, gjennom Stavanger Amts Landhusholdningsselskab. Lars Stålesen, Tjørn fekk i året 1776 en belønning på 10 riksdaler, for oppføring av et fjøs av gråstein med en korn- og høylåve ovenpå, og i tillegg oppføring av steingjerde omkring en hage.

Kyr vart fora med høy og vatn, i tillegg skov de lauv av bjørk, osp, or, ask og selje som de hadde tørket. Alt i alt skral foring, som gav liten avdrått om vinteren. Det gjaldt å holde så mange dyr som mulig vinteren over, inntil de kunne sleppe ut dyra på det næringrike vårbeite. Sulteforing var heller en regel enn en unntagelse. Det var laga slik at kyrne var vårbærne (kalvet om våren), for dervedå nytte ut sommerbeitet og få stor avdrått: melk, smør og kjøtt. Salg av smør og kjøtt, huder og skinn gav bonden reie penger. Buskapen (kyr og småfe) lot gjetes om sommeren for bjørn, ulv, rev og jerv.

Folk på heiegardene flytte til støles med dyra om sommeren, samstundes som de slo og sanket høy. De som bodde på lavere steder, hadde innhegna leger, der kyrene vart melka og lå for natta. Sau og geit var sankt heim hver kveld. Mang en gutt og jente måtte i de dager på gjeterbakken, gjekk om morgenen med nisteskreppa på ryggen og kom heim til kvelds.

Hesten var ofte nyttet som kløv- og ridehest. Om sommeren i slåtten vart vollhøy kjørt inn på slede. Høy som var samla på fjellslåtten vart kjørt eller bore i hop og sett i høystakker. Dette vart om vinteren kjørt heim på snøføre. Enda tidligere, da det ikke fantes hest på det jevne, måtte den enkelte dra høyet heim med egen mannekraft – det er slit!

Smale-slaget var vanligvis «den norske sau», som gav slaktevekt på omkring 18 kilo. Senere tok de til med kryssing med værer som var førte inn fra England for å få større sauerase.

Ku-slaget var «den vestlandske raukolla». Prisen på bufe var høg i begynnelsen av 1800 åra. Salve Person Skjæveland kjøpte ei ku på auksjonen etter prost Reiner (1824), og den vart løyst for 20 daler. I 1830 åra var prisen for ku vanligvis sett til 12 daler og for sau 2 daler

Geita var ikke så lite utbreidd under naturalhusholdningen. Folk visste å sette pris på henne, fordi ho var lett fødd og nøysom om vinteren. Ho kunne fores med raskefor og gikk mye ute. Det meste på geita kunne nyttas: melk, skinn og selv ragget. Pris på voksen geit var i 1830 åra 1,5 – 2 daler.

JORDBRUKSTELLINGER HUSDYR

År	Hester	Kyr	Sauer	Geiter	Gris	Høns
1835	444	2796	7178	2527	127	-
1845	326	2228	7495	2434	24	-
1855	523	3585	11929	2901	119	-
1875	321	2340	10514	1519	13	-
1900	351	2202	9323	911	89	4526

Telling for 1835 og 1855 er for Helleland Prestegjeld, men resten er for Bjerkreim alene.

UTSÆD AV KORN I HEKTOLITER

År	Rug	Bygg	Havre	Poteter
1835	18	99	1478	936
1845	9	60	941	627
1855	20	100	1673	1121
1875	14	71	1287	1414
1900	0	4	1420	1944

Telling for 1835 og 1855 er for Helleland Prestegjeld, men resten er for Bjerkreim alene.

JORDBRUKSUTVIKLING – DET STORE HAMSKIFTET

Et framskritt i åkerbruket vart gjort da jernploegen kom i bruk kring 1865. De gamle horvene med tretinner vart nå byttet ut med jerntinner. Folk legg seg og mer etter å få større avdrått av husdyra. Med den voksende buskapen blir det mindre beite i heimemarka om sommeren.

Kring 1860-åra vert kyrne drevne til heis for å få betre slakt. Det er gjeldkyr og ungdyr. Det meste av kuslaktet vart solgt til Stavanger og gjekk til salting for seilskipene. Geiteholdet minket mot slutten av 1870-åra, men saueholdet økte. Sauen vart gjeta hele sommeren. De første vekene etter lamming hadde de lamma inne om dagene og melket sauene. Sauemelka vart nytta i husholdningen, tillike med det meste av saueslaktet. Størst inntekt av kyrne gav smøret.

Kring 1865 vart sauene drevet til heis og gjette der om sommeren. Lege-gjeting av kyr og sau var vanlig. Det å lege-gjete er å sanke drifta til natten inn på en liggeplass (bulege) og nytte beitet omkring denne for en uke eller to, og så flytte til næraste lege.

Kreaturhandlere kjøpte opp storfe om våren, magre og skrinne var de. På den tida var det ganske vanlig med såkalt svelteforing. Det gjaldt å ha så mange dyr som mulig, fore dem minst mulig gjennom vinteren, bare så mye at de berget livet, for når våren og sommeren kom kunne de feites opp. All slaktning forgikk om høsten og gav mat for det kommende året.

På Jæren var det lite med fjellbeite, det var alltid et overskot av dyr som måtte feites opp andre stader. Dette utnyttet kreaturhandlerne. De kjøpte opp slike dyr og dreiv dem opp i heia for å feite dem opp på det næringrike fjellgraset. Her lå de heile sommeren og gjætet dyreflokken, de måtte passe på for både bjørn, ulv og jerv.

I Bjerkreim var det en kjent kreaturhandler; Peder Gullichson Slettebø. Det fortelles at han for det meste dreiv dyra sine til Arendal om hausten og slaktet dem der. Men han har nok også drevet dem mye lenger, som til Kongsberg eller kanskje like til Kristiania. Det er kjent at dyr på beite i både Sirdalsheiene og i Setesdalsheien ble drevet så langt når etterspørselen tilsa mer slaktedyr i området. Kongsberg var et sentralt handelssted for oppkjøp av dyr til forsyning av byene østpå.

Men det var ikke alt som skulle til slakt. Vær klar over at den observante heiegjæteren ganske raskt kjente sine dyr i drifta, både dyrenes egenskaper og lyter, og kunne raskt finne de beste dyra i drifta. Disse ble drevet tilbake til Jæren eller Dalane og ble solgt som livdyr, eller de var med flokken austover og solgt undervegs.

Den vanlige drifteveien var om Hegelstad, over den kjente Rambjørshæia. Med årene voks tallet på kyr og sau som skulle til heis. Sist i 1890 åra vart det drive 27 tusen sau og et par hundre storfe over Rambjørshæia til sommerbeite, og tilbake att om høsten. Dette førte til mange konflikter mellom driftefolk og grunneierne langs drifteveiene, når beite og bumark vår og høst vart nedtrokket og oppete, uten vederlag.

Elling Clausson Hegelstad mente det skulle være slutt på denne selvtekten å fare med drifta over eiendommene. Det vart sak og driftekarene tapte. Fra den dagen av måtte driftekarene betale avgift for hver sau etter skjønn til den grunneier, det vart drive på.

Avdrotten var smør og knost (fatost) og varene vart enten solgt til oppkjøpere som var gammel skikk, eller hver solgte sitt. Den skumma melka vart nyttet i husholdningen, til knostlaging eller oppal av kalver. Slik var det til Vikeså Ysteri ble tatt i bruk i 1907 og Bjerkreim Ysteri i 1909.

Harald Tveit kjører melk fra Laksesvela til Vikeså Ysteri 1947/48

OPPGAVER OVER LEVERT TUSEN LITER MELK

Ysteri:	1907	1908	1909	1911	1914	1918	1921	1924
Bjerkr.	-	-	327	538	500	262	555	579
Vikeså	150	397	-	600	749	260	640	643

Fra 1865 til 1907 er det likevel en framgang i å nyttiggjøre seg av melka ved at seperatoren vart innkjøpt til gardene, og det førte til mer smør og betre vare. Omsettingen av melkeprodukt vart også betre ved at granner slo seg sammen i kjørelag som førte smør og knost hver 14-dag til byen. Det vart gjort avtale med en kjøpmann om prisen som gjerne gjaldt ett år om gangen.

Et nytt tiltak som varslet en ny tid for bonden var stifting av «Kongeriket Norges Hypotekbank» 1851. Dette var et tiltak som fikk mye å si for bonden fra naturalhusholdning til penge husholdning. Nå kunne en få låne penger til nødvendige investeringer.

Dynamitten vart kjent i Bjerkreim i andre halvdel av 1800-tallet, og det var til stor hjelp i nydyrkingen. Bøndene såg sprengkrafta nytta ved veiarbeid og lærte fort. Etter dette kunne nyrydding bli drevet på en annen og mer effektiv måte, og de steinete vollene og åkrene var etterhvert snøydde for stein og lagte i heislege teiger. Før hadde de skutt stein og fjell med krutt, og det hadde vært et enormt framsteg fra gamlemåten: å brenne fjellet. Da gikk det med mye ved til brenning og arbeidet gikk seint.

I 1890-åra vart «tomasfosfat» tatt i bruk til gjødsling av åker og voll. I 1900 er det 19 slåmaskiner og en såmaskin i bruk i Bjerkreim, og andre åkerredskaper blir innkjøpt. En mer allsidig drift av jorda tek seg fram, og planteproduksjonen er vekslende.

Fra 1900-året vert det nedlagt nye arbeid med å snu de gamle vollene og skyte bort alle faste stein som er i veien for plog og maskiner. *Steinbukken* (kring 1910) fekk en revolusjonerende innvirkning på opptak.

Husa lå fra gammelt av i tun, men omkring hundreårsskiftet vart det fart i utskifting over hele bygda, og derved vart husa utflyttet og jorda var lagligere omkring. Med alle jord samlet i en teig vart det spart både arbeid og tid.

STORE ENDRINGER FRA 1910 TIL 1930

I denne perioden var det store farmskritt i jordbruket og produksjonsauken. Det vart bygd store løer og tidsriktige fjøs, der husdyrgjødsel vart tatt betre vare på. Og bruk av kunstgjødsel økte avlingene betraktelig. Og ikke minst at stort kraftforkjøp dreiv opp produksjonen av kjøtt og melk. Samling av høy i utmarka minket svært, på grunn av manglende arbeidskraft og at en trong betre og lagligere sommerbeite til buskapen.

Tallet på sau økte kraftig og Bjerkreim vart den største saue-bygda i Rogaland. Etter dyretelling i 1929 hadde Bjerkreim 21 757 sauer. Det var 6000 sauer mer enn Time som var den nest største saue-bygda.

JORDBRUKET UNDER KRIGEN 1940-45

Krigshverdagen var ikke lik for alle. Særlig kunne avstanden mellom by og land øke i disse åra. Byfolk opplevde de alvorligste konsekvenser av rasjonering, matmangel og krigserstatninger. Folk i Bjerkreim var nok utsette for tyske rekvisisjoner og forsøk på streng kontroll med det de produserte. Men de hadde det daglige brødet og det var rå å finne smutthull i kontrolltiltakene og å «tjene på krigen». Stort sett hadde folk det godt i Bjerkreim når det gjaldt det daglige brød.

Matauk var tidas store «snakkis», som opptok de fleste. Styresmaktene gjorde energiske forsøk på å få opp jordproduksjonen. Det åpne åkerarealet økte med over tjue prosent fra 1940 til 1941. Særlig vart potetproduksjonen prioritert, og i byene var det mange som fekk seg egne små potetparseller. Innhøstingen var problematisk flere år, og åkrene vart ikke godt nok gjødslet. Tyskerne skulle ha sitt, andre distrikt skulle få et overskudd av rogalandspoteter, og produsentene trong settepoteter.

Kornproduksjonen hadde før krigen vært 400 000 tonn for hele Norge. Over halvparten gikk til dyrefor. Styresmaktene planla at det nå skulle gå 300 000 tonn til folkemat. Dette vart i praksis ganske umulig, enda haugesvis av korn-veiere og kontrollører i hver eneste bygd passet på. Resultatet vart fremdeles lav selvforsyning av matkorn.

Melkeproduksjonen gikk en del ned. I Rogaland gikk tallet på melkekyr ned fra vel 63 000 til 54 500 fra 1939 til 1944. Og produksjonen per ku gikk også ned. Grunnen var selvsagt mangel på kraftfor, som ble verre år for år. Kyrene ble matet med cellulose (kostfiber) og fiskeavfall som kraftfor-erstatning. Melk vart etterhvert strengt rasjonert. Helmelk fikk stort sett bare syke og barn, de andre måtte nøye seg med skumma melk, der den var å få.

Kjøttproduksjonen i Rogaland var problematisk, og tallet på gris gikk ned fra 45 000 i 1939 til 7000 i 1943. Det øvrige kjøttet gjekk stort sett til tyskerne.

Tallet på høns i Rogaland gikk ned fra 875 000 i 1939 til vel 60 000 i 1944. En forstår således at det også vart knapt på egg.

Hesten fikk en renessanse som trekkdyr i de drivstoffattige tidene. Tallet på hest i Rogaland økte fra 15 200 i 1939 til vel 17 000 i 1944. Men bøndene i Bjerkreim var harme på de årlige tyske rekvisisjoner av hester. Da måtte de møte fram og vise hestene fram for en tysk uttakings-kommisjon. Etter hvert fekk norske styresmakter, lensmannen og jordstyre mer å seie når det gjaldt å velge ut hvilke hester som skulle mønstres. Handelen med hest kunne være en god geskjeft i krigsåra, og prisen var det lite å seie på. Men der var mye misnøye. Tyskerne klaget på at bare skraphester vart mønstra. Det hadde de nok ofte rett i.

I Rogaland oppholdt det seg minst 10 000 tyskere til en hver tid i krigsåra, og de var av mange slag. Det var offiserer, soldater, gestapister og sivilister. Disse «pakka» skulle også føse, til stor misnøye for de fleste i Bjerkreim. Her i bygda foregikk det store kamphandlinger, under invasjonssdagene og senere under okkupasjonen. Disse handlingene satt dypt i folkesinnet.

Kontrollapparatet i jordbruket var stort på papiret, men i praksis mer avslappa. Kontrollører var naboer og kjenninger og ikke alltid like «lojale» mot NS-styresmaktene. Prisene på jordbruksprodukter var gode. Rogalandsbøndene opplevde en formuestigning på tretten prosent fra 1940 til 1944, og gjelda gikk ned med gjennomsnittlig trettitre prosent. Slik sett var disse åra økonomisk ganske gode, for de fleste bønder i Bjerkreim.

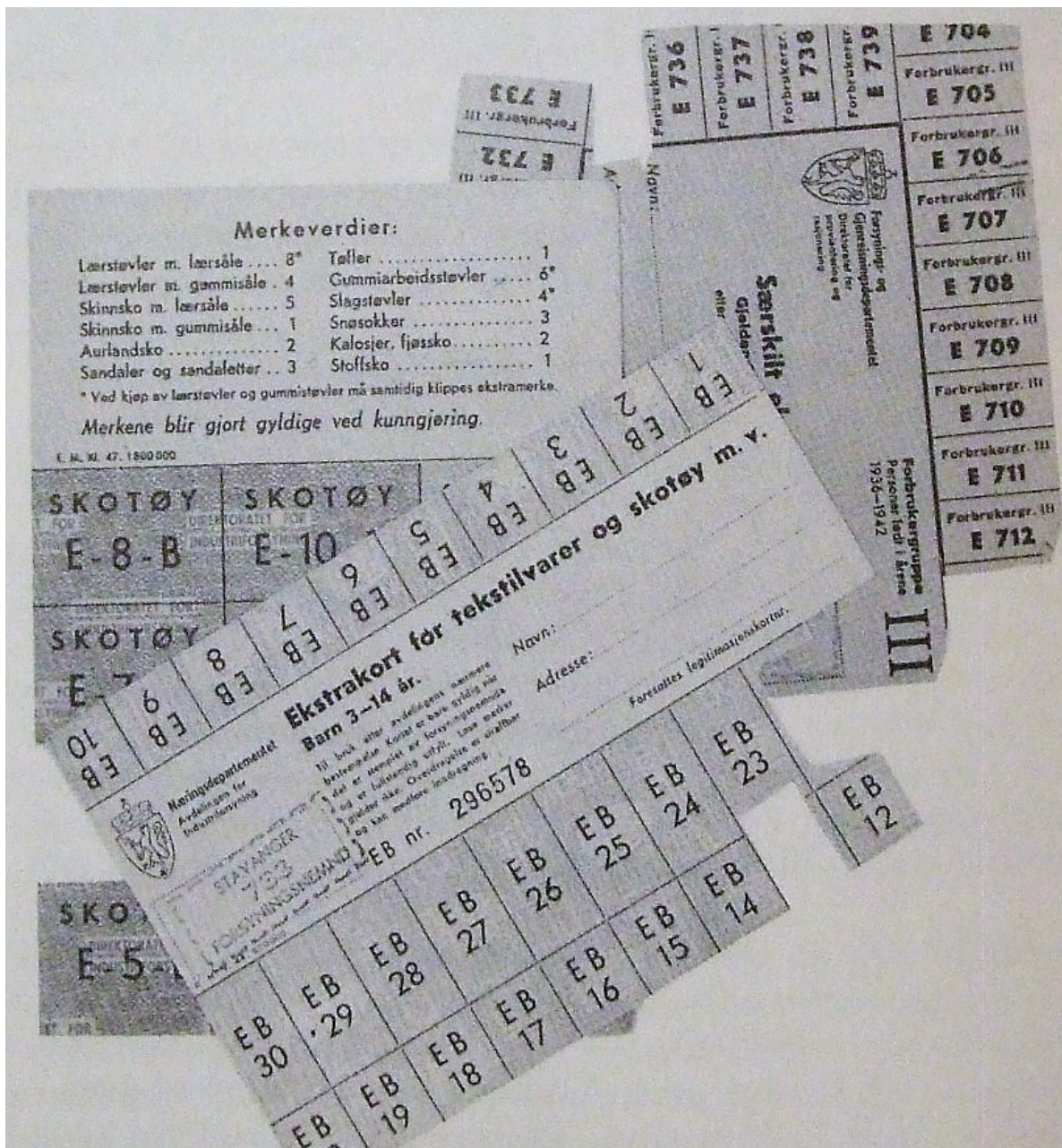

Per Nedrebø er gardsgutt og kjører hevd i Austrumdal våren 1932. Foto: Arnfinn Austrumdal

RASJONERING I KRIGSÅRA

Under krigen vart det rasjonering på de fleste varer. Rasjoneringskort måtte alle ha, og gradvis minka rasjonene. Mange av de rasjonerte varene kunne ikke skaffes i det hele.

Mel og brød var selvsagt strengt rasjonert. Fettrasjonene var sett ned til tretti gram per person per dag. Sukker var rasjonert, likeledes kaffi, og melk. Voksne kunne bare få skumma melk, barn og syke fikk helmelk. Men det var ikke nok bare å være «slapp og underernært», en måtte lide av en bestemt sykdom. Av kjøtt var det svært lite til sivilbefolkningen. Tyske styresmakter tok 85 % av det kjøttet som offisielt vart tilført. Egg var det minimalt av, og kunne bare dekke behovet til syke og til tyskerne. Tobakksmangelen gjorde at mange bønder, også i Bjerkeim, dyrket selv tobakk. Bøndene i Bjerkeim hadde det betre med mat fra egen avling enn bybefolkningen hadde, og litt vart selvsagt lurt unna tvangsleveringene til tyskerne, må vite.

Rasjoneringskort som forsyningsnevnda skreiv ut.

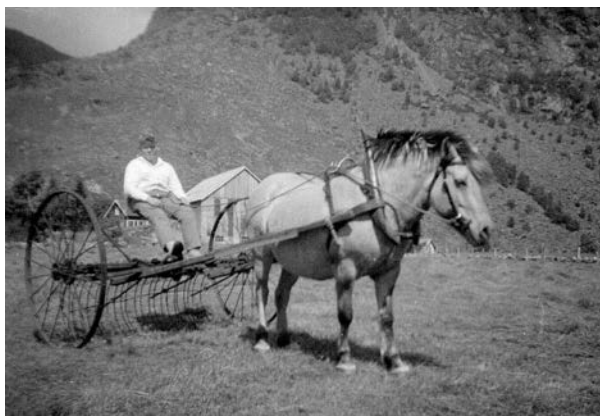
FRA EN SVUNNEN TID

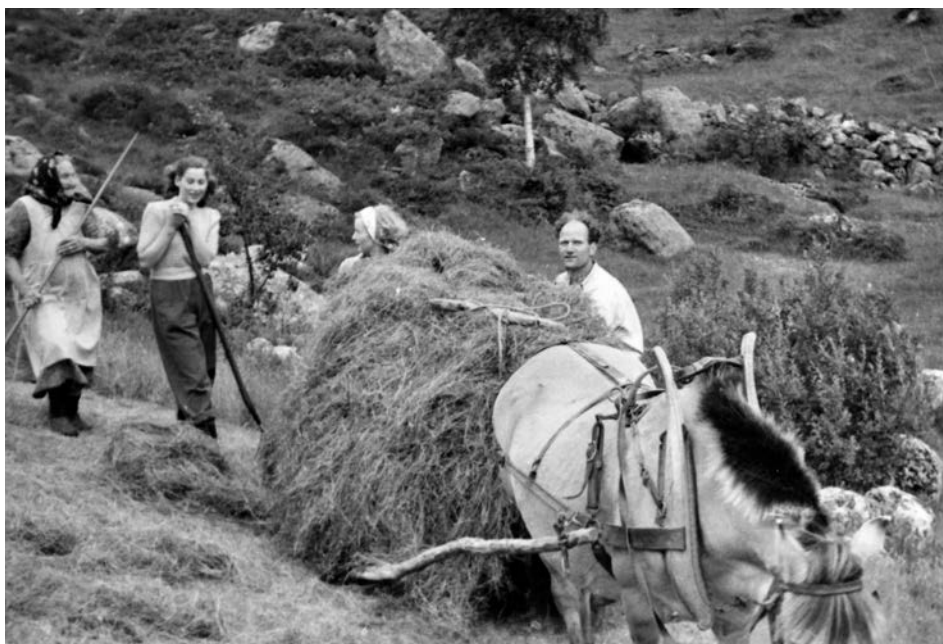
Harald Brådli kjører pighorv i åkeren.

Slått med enhesters slåmaskin i Åsen

Ole Gabriel Espeland med hest og høyriva på Eik. Foto: Gabriel Berner Espeland

Høying med slede på Grøtteland. Rakel tv, barnebarna Anny og Alvhild og Sem.

Torleif Gjedrem tv. og far hans, Karl Gjedrem, i arbeid med fjellslåtten på Gjedrem. De kjører inn dagens slått i høyløa som låg på kanten ned mot Gjedrem. Siste lasset tok de alltid med seg heim, og satte hjul under sleden når de var nede, for kjøreturen på hovedvegen og heim.

Søren Sveta og hesten Vidia med kariol med feriegjester ved inngangen til jernbanestasjonen på Klungland i 1920 åra.

De kjører inn kornstauere på Hegelstad. Det heter «å la». Seria og Magnus Hegelstad

Ola T. Eik og Gabriel Berner Espeland kjører stein. Foto: Gudrunn Espeland

Epleopptaking hjå Johan Vassbø i Ørsdalen

De Austrumdal skal «tvi-kjøra» (dvs to sleder etter hverandre) høi heim frå stølen. Bilde er tatt på Grøtteland i 1943 og det er Brynjulf Eikeland som står bak. Foto: Marta Hoffmann Norsk Folkemuseum.

Frå gravferda til Elseberg Vinningland 4. mai 1945 tatt utafør heimen på Fjermedal. Barna var på rømmen og mannen Peder hadde fått permisjon frå Grini og fekk fotograf til gravferda slik at barna siden ikke fekk være med. Gravfølge til Elseberg Vinningland på veg til Bjerkrimkyrkja.

Bilde sendt heim frå Montana USA ca 1915 av Alfred Sundvor, nr 2 frå venstre.

MEKANISERING I JORDBRUKET

Traktoren nytta til persontrafikk – Harald Brådli hadde laga sete med fotstøtte bakpå.

Nydyrking på Foss. Kåre Gåsland skuver bort stein med bulldoser.

Ivar P. Espeland hadde laga traktor av deler han kjøpte av en biloppfogger i Stavanger.

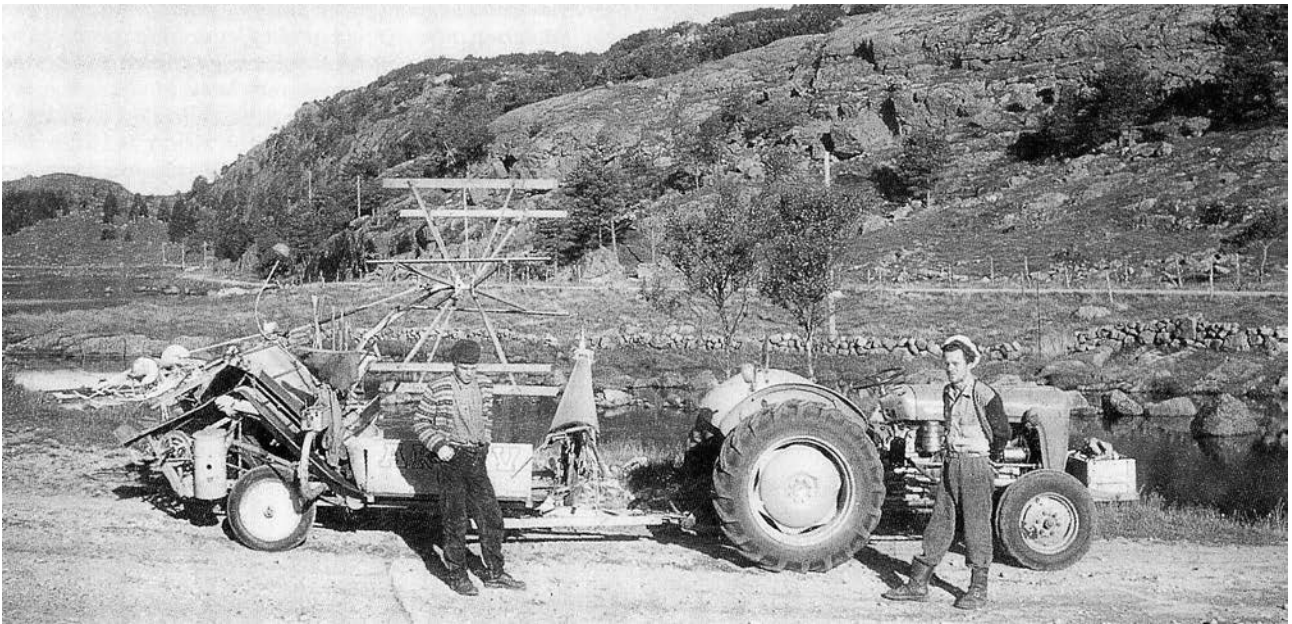

Toralf Fuglestad med heste-høyvender på slep – slik gjorde de fleste når de fekk traktor.

*Ingen var nøye med aldersgrensa for kjøring av traktor.
Kring 1960 overtok traktoren og høysvansen arbeidet til hesten og langkjerra.
Ikke lenge etter kom forhøsteren og siloene.
Bilde fra Vikesdal*

Ivar P. Espeland med sjølvbinderen

Julius Tengesdal med den første skurtreskeren i Bjerkreim i 1952.

Ivar P. Espeland med forhøsteren i 1963.

Kilder:

- Jærboka, Band I – Naturmiljøet, 1978
- Jærboka, Band III – Kulturhistoria. 1981
- Nettstedet til Arild Hauge – www.arild-hauge.com
- AmS, Kulturminner i Bjerkreimsvassdraget, 1982
- Gamalt fraa Bjerkreim av Jørgen Skjæveland
- Bjerkreimboka band I-IV av Lisabet Risa, 1997-2000
- Norges Bebyggelse, sørlige seksjon, 1957
- Det norske næringsliv, Rogaland Fylkeskommune, 1950
- Frå Heiane og dei gamle driftevegane gjennom Bjerkreim, 2015
- Spadens, plogens og traktorends landskap av Arne Lie Christensen, 1982
- Fra Vistehola til Ekofisk, Rogaland gjennom tidene, Bind I, 1986
- Fra Vistehola til Ekofisk, Rogaland gjennom tidene, Bind II, 1986
- Bjerkreim av Sem Austrumdal, 1932

Aaland Gård, oktober 2017
Paul Tengesdal

Vedlegg 1

JORDBRUKSTELLING /VERDIFASTSETTING PÅ 1600-, 1700- OG 1800-TALLET

Gnr. 1 Tengesdal søre

- 1658 – 1 hest, 20 kyr, 21 sauer og 2 geiter åtte de på garden.
1668 – 3 hester og 32 kyr kunne føs på garden. God åkerjord men lite eng og utmark. Noelunde nok med tre til brenne og gode sauebeite. Utsæd til 12 tønner korn.
1723 – 3 hester, 14 kyr og 34 småfe var det da på garden. Garden vurdert som lettdreven. Utsæd til 8,5 tønner korn.
1865 – 5 hester, 36 kyr og 148 sauer på de tre bruka på garden og 2 kyr og 18 sauer på husmannsplassen.

Gnr. 2 Vinningland

- 1658 – 1 hest, 13 kyr, 9 sauer og 3 geiter åtte de på garden .
1668 – 2 hester og 24 kyr kunne føs på garden. God åkerjord men lite eng og lite utmark. Garden hadde en liten tagskog som var til litt hushjelp og nok brenneskog. Matrikkelen forteller med andre ord at det ikke var nok never fra bjørkeskogen på garden til å dekke behovet på garden for taktekke. Jorda på garden var lettdreven. Utsæd til 8 tønner korn.
1723 – 3 hester, 13 kyr og 21 småfe var det da på garden. Garden vurdert som lettdreven. Utsæd til 8 tønner korn.
1865 – 4 hester, 37 kyr, 132 sauer og 6 geiter på de to bruka på garden og 6 sauer på husmannsplassen.

Gnr. 3 Sagland

- 1658 – 16 kyr, 15 sauer og 10 geiter åtte de på garden.
1668 – 2 hester og 24 kyr kunne føs på garden. Svært god åkerjord, god eng og utmark. Garden hadde kvern og skog nok til brenne. Det var godt sauebeite på garden. Utsæd til 7 tønner korn.
1723 – 2 hester, 10 kyr og 24 småfe var det da på garden. Garden hadde ta 2 bekkekverner og skog nok til brenne. Vurdert som middelmåtig å drive. Utsæd til 6 tønner korn.
1865 – 2 hester, 25 kyr, 97 sauer og 7 geiter på de to bruka på garden.

Gnr. 4 Åsen

- 1658 – 8 kyr, 10 sauer og 3 geiter åtte de på garden.
1668 – 1 hest og 14 kyr kunne føs på garden. God åkerjord, så noenlunde bra eng og utmark, kvern og småskog (kratt) nok til brenne. Utsæd til 3 tønner korn.
1723 – 2 hester, 6 kyr og 20 småfe var det da på garden. Vurdert som tungdreven. Det var ei bekkekvern her og skog nok til brenne. Utsæd til 6 tønner korn.
1865 – 1 hest, 13 kyr, 40 sauer og 10 geiter på det ene bruket på garden .

Gnr. 5 Bjerkreim

- 1658 – 3 hest, 27 kyr, 32 sauer og 1 geit åtte de på garden.
1668 – 6 hester og 48 kyr kunne føs på garden. God åkerjord, god eng og utmark. Det var skog nok til hustømmer, til taknever og til brenne. Garden hadde egen kvern der en kunne male det kornet en hadde behov for på garden. Bjerkreim lå til allfarveien og reisende kunne få nattelosji her. Det var også sauebeite på garden. Utsæd til 13 tønner korn.
1723 – 5 hester, 41 storfe og 62 småfe var det da på garden. Garden vurdert som tungdreven. Det var da to flaumkverner.
1865 – 9 hester, 60 kyr, 235 sauer og 31 geiter på de 8 bruka på garden og 1 ku og 3 sauer på de to husmannsplassene på garden.

Gnr. 6 Odland

- 1658 – 12 kyr, 6 sauer og 10 geiter åtte de på garden .
1668 – 2 hester og 20 storfe kunne føs på garden. Svært god åkerjord og eng og ei god mark. Jorda var lettdreven. Om sommeren hadde garden fra tre til seks ukers sommerbeite på Omdal (øydegard under Gjedrem?) og i Intredalen. Det var kvern på garden og skog nok til taknever og brenne. Utsæd til 7 tønner korn.
1723 – 3 hester, 9 storfe og 27 småfe var det da på garden. Tre flaumkverner på garden og skog nok til husbehov.
1865 – 4 hester, 17 storfe, 73 sauer og 21 geiter på de to bruka på garden.

Gnr. 7 Efteland litle

- 1658 – 4 kyr, 4 sauer og 4 geiter åtte de på garden.
1668 – 1 hest og 6 kyr kunne føs på garden. Svært dårlig åkerjord, og lite eng og mark, men gode sauebeite. Det var kratt nok til brenne. Jorda vart vurdert til «Høyeste field Jord». Utsæd til 1,5 tønner korn.
1723 – Ingen telling. Etter brannen her før jul 1695, var det heller ingen bygninger i tunet. Brukerne på Bjerkreim og Odland nyttet Efteland til slått og beite fram til en ny familie slo seg ned her i 1731.
1865 – 1 hest, 5 kyr, 25 sauer og 9 geiter på garden på det ene bruket på garden.

Gnr. 8 Sætre

- 1658 – 6 kyr, 11 sauer og 6 geiter åtte de på garden.
1668 – 6 kyr kunne føs på garden. Vurdert til «en Høy Heje Jord». Liten og ikke særlig god åkerjord, god eng men lite utmark. Ganske godt sauebeite. Skog til brenne og ei lite kvern hvor en kunne male det kornet en hadde behov for i husholdet. Utsæd til 1 tønne korn.
1723 – 2 kyr og 6 småfe var det da på garden. Garden vurdert som tungdreven. Utsæd til 1,5 tønner korn.
1865 – 5 kyr og 4 geiter på det ene bruket på garden.

Gnr. 9 Netland

- 1658 – 15 kyr, 35 sauer og 23 geiter åtte de på garden.
1668 – 2 hester og 15 kyr kunne føs på garden. Vurdert til å ha god åkerjord og brukbar eng og utmark. Nok brenneskog. Kvern på garden. Utsæd til 5 tønner korn.
1723 – 1 hest, 9 kyr og 18 småfe var det da på garden . Garden vurdert som tungdreven. En bekkekvern. Utsæd til 5,5 tønner korn.
1865 – 2 hester, 7 kyr, 143 sauer og 29 geiter på de 3 bruka på garden.

Gnr. 10 Hytland

- 1658 – 10 kyr, 16 sauer og 9 geiter åtte de på garden.
1668 – 2 hester og 18 kyr kunne føs på garden. Rimelig god jord til korndyrking og men svært god eng og utmark. Har kvern og skog nok taknever og brenne. Det var to støler «Helderer» og Ousestølen». Utsæd til 5 tønner korn.
1723 – 2 hester, 12 kyr og 24 småfe var det da på garden. Garden vurdert som tungdreven. Han hadde ei bekkekvern, skog nok til brenne og en støl. Utsæd til 8 tønner korn.
1865 – 3 hester, 18 kyr, 76 sauer og 26 geiter på de to bruka på garden og 1 ku 8 sauer og 2 geiter på husmannsplassen «Saiæ».

Gnr. 11 Tjørn

- 1658 – 9 kyr, 13 sauer og 9 geiter åtte de på garden.
1668 – 1 hest og 16 kyr kunne føs på garden. Vurdert som fjellgard. Dårlig åkerjord men men god eng og beitemark. Det lå en støl til garden, kalla Sætre (ikke grannegarden Sætre). Tjørn hadde kvern og tilstrekkelig skog til brenne. Utsæd til 2 tønner korn.
1723 – 5 kyr og 12 småfe var det da på garden. Garden vurdert som tungdreven. Og så var det bekkekvern og skog nok til brenne, men stølen vart sett på som ubrukelig. Utsæd til 2 tønner korn.
1865 – 2 hester, 14 kyr, 40 sauer og 20 geiter på det ene bruket på garden.

Gnr. 12 Lauperak

- 1658 – 1 hest, 9 kyr, 30 sauer og 11 geiter åtte dei på garden.
1668 – 2 hester og 16 kyr kunne føs på garden. God åkerjord, eng og utmark. Det var en støl her, kallet Sætre, kanskje samme støl som på Tjørn. Skog nok til taknever og brenne og aurefiske

til husbehov. Utsæd til 6 tønner korn.

1723 – 2 hester, 10 kyr og 28 småfe var det da på garden. Garden vurdert som tungdreven. Hadde ei bekkverk, skog nok til brenne og en støl. Utsæd til 8 tønner korn.

1865 – 3 hester, 28 kyr, 109 sauer og 58 geiter på de tre bruka på garden

Gnr. 13 Vassbø

1658 – 19 kyr, 30 sauer og 15 geiter åtte de på garden.

1668 – 3 hester og 32 kyr kunne føs på garden. Garden hadde kvern, skog nok til taknever og til brenne og aurefiske til husbehov. Utsæd til 12 tønner korn.

1723 – 5 hester, 22 kyr og 52 småfe var det da på garden. Garden hadde to bekkverk, skog til brenne og en støl. Vurdert som middelmåtig å drive. Utsæd til 14,5 tønner korn.

1865 – 8 hester, 48 kyr 13 sauer og 91 geiter på de åtte bruka på garden.

Gnr. 14 Eik

1658 – 1 hest, 16 kyr, 17 sauer og 17 geiter åtte de på garden.

1668 – 4 hester og 36 kyr kunne føs på garden. Passelig bra kornjord «staselig» eng og utmark. En støl kalla Skibustølen, kvern, og skog nok til taknever og til brenne og gode sauebeite. Utsæd til 10 tønner korn.

1723 – 5 hester, 24 kyr og 42 småfe var det da på garden. Garden vurdert som svær tungdreven. Det var to flaumkverner, en støl og litt skog til brenneved. Utsæd til 13 tønner korn.

1865 – 7 hester, 39 kyr, 126 sauer og 73 geiter på de fem bruka på garden.

Gnr. 15 Hovland

1658 – 1 hest, 19 kyr, 11 sauer og 17 geiter åtte de på garden.

1668 – 3 hester og 30 kyr kunne føs på garden. Svært god åkerjord, god eng og utmark. Det lå to støler til garden, «Buleye» og «Indre Halduorshom». Skog nok til taknever og til brenne og eigen kvern. Utsæd til 8 tønner korn.

1723 – 4 hester, 23 kyr og 58 småfe var det da på garden. Garden vurdert som tungdreven. Det var to støler og tre flaumkverner og skog nok til brenne. Utsæd til 13,5 tønner korn.

1865 – 10 hester, 52 kyr, 162 sauer og 98 geiter på de seks bruka på garden.

Gnr. 16 Bjordal

1658 – 2 hest, 14 kyr, 25 sauer og 21 geiter åtte de på garden .

1668 – 3 hester, 28 storfe kunne føs på garden. Vurdert som tungdreven. Åkerjord var ikke god, men garden hadde gode engslåtter og god utmark. Skog nok til brenne og til taknever og kvern til eget behov. Hadde godt sauebeite og to støler kalla Bjordals-stølen. Utsæd til 6 tønner korn.

1723 – 3 hester, 24 kyr og 54 småfe var det da på garden. Garden vurdert som tungdreven. Hadde to bekkverk da, skog nok til brenne og en støl. Utsæd til 12 tønner korn.

1865 – 5 hester, 44 kyr, 97 sauer og 85 geiter på de fire bruka på garden og på den ene husmannsplassen.

Gnr. 17 Brattebø

1658 – 1 hest, 15 kyr, 21 sauer og 21 geiter åtte de på garden.

1668 – 1 hest og 18 storfe kunne føs på garden. Vurdert som «en Ringe, nye bebiugt platz». Ødegården Hadvardshom hørte til Brattebø da. Brattebø hadde kvern og nok skog til taknever og brenne. Enga og utmarka var god, men åkerjorda var dårlig. Utsæd til 3 tønner korn.

1723 – 11 kyr og 33 småfe var det da på garden. Garden vurdert som tungdreven. Det var skog til brenne og ei flaumkvern på garden. Utsæd til 5,5 tønner korn.

1865 – 3 hester, 19 kyr, 42 sauer og 38 geiter på de to bruka på garden og på husmannsplassen. De sådde 7,5 tønner havre og satte 7 tønner poteter.

Gnr. 18 Kvitlen

1658 – 7 kyr, 7 sauer og 5 geiter åtte de på garden.

1668 – 1 hest og 15 kyr kunne føs på garden. Svært dårlig åkerjord, eng var brukbar og utmark var god. Det fantes skog til hustømmer, til taknever og til brenne. Garden hadde kvern og stølen Kvitladalsstølen med den «høyeste Field Jord». Utsæd til 2 tønner korn.

1723 – 2 hester, 10 kyr og 24 småfe var det da på garden. Garden vurdert som tungdreven. Hadde ei bekkverk, skog nok til brenne og en støl. Utsæd til 3 tønner korn.

1865 – 3 hester, 16 kyr, 35 sauer og 28 geiter på de to bruka på garden.

Gnr. 19 Hadvarshom

- 1658 – Ingen opplysninger.
1668 – Ikke vurdert for seg men som en del av Brattebø.
1723 – 5 kyr og 12 småfe var det da på garden. Garden vurdert som tungdreven og hadde ei bekkverk. Utsæd til 1 tønner korn.
1865 – 2 hester, 10 kyr, 8 sauer og 16 geiter på de to bruka på garden. De sådde 2 tønner havre og satte 10 tønner poteter.

Gnr. 20 Austdal

- 1658 – 1 hest, 5 kyr, 9 sauer og 3 geiter åtte de på garden.
1668 – 1 hest og 10 kyr kunne føs på garden. Lite åkerjord men eng og utmark, kvern og skogkratt nok til brenne. Utsæd til 2 tønner korn.
1723 – 4 kyr og 12 småfe var det da på garden. Garden vurdert som tungdreven. Det var ei bekkverk, skog til brenne og en støl. Utsæd til 1,25 tønner korn.
1865 – 2 hester, 12 kyr, 20 sauer og 20 geiter på de to bruka på garden.

Gnr. 21 Grøtteland

- 1658 – 8 kyr, 9 sauer og 5 geiter åtte de på garden.
1668 – 6 kyr kunne føs på garden. Dårlig åkerjord men brukbar eng og utmark. Ei lita kvern og skog nok til brenne. Garden hadde en støl, Grøttelandstølen som lå høgt til fjells. Utsæd til 2 tønner korn.
1723 – 1 hest, 6 kyr og 20 småfe var det da på garden. Garden vurdert som tungdreven. Det var ei bekkverk, skog nok til brenne og en støl. Utsæd til 3 tønner korn.
1865 – 2 hester, 20 kyr, 40 sauer og 32 geiter på de to bruka på garden.

Gnr. 22 Austrumdalen

- 1658 – 7 kyr, 5 sauer og 3 geiter åtte de på garden.
1668 – 1 hest og 10 kyr kunne føs på garden. Temmelig god åkerjord, eng og mark. Det var kvern på garden, stølen Langebustølen, og skog nok til taknever og til brenne. Utsæd til 2 tønner korn.
1723 – 1 hest, 8 kyr og 30 småfe var det da på garden. Garden vurdert som tungdreven. Ei bekkverk, skog nok til brenne og to støler.
1865 – 1 hest, 14 kyr, 30 sauer og 20 geiter på garden.

Gnr. 23 Kalveskog indre

- 1658 – 5 kyr, 7 sauer og 9 geiter åtte de på garden.
1668 – 1 hest og 10 kyr kunne føs på garden. Vurdert til «hjelpelig» åker, eng og utmark, en noe gammel eikeskog og brenne nok til eget behov en støl og ei flaumkvern. Utsæd til 2 tønner korn.
1723 – 5 kyr og 20 småfe var det da på garden. Garden vurdert som tungdreven. Hadde brenneved til eget behov, en støl og ei flaumkvern. Åkrane var små.
1865 – Her overtar en ny familie dette bruket.

Gnr. 24 Kalveskog Ytre

- 1658 – Sammen med Kalveskog indre.
1668 – 4 kyr kunne føs på garden. Garden hadde «besværlig jord», både når det gjaldt åker, eng og mark, men det var nok skog til hustømmer, taknever og til brenne på garden, dessuten ei liten kvern. Utsæd til 1,5 tønner korn.
1723 – Garden vurdert som tungdreven. Det opplyses at garden hadde brenneved til eget behov, en støl og ei flaumkvern.
1865 – 3 kyr, 20 sauer og 12 geiter på garden.

Gnr. 25 Dyrskog

- 1658 – 6 kyr, 15 sauer og 4 geiter åtte de på garden.
1668 – 1 hest og 9 kyr kunne føs på garden. Garden vurdert som «hjelpelig» åker og eng men tung utmark, godt sauebeite, skog nok til brenne og ei kvern. Det var så pass mye tømmerkog og taknever-skog at de kunne selge til andre. Utsæd til 2 tønner korn.
1723 – 5 kyr og 16 småfe var det da på garden. Garden vurdert som tungdreven, hadde ei bekkverk og skog nok til brenne. Utsæd til 3,5 tønner korn.
1865 – 2 hester, 12 kyr, 60 sauer og 48 geiter på på garden og 1 ku, 20 sauer og 25 geiter på husmannsplassen Brunnes.

Gnr. 26 Landsdal

- 1658 – 11 kyr, 13 sauer og 9 geiter åtte de på garden.

- 1668 – 1 hest og 9 kyr kunne føs på garden. God åkerjord, forholdsvis god eng og mark, en støl (Ulffuestien) sammen med grannegarden Kleppali, gammel eikeskog og brenneskog til husbehov. Utsæd til 2 tønner korn.
- 1723 – 5 kyr og 15 småfe var det da på garden. Garden vurdert som tungdreven. Skog nok til brenne, ei bekkevern og en støl.
- 1865 – 10 kyr, 30 sauer og 20 geiter på garden.

Gnr. 27 Kleppali

- 1658 – 1 hest, 6 kyr, 10 sauer og 3 geiter åtte de på garden.
- 1668 – 1 hester og 14 kyr kunne føs på garden. Vurdert til «hjelpelig» med åker, eng og mark, og kvern og brenneskog til eget behov. Garden hadde stølen «Ulffuestien» sammen med Landsdal. Utsæd til 4 tønner korn.
- 1723 – 1 hest, 6 kyr, 24 småfe var det da på garden. Garden vurdert som tungdreven. Det opplyses at garden har bakkevern, men ikke skog og støl.
- 1865 – 1 hest, 9 kyr, 30 sauer og 15 geiter på garden.

Gnr. 28 Eikeland under Holmen

- 1658 – 1 hest, 9 kyr, 21 sauer og 12 geiter åtte de på garden.
- 1668 – 1 hest og 14 kyr kunne føs på garden. Vurdert til å ha god åker, eng og mark, og jorda var lett å driva. Det var litt eikeskog og skog nok til taknever og til brenne. Garden hadde kvern. Utsæd til 3 tønner korn.
- 1723 – 2 hester, 6 kyr og 18 småfe var det da på garden. Garden har ei bakkevern og skog nok til brenne. Utsæd til 4 tønner korn.
- 1865 – 3 hester, 20 kyr, 94 sauer og 12 geiter på garden.

Gnr. 29 Holmen

- 1658 – 1 hest, 19 kyr, 30 sauer og 2 geiter åtte de på garden.
- 1668 – 2 hester og 28 kyr kunne føs på garden. Vidløftig åker med dårlig vekst, brukbar engslått og liten utmark. Nok trevirke til brenne. Utsæd til 10 tønner korn.
- 1723 – 5 hester, 16 kyr og 33 småfe var det da på garden. Garden vurdert som lettdreven. Nok trevirke til brenne. Utsæd til 13 tønner korn.
- 1865 – 8 hester, 46 kyr, 218 sauer og 20 geiter på de sju bruka på garden og 1 ku og 4 sauer på husmannsplassen.

Gnr. 30 Gjedrem

- 1658 – 2 hest, 26 kyr, 30 sauer og 5 geiter åtte de på garden.
- 1668 – 3 hester og 30 kyr kunne føs på garden. Svært god åkerjord, eng og utmark, og skog nok til taknever og til brenne. Godt sauebeite. På kverna vart det male mer korn enn en trong på garden, og kunne selge en del korn og dermed få fortjeneste på kverna. Utsæd til 10 tønner korn.
- 1723 – 5 hester, 25 kyr og 54 småfe var det da på garden. Garden vurdert som tungdreven. Han hadde nå to flaumkverner. Utsæd til 12 tønner korn.
- 1865 – 11 hester, 62 kyr, 224 sauer og 4 geiter på de seks bruka på garden.

Gnr. 31 Svela litle

- 1658 – 9 kyr, 10 sauer og 5 geiter åtte de på garden.
- 1668 – 2 hester og 18 kyr kunne føs på garden. Garden hadde «lempelig» åker, eng og utmark, torv og lyng til brenne, kvern og godt med sauebeite. Utsæd til 5 tønner korn.
- 1723 – 2 hester, 12 kyr og 24 småfe var det da på garden. Garden vurdert som middelmåtig. Bekkevern. Utsæd til 8 tønner korn.
- 1865 – 10 hester, 49 kyr, 283 sauer og 68 geiter på de sju bruka på garden med husmannsplasser.

Gnr. 32 Svela store

- 1658 – 2 hest, 30 kyr, 76 sauer og 20 geiter åtte de på garden.
- 1668 – 3 hester og 24 kyr kunne føs på garden. Noenlunde god åker, eng og utmark. Tilstrekkelig kratt til brenne. Gardskverna kunne en tjene penger på, de mol for andre eller solgte mjøl produsert på garden. Utsæd til 10 tønner korn.
- 1723 – 6 hester, 22 kyr og 43 småfe var det da på garden. Garden vurdert som tungdreven. Det var to flaumkverner. Utsæd til 18 tønner korn.
- 1865 – 9 hester, 39 kyr, 172 sauer og 38 geiter på garden.

Gnr. 33 Vikeså

- 1658 – 2 hester, 23 kyr, 39 sauer og 27 geiter åtte de på garden.
1668 – 3 hester og 28 kyr kunne føs på garden. Vurdert som meget skjønn åker eng og utmark. Skog til brenne, kvern som kunne male alt kornet de brukte på garden, og et godt sauebeite. Utsæd til 10 tønner korn.
1723 – 3 hester, 18 kyr og 36 småfe var det da på garden. Garden vurdert som middelmådig. Skog nok til brenne. Utsæd til 10,5 tønner korn.
1865 – 9 hester, 56 storfe og 220 sauer på på garden .

Gnr. 34 Skjøveland

- 1658 – 11 kyr, 36 sauer og 12 geiter åtte de på garden.
1668 – 2 hester og 24 kyr kunne føs på garden. God åker, eng og utmark. Skog nok til husbehov, og kvern der en kunne male det en hadde behov for. Utsæd til 8 tønner korn.
1723 – 4 hester, 24 kyr og 48 småfe var det da på garden. Garden vurdert som middelmådig. Her var to kverner. Utsæd til 12 tønner korn.
1865 – 9 hester, 62 storfe, 296 sauer og 73 geiter på de sju bruka på garden.

Gnr. 35 Vikesdal

- 1658 – 2 hester, 24 kyr, 40 sauer og 22 geiter åtte de på garden.
1668 – 5 hester og 36 kyr kunne føs på garden. God åkerjord og mer eng og utmark enn en hadde behov for. Garden hadde eikeskog og bjørkeskog til never, kvern, godt sauebeite og en støl kalla «Købberstøellen». Utsæd til 12 tønner korn.
1723 – 4 hester, 22 kyr og 44 småfe var det da på garden. Garden vurdert som tungdreven. Det var fire flaumkverner her. Utsæd til 15 tønner korn.
1865 – 7 hester, 42 storfe, 145 sauer og 70 geiter på de fire bruka på garden og husmannsplassen.

Gnr. 36 Berland i bygda

- 1658 – 16 kyr, 48 sauer og 36 geiter åtte de på garden.
1668 – 1 hest og 14 kyr kunne føs på garden. God åkerjord, eng og mark. Nok skog, både til hustømmer, taknever og brenne, og det var kvern. Utsæd til 4 tønner korn.
1723 – 2 hester, 8 kyr og 24 småfe var det da på garden. Garden vurdert som tungdreven. Nok skog og ei bekkekvern. Utsæd til 6 tønner korn.
1865 – 2 hester, 19 kyr, 52 sauer og 24 geiter på garden.

Gnr. 37 Spødervold

- 1658 – 6 kyr, 11 sauer og 7 geiter åtte de på garden.
1668 – 1 hester og 6 kyr kunne føs på garden. Vurdert til ei fin, liten åkerjord, god eng og utmark, kvern, skog nok til taknever og til brenne, gode sauebeite og slått og stolar i Hegelstadfjellet. Utsæd til 2 tønner korn.
1723 – 1 hest, 4 kyr og 10 småfe var det da på garden. Garden vurdert som tungdreven. Det var skog nok til brenne og en støl. Utsæd til 2,5 tønner korn.
1865 – 1 hest, 12 kyr, 40 sauer og 20 geiter på garden.

Gnr. 38 Hegelstad

- 1658 – 2 hest, 29 kyr, 70 sauer og 26 geiter åtte de på garden.
1668 – 3 hester og 38 kyr kunne føs på garden. Åkerjorda og enga var meget god, og det var nok utmark. Garden hadde egen støl, kalla»Schibbu». Gardskvern, og skog nok til brenne, og så mye bjørkeskog at en kunne selge never til taktekke til «goed profit». Utsæd til 10 tønner korn.
1723 – 3 hester, 15 kyr og 54 småfe var det da på garden. Garden vurdert som middelmådig. Garden hadde 2 bekkekverner og nok til brenne. Utsæd til 10,5 tønner korn.
1865 – 10 hester, 60 kyr, 194 sauer og 78 geiter på de tre bruka på garden og på husmannsplassen.

Gnr. 39 Bråдли

- 1658 – 1 hest, 9 kyr, 19 sauer og 17 geiter åtte de på garden.
1668 – 1 hest og 8 kyr kunne føs på garden. Vurdert til å dårlig åkerjord, god eng men lite utmark. Garden hadde gammel eikeskog og skog nok til brenne, og kvern. Utsæd til 2 tønner korn.
1723 – 1 hest, 4 kyr og 9 småfe var det da på garden. Garden vurdert som lettdreven, hadde ei bekkekvern og litt brenneved. Utsæd til 3 tønner korn.
1865 – 1 hest, 13 kyr, 58 sauer og 10 geiter på garden.

Gnr. 40 Birkeland litle - Øygard

- 1658 – 7 kyr, 19 sauer og 9 geiter åtte de på garden.

1668 – 1 hest og 16 kyr kunne føs på garden. God åkerjord, tålig bra eng og mer utmark enn de har behov for. Og nok torv og lyng til brenne, men ei heller liten /dårlig kvern. Utsæd til 4 tønner korn.

1723 – 2 hester, 8 kyr og 16 småfe var det da på garden. Garden vurdert som middelmådig. Der var ei flaumkvern. Utsæd til 8 tønner korn.

1865 – 2 hester, 24 kyr, 97 sauer og 8 geiter på de to bruka på garden.

Gnr. 41 Eikeland i bygda

1658 – 9 kyr, 23 sauer og 15 geiter åtte de på garden.

1668 – 2 hester og 22 kyr kunne føs på garden. God åkerjord og ei fin eng men liten utmark. Torv og lyng til brenne, og gode sauebeite. Kvern på garden. Utsæd til 5 tønner korn.

1723 – 4 hester, 12 kyr og 24 småfe var det da på garden. Garden vurdert som måtelig å driva. Der var to bekkekverner. Utsæd til 6 tønner korn.

1865 – 3 hester, 29 kyr, 76 sauer og 14 geiter på de to bruka på garden.

Gnr. 42 Asheim

1658 – 1 hest, 8 kyr, 20 sauer og 15 geiter åtte de på garden.

1668 – 2 hester og 18 kyr kunne føs på garden. Noenlunde god åkerjord, eng og utmark, men jorda vart karakterisert som «en Heye Jord». Det var nok til brenne, og kvern. Utsæd til 5 tønner korn.

1723 – 2 hester, 10 kyr og 24 småfe var det da på garden. Garden vurdert som tungdreven. Der var ei bekkekvern. Utsæd til 8 tønner korn.

1865 – 6 hester, 36 kyr, 152 sauer og 26 geiter på de to bruka på garden og husmannsplassen.

Gnr. 43 Ivesdal

1658 – 22 kyr, 50 sauer og 30 geiter åtte de på garden.

1668 – 2 hester og 25 kyr kunne føs på garden. God åkerjord, eng og utmark. Skog nok til brenne, gode sauebeite og kvern. Utsæd til 10 tønner korn.

1723 – 5 hester, 23 kyr og 54 småfe var det da på garden. Garden vurdert som middelmådig å driva, og hadde 3 bekkekverner. Utsæd til 15,5 tønner korn.

1865 – 5 hester, 67 kyr, 212 sauer og 74 geiter på bruka på garden og på husmannsplassen.

Gnr. 44 Malmeim

1658 – 10 kyr, 23 sauer og 6 geiter åtte de på garden.

1668 – 2 hester og 20 kyr kunne føs på garden. Skjønn åkerjord og passelig eng og utmark. Folket på garden hadde mer tømmer og tak-skog (bjørkenever) enn til eget behov og kunne selge til andre til «nogen profitt». Garden hadde kvern til eget behov. Det var og aurefiske til eget behov. Utsæd til 6 tønner korn.

1723 – 2 hester, 10 kyr og 24 småfe var det da på garden. Garden vurdert som måtelig å driva. Hadde ei bekkekvern og skog nok til eget brenne. Der var et bulæge (støl) på garden. Utsæd til 8 tønner korn.

1865 – 5 hester, 28 kyr, 112 sauer og 49 geiter på de to bruka på garden.

Gnr. 45 Espeland

1658 – 1 hest, 11 kyr, 16 sauer og 8 geiter åtte de på garden.

1668 – 2 hester og 16 kyr kunne føs på garden. God åkerjord, eng og mark, godt sauebeite, en støl kalla Espelandstølen, kvern, og skog nok til taknever og til brenne. Utsæd til 5 tønner korn.

1723 – 2 hester, 10 kyr og 24 småfe var det da på garden. Garden vurdert som tungdreven, det var 2 bekkekverner da. Utsæd til 8 tønner korn.

1865 – Mangler opplysninger

Gnr. 47 Lanes

1658 – 6 kyr, 4 sauer og 4 geiter åtte de på garden.

1668 – 1 hest og 10 kyr kunne føs på garden. God åkerjord, så noenlunde eng og ei besværlig utmark. Til garden hørte stølen «Bleye-stølen», noe aurefiske til «bordhjelp», kvern, og nok neverskog og tømmerkog til eget behov. Utsæd til 2 tønner korn.

1723 – 3 kyr og 9 småfe var det da på garden. Garden vurdert som tungdreven. Hadde flaumkvern, støl og skog nok til brenne. Utsæd til 2 tønner korn.

1865 – 11 geiter på garden.

Gnr. 48 Veen

1658 – 9 kyr, 23 sauer og 17 geiter åtte de på garden.

1668 – 2 hester og 36 kyr kunne føs på garden. God åkerjord, eng og utmark. Skog nok til taknever og til brenne, og kvern til eget behov. Hadde aurefiske «til bordhjelp» og støler på Vinjafjellet. Det var gode sauebeite. Utsæd til 10 tønner korn.

1723 – 4 hester, 18 kyr og 48 småfe var det da på garden. Garden vurdert som middelmåtig å drive. Det var 3 bekkekvener, trevirke nok til brenne og støl på garden. Utsæd til 11 tønner korn.

1865 – 8 hester, 70 kyr, 216 sauer og 91 geiter på de fire bruka på garden, og på husmannsplassen.

Gnr. 49 Hovland litle

1658 – 6 kyr, 12 sauer og 9 geiter åtte de på garden.

1668 – 1 hest og 12 kyr kunne føs på garden. Garden hadde god åkerjord, eng og utmark og godt sauebeite. Det var kvern på garden og brenne nok til eget behov. Utsæd til 4 tønner korn.

1723 – 2 hester, 6 kyr og 18 småfe var det da på garden. Garden var måtelig å driva. Det var ei bekkekvern og en støl på garden.. Utsæd til 4 tønner korn.

1865 – 2 hester, 9 kyr, 35 sauer og 16 geiter på garden.

Gnr. 50 Sundvor

1658 – 1 hest, 7 kyr, 9 sauer og 5 geiter åtte de på garden.

1668 – 2 hester og 14 kyr kunne føs på garden. God åkerjord, eng og utmark og takskog (bjørkeskog) til salg med «god profit». Kvern på garden, og nok skog til brenne. Utsæd til 4 tønner korn.

1723 – 2 hester, 10 kyr og 36 småfe var det da på garden. Garden vurdert som tungdreven, nok skog til brenne og en støl. Utsæd til 6 tønner korn.

1865 – 2 hester, 20 kyr, 93 sauer og 50 geiter på de to bruka på garden og på husmannsplasser.

Gnr. 51 Foss

1658 – Ikke nevnt i manntallet over husdyr.

1668 – 4 kyr kunne føs på garden. Garden ble vurdert som «en meget ring plass» som likevel hadde en etter måten «hjelpsom» åker, eng og mark. Det var småkratt nok på garden til brenne (bare lauvskog). Utsæd til 12 tønner korn.

1723 – 1 hest 3 kyr og 8 småfe var det da på garden. Garden hadde ei bekkekvern og skog til husbehov. Utsæd til 1,5 tønner korn.

1865 – 3 hester, 12 kyr, 40 sauer og 15 geiter på garden.

Gnr. 52 Birkeland store

1658 – 15 kyr, 41 sauer og 19 geiter åtte de på garden.

1668 – 3 hester og 28 kyr kunne føs på garden. God åkerjord, eng og utmark. Gården hadde kvern og skog nok til brenne. Utsæd til 10 tønner korn.

1723 – 5 hester, 18 kyr og 46 småfe var det da på garden. Garden vurdert som tungdreven. Der var ikke skog her, men fire bekkekvener og en støl. Utsæd til 4 tønner korn.

1865 – 12 hester, 63 kyr, 254 sauer på de fire bruka på garden og på de to husmannsplassene.

Gnr. 53 Nedrebø

1658 – 1 hest, 9 kyr, 21 sauer og 13 geiter åtte de på garden.

1668 – 1 hester og 12 kyr kunne føs på garden. Vurdert til «ring» åkerjord, så noenlunde bra eng og utmark, og gode sauebeite. Kvern på garden og brenne til eget behov. Utsæd til 5 tønner korn.

1723 – 4 hester, 12 kyr og 24 småfe var det da på garden. Garden vurdert som middelmåtig. Det var to bekkekvener da. Utsæd til 8 tønner korn.

1865 – 5 hester, 35 kyr og 119 sauer på de to bruka på garden.

Gnr. 54 Fuglestad

1658 – 1 hest, 8 kyr, 16 sauer og 12 geiter åtte de på garden.

1668 – 1 hest og 10 kyr kunne føs på garden. Garden hadde «ei god, lita jord», men dårlig til åker, ei lita kvern som var til liten hjelp på garden, og småkratt nok til brenne. Utsæd til 3 tønner korn.

1723 – 3 hester, 8 kyr og 17 småfe var det da på garden. Garden vurdert som middelmåtig å driva. Utsæd til 6 tønner korn.

1865 – 4 hester, 29 kyr, 107 sauer og 2 geiter på de to bruka på garden og de to husmannsplassene.

Gnr. 55 Bue

1658 – 7 kyr, 17 sauer og 7 geiter åtte de på garden.

- 1668 – 1 hest og 10 kyr kunne føs på garden. Garden hadde «ei god, lita jord», men dårlig til åker, ei lita kvern som var til liten hjelp på garden, og småkratt nok til brenne. Utsæd til 3 tønner korn.
- 1723 – 3 hester, 11 kyr og 24 småfe var det da på garden. Garden vurdert som middelmåtig. Det var ei flaumkvern på garden og skog nok til brenne. Utsæd til 8 tønner korn.
- 1865 – 6 hester, 31 kyr, 109 sauer og 13 geiter på de to bruka på garden.

Gnr. 56 Vaule

- 1658 – 6 kyr, 7 sauer og 4 geiter åtte de på garden.
- 1668 – 1 hest og 10 kyr kunne føs på garden. Garden hadde «ei god, lita jord», men dårlig til åker, ei lita kvern som var til liten hjelp på garden, og småkratt nok til brenne. Utsæd til 0,5 tønner korn siden garden vart vurdert som «heiejord».
- 1723 – 2 hester, 8 kyr og 12 småfe var det da på garden. Garden vurdert som tungdreven. Det var ei flaumkvern da. Utsæd til 4 tønner korn.
- 1865 – 2 hester, 17 kyr, 63 sauer og 16 geiter på garden.

Gnr. 57 Røysland nordre

- 1658 – 1 hest, 10 kyr åtte de på garden.
- 1668 – 1 hest og 10 kyr kunne føs på garden. Garden hadde «ei god, lita jord», men dårlig til åker, ei lita kvern som var til liten hjelp på garden, og småkratt nok til brenne. Utsæd til 3 tønner korn.
- 1723 – 2 hester, 6 kyr og 18 småfe var det da på garden. Garden vurdert som tungdreven, hadde ei flaumkvern. Utsæd til 4 tønner korn.
- 1865 – Ingen dyr på garden.

Gnr. 58 Moi

- 1658 – 6 kyr, 6 sauer og 2 geiter åtte de på garden.
- 1668 – 1 hest og 8 kyr kunne føs på garden. Garden vurdert til å ha svært dårlig åkerjord men så noenlunde bra eng og utmark. Torvmyr med nok brenne til garden. Utsæd til 2 tønner korn.
- 1723 – 2 hester, 6 kyr og 18 småfe var det da på garden. Garden vurdert som middelmådig. Ei bekkekvern på garden. Utsæd til 4 tønner korn.
- 1865 – 4 hester, 28 kyr, 83 sauer og 24 geiter på garden.

Gnr. 59 Osland

- 1658 – 7 kyr, 5 sauer og 3 geiter åtte de på garden.
- 1668 – 1 hest og 18 kyr kunne føs på garden. Dårlig åkerjord, men god eng og skjønn utmark. Det var kvern på garden og nok torv til brenne. Utsæd til 4 tønner korn.
- 1723 – 2 hester, 10 kyr og 20 småfe var det da på garden. Garden vurdert som middelmåtig å drive. Utsæd til 6 tønner korn.
- 1865 – 4 hester, 31 kyr, 123 sauer og 20 geiter på garden.

Gnr. 60 Slettebø

- 1658 – Opplysninger kun om leigekyr som jordeier på Hegelstad åtte.
- 1668 – 1 hest og 15 kyr kunne føs på garden. Svært dårlig åkerjord, god eng og dårlig (liten) utmark. Kvern på garden og nok brenne (torv) til eget behov. Vurdert som «heyjord» (fjelljord), og åker og eng skadet år etter år på grunn av vatn (Ogna-åa). Utsæd til 4 tønner korn.
- 1723 – 3 hester, 11 kyr og 32 småfe var det da på garden. Garden vurdert som middelmåtig å drive. Ei bekkekvern på garden.
- 1865 – 5 hester, 31 kyr, 139 sauer og 7 geiter på de tre bruka på garden.

Gnr. 61 Laksesvela

- 1658 – 22 kyr, 23 sauer og 16 geiter åtte de på garden.
- 1668 – 2 hester og 22 kyr kunne føs på garden. Svært god åkerjord, også enga og utmarka. Garden hadde kvern og brenne nok (torv) til husbehov og gode sauebeite. Utsæd til 8 tønner korn.
- 1723 – 4 hester, 16 kyr og 48 småfe var det da på garden. Garden vurdert som middelmåtig å drive. Utsæd til 12 tønner korn.
- 1865 – 10 hester, 74 kyr, 278 sauer og 52 geiter på de fem bruka på garden og på husmannsplassen.

Gnr. 62 Ognedalsstølen

- 1865 – Busett først i 1874 og hadde i 1875 1 hest, 6 kyr, 86 sauer og 20 geiter.

Gnr. 63 Tysland

- 1658 – 1 hest, 9 kyr og 20 småfe åtte de på garden.

- 1668 – 2 hester og 18 kyr kunne føs på garden. Noenlunde god åkerjord, lita eng og lita (ring) utmark. Kvern på garden og trevirke (trolig torv) nok til brenne. Utsæd til 5 tønner korn.
- 1723 – 2 hester, 10 kyr og 20 småfe var det da på garden. Garden vurdert som tungdreven. Utsæd til 6 tønner korn.
- 1865 – 6 hester, 29 kyr, 89 sauer og 22 geiter på de tre bruka på garden.

Gnr. 64 Steinsland

- 1658 – 1 hest, 13 kyr, 20 sauer og 4 geiter åtte de på garden.
- 1668 – 1 hest og 20 kyr kunne føs på garden. God åkerjord og eng, lita utmark og brenne (torv) til husbehov. Utsæd til 5 tønner korn.
- 1723 – 2 hester, 12 kyr og 24 småfe var det da på garden. Garden vurdert som middelmåtig. Utsæd til 8 tønner korn.
- 1865 – 6 hester, 25 kyr og 112 sauer på de tre bruka på garden.

Gnr. 65 Berland på heia

- 1658 – 4 kyr, 6 sauer og 2 geiter åtte de på garden.
- 1668 – 1 hest og 8 kyr kunne føs på garden. Åkerjord, eng og utmark vurdert som «hjelpelig». Nok torv til brenne på garden. Utsæd til 2 tønner korn.
- 1723 – 1 hest, 6 storfe og 9 småfe var det da på garden. Garden vurdert som middelmåtig. Utsæd til 4 tønner korn.
- 1865 – 1 hest, 15 storfe, 58 sauer og 6 geiter på garden og på husmannsplassen Goabakkane

Gnr. 66 Eikeland på heia

- 1658 – 1 hest, 22 kyr, 41 sauer og 1 geit åtte de på garden.
- 1668 – 2 hester og 22 kyr kunne føs på garden. Passe bra åkerjord, eng og utmark, kvern og nok skog til brenne. Det var nok ål- og aurefiske til eget behov. Utsæd til 7 tønner korn.
- 1723 – 4 hester, 20 kyr og 40 småfe var det da på garden. Garden vurdert som tungdreven. Det var to bekkeverner. Utsæd til 12 tønner korn.
- 1865 – 10 hester, 61 kyr, 240 sauer og 7 geiter på de fire bruka på garden.

Gnr. 67 Gravdal

- 1658 – 11 kyr, 51 sauer og 5 geiter åtte de på garden.
- 1668 – 1 hest og 16 kyr kunne føs på garden. God åkerjord ikke så verst eng og utmark, kvern, skog nok til brenne og litt ålefiske. Utsæd til 5 tønner korn.
- 1723 – 2 hester, 10 kyr og 20 småfe var det da på garden. Garden vurdert som tungdreven. Det var ei bekkevern på garden. Utsæd til 6 tønner korn.
- 1865 – Mangler opplysninger.

Gnr. 68 Gåsland

- 1658 – 9 kyr åtte de på garden.
- 1668 – 1 hest og 8 kyr kunne føs på garden. Svært lite (ring) åkerjord eng og utmark, og lite til brenne og torv, og et svært lite åle-fiskeri. Utsæd til 2 tønner korn.
- 1723 – 2 hester, 8 kyr og 20 småfe var det da på garden. Garden vurdert som middelmåtig. Det var en bekkevern på garden. Utsæd til 5 tønner korn.
- 1865 – 3 hester, 18 storfe, 57 sauer og 16 geiter på de fem bruka på garden og på husmannsplassene.

Gnr. 69 Gåslandsfet

Ingen bebyggelse og jordbrukstelling

Gnr. 70 Ognedal

- 1658 – 1 hest, 16 kyr, 31 sauer og 3 geiter åtte de på garden.
- 1668 – 2 hester og 24 kyr kunne føs på garden. Skjønn åkerjord, lita eng og god utmark. Garden hadde kvern og nok tilfang til brenne (trulig torvmyrer). Utsæd til 7 tønner korn.
- 1723 – 4 hester, 19 kyr og 38 småfe var det da på garden. Garden vurdert som tungdreven. Utsæd til 12 tønner korn.
- 1865 – 3 hester, 30 kyr, 129 sauer og 6 geiter på de tre bruka på garden.

Gnr. 71 Kløgetvedt

- 1658 – 21 kyr, 4 sauer og 2 geiter åtte de på garden.
- 1668 – 1 hest og 22 kyr kunne føs på garden. Skjønn åkerjord, eng og utmark og godt sauebeite. Garden hadde ei liten kvern og torv til brenne. Utsæd til 6 tønner korn.
- 1723 – 3 hester, 12 kyr og 24 småfe var det da på garden. Garden vurdert som middelmåtig. Utsæd

til 7 tønner korn.

1865 – 4 hester, 38 kyr, 112 sauer og 34 geiter og 6 geiter på de tre bruka på garden.

Gnr. 72 Solberg

1658 – 19 kyr, 21 sauer og 8 geiter åtte de på garden.

1668 – 1 hest og 17 kyr kunne føs på garden. Nokolunde god åkerjord, men lite eng og utmark, men godt sauebeite og torv til brenne. Utsæd til 4 tønner korn.

1723 – 3 hester, 12 kyr og 27 sauer var det da på garden. Garden vurdert som måtelig å drive. Utsæd til 7,5 tønner korn.

1865 – 3 hester, 23 kyr og 85 sauer på garden.

Gnr. 73 Røysland søre

1658 – 13 kyr, 21 sauer og 7 geiter åtte de på garden.

1668 – 1 hest og 16 kyr kunne føs på garden. God åkerjord, eng og utmark. Nok skog til brenne Utsæd til 5 tønner korn.

1723 – 2 hester, 8 kyr og 24 småfe var det da på garden. Garden vurdert som måtelig å drive. Utsæd til 8 tønner korn.

1865 – 3 hester, 20 kyr, 66 sauer og 12 geiter på de to bruka på garden.

Gnr. 74 Fjermedal

1658 – 15 kyr, 16 sauer og 1 geit åtte de på garden.

1668 – 2 hester og 24 kyr kunne føs på garden. Skjønn åkerjord og eng, ei lita utmark, ris (kratt) til brenne og ei kvern. Utsæd til 8 tønner korn.

1723 – 2 hester, 10 kyr og 24 småfe var det da på garden. Garden vurdert som middelmåtig. Det var to bekkerverner. Utsæd til 8 tønner korn.

1865 – 2 hester, 23 kyr, 94 sauer og 4 geiter på de toe bruka på garden.

Gnr. 75 Hustoft

1658 – 7 kyr og 4 sauer åtte de på garden.

1668 – 1 hest og 8 kyr kunne føs på garden. Meget ringe åkerjord, lite eng og ringe utmark. (In summe i alle maader meget slet...» Utsæd til 2 tønner korn.

1723 – 1 hest, 5 kyr og 10 småfe var det da på garden. Garden vurdert som lettdreven, og har ei bekkervern. Utsæd til 4,5 tønner korn.

1865 – 2 hester, 14 kyr, 37 sauer og 2 geiter på garden.

Gnr. 76 Versland

1658 – 1 hest, 10 kyr, 31 sauer og 5 geiter åtte de på garden.

1668 – 2 hester og 16 kyr kunne føs på garden. God åkerjord og eng, lita og utmark men godt sauebeite. Nok brenne til husbehov og kvern til eget behov. Utsæd til 4 tønner korn.

1723 – 2 hester, 10 kyr og 24 småfe var det da på garden. Garden vurdert som måtelig. Utsæd til 6 tønner korn.

1865 – 5 hester, 23 kyr og 83 sauer på de sju bruka på garden og på husmannsplassen.

Gnr. 77 Apeland

1658 – 1 hest, 11 kyr, 8 sauer og 3 geiter åtte de på garden.

1668 – 3 hester og 36 kyr kunne føs på garden. Noenlunde god åkerjord, liten eng og utmark, men det var godt sauebeite. Kverna gav mjøl til eget behov og det var nok brenne. Utsæd til 12 tønner korn.

1723 – 4 hester, 16 kyr og 32 småfe var det da på garden. Garden vurdert som lettdreven. Utsæd til 12 tønner korn.

1865 – 4 hester, 35 kyr, 223 sauer og 20 geiter på garden.

Gnr. 78 Helland

1658 – 11 kyr, 13 sauer og 6 geiter åtte de på garden.

1668 – 3 hester og 30 kyr kunne føs på garden. God åkerjord og ganske god eng og utmark. Garden hadde kvern og noktre til brenne. Sauebeitet var temmelig godt. Utsæd til 8 tønner korn.

1723 – 3 hester, 18 kyr og 36 sauer var det da på garden. Garden vurdert som tungdreven. Det var to bekkerverner på garden. Utsæd til 10,5 tønner korn.

1865 – 5 hester, 29 kyr, 106 sauer og 5 geiter på de to bruka på garden og på en husmannsplass.

Gnr. 79 Varp

1658 – 1 hest, 3 kyr, 9 sauer og 3 geiter åtte de på garden.

1668 – 1 hest og 9 kyr kunne føs på garden. God åkerjord, eng og utmark og godt sauebeite. Det er

kvern på garden og skog nok til brenne. Utsæd til 2 tønner korn.

1723 – 1 hest, 4 kyr og 10 småfe var det da på garden. Garden vurdert som middelmåtig. Utsæd til 3 tønner korn.

1865 – 1 hest, 8 kyr, 40 sauer og 5 geiter på garden.

Gnr. 80 Hetland

1658 – 31 kyr, 25 sauer og 16 geiter åtte de på garden.

1668 – 4 hester og 40 kyr kunne føs på garden. God åkerjord, eng og utmark. Sauebeite så noenlunde godt, nok brenne til eie behov og gardskvern. Utsæd til 12 tønner korn.

1723 – 8 hester, 24 kyr og 56 småfe var det da på garden. Garden vurdert som tungdreven. Utsæd til 11 tønner korn.

1865 – 12 hester, 50 kyr, 231 sauer på de tre bruka på garden og på to husmannsplasser.

Gnr. 81 Tengesdal nordre

1658 – 1 hest, 13 kyr, 24 sauer og 6 geiter åtte de på garden.

1668 – 2 hester og 30 kyr kunne føs på garden. Svært god åkerjord, men lite eng og utmarka hadde mindre å seie for gardsdrifta. Det var virke nok til brenne, og kvern til eget behov og for salg. Utsæd til 12 tønner korn.

1723 – 3 hester, 15 kyr og 33 småfe var det da på garden. Garden vurdert som lettdreven. Utsæd til 11 tønner korn.

1865 – 5 hester, 27 kyr, 112 sauer og 1 geit på de tre bruka på garden.

*

All opplysninger hentet fra Bjerkreimboka band I – III.

*

Vedlegg 2

DYRKET JORD OG DYREANTALL MIDT PÅ 1950-TALLET

Areal (A:)	Dyrket mark (d.m.) Prod. skog (s.)	Besetning (B:)
------------	---------------------------------------	----------------

Gnr. 1 Tengesdal sørø

Viljen Tengesdal

A: 700 da, derav 45 da d.m. B: 10 kuer, 1 kalv, hest, 15 griser, 60 sauer.

Jakob Tengesdal

A: 700 da, derav 70 da d.m. B: 14 kuer, 2 kalver, 2 hester, høns, 60 sauer.

Jon Slettebø

A: 350 da, derav 60 da d.m. B: 12 kuer, 2 kalver, hest, høns, 60 sauer.

Torvald Tengesdal

A: 645 da, derav 45 da d.m. B: 10 kuer, 1 kalv, hest, 15 griser, 60 sauer.

Gnr. 2 Vinningland

Elling Vinningland

A: 400 da, derav 45 da d.m. 20 da s. B: 11 kuer, 1 hest, 1 føl, 100 høns, 30 griser, 93 sauer.

Otto Vinningland

A: 500 da, derav 39 da d.m. B: 8 kuer, hest, 100 høns, 13 griser, 61 sauer.

Hans Vinningland

A: 500 da, derav 41 da d.m. 50 da s. B: 11 kuer, hest, 80 høns, 70 sauer.

Sigurd og Tønnes Vinningland

A: 600 da, derav 56 da d.m. B: 14 kuer, kvige, 95 høns, 8 griser, 80 sauer.

Klaus E. Vinningland

A: 400 da, derav 37 da d.m. 60 da s. B: 6 kuer, 2 kvige, hest, høns, 7 griser, 55 sauer.

Klaus L. Vinningland

A: 350 da, derav 39 da d.m. B: 9 kuer, 2 kvige, hest, 130 høns, 9 griser, 44 sauer.

Lars Vinningland

A: 450 da, derav 50 da d.m. B: 10 kuer, hest, 150 høns, 10 griser, 50 sauer.

Gnr. 3 Sagland

Klaus Sasgland

A: 700 da, derav 55 da d.m. 30 da s. B: 13 kuer, 2 hester, høns, 65 sauer.

Helge Rapstad

A: 700 da, derav 40 da d.m. B: 10 kuer, hester, høns, 3 grise, 50 sauer.

Gnr. 4 Åsen

Lars og Jakob Omdal

A: 235 da, derav 35 da d.m. 100 da s. B: 9 kuer, 3 kalver, 2 hester, 100 høns, 100 sauer.

Gnr. 5 Bjerkreim

Klaus Gustav Maurits Bjerkreim

A: 56 da d.m. B: 12 kuer, 4 kalver, hest, 100 høns, 100 griser, 33 sauer.

Arne Austdal

A: 500 da, derav 63 da d.m. B: 8 kuer, 2 kalver, hest, 60 høns, 60 sauer.

Jonas Birkrem

A: 2000 da, derav 75 da d.m. 50 da s. B: 15 kuer, 2 kalver, 2 hester, 100 høns, 80 sauer.

Arne Søyland

A: 64 da, derav 14 da d.m. 50 da s. B: 4 kuer, 120 høns, 14 griser, 8 sauer.

Velle Bjerkreim

A: 600 da, derav 40 da d.m. 300 da s. B: 9 kuer, hest, høns, 52 sauer.

Kjetil Gjedrem

A: 400 da, derav 60 da d.m. 200 da s. B: 14 kuer, 2 kalver, 2 hester, 100 høns, 25 griser, 60 sauer.

Berner Odland

A: 12 da, derav 11 da d.m. B: 1 ku, 1 kalv, 30 høns, 20 sauer. Traktor.

Einar Bjerkreim

A: 65 da d.m. 30 da s. B: 10 kuer, 2 kalver, hest, 100 høns, 45 sauer. Traktor m/ Inge.

Karel Peder Bjerkreim

A: 500 da, derav 37 da d.m. B: 9 kuer, hest, høns, 5 griser, 64 sauer.

Inge Bjerkreim

A: 26 da d.m. 40 da s. B: 7 kuer, hest, 50 høns, 35 sauer.

Gnr. 6 Odland**Tor Tjørn**

A: 200 da, derav 30 da d.m. 50 da s. B: 5 kuer, 2 kalver, hest, 75 høns, 5 griser, 45 sauer.

Klaus Odland

A: 20 da d.m. B: 4 kuer, 100 høns, 10 sauer.

Lars Odland

A: 900 da, derav 40 da d.m. 100 da s. B: 9 kuer, 1 kalv, 2 hester, 100 høns, 3 griser, 70 sauer.

Jakob Odland

A: 1000 da, derav 40 da d.m. B: 1 ku, 2 hester, 200 sauer.

Knut Bakke

A: 125 da d.m. B: 18 kuer, 1 kalv, 2 hester, høns, 35 griser, 48 sauer.

Torleif Tengesdal

A: 200 da, derav 70 da d.m. B: 10 kuer, 3 kalver, 3 hester, 150 høns, 20 griser, 42 sauer. Traktor.

Hallvard Brattebø

A: 60 da, derav 40 da d.m. B: 13 kuer, 3 kalver, hest, høns, 44 sauer.

Gnr. 7 Efteland**Gotfred Efteland**

A: 21 da d.m. B: 4 kuer, kalv, hest, 107 sauer.

Gnr. 9 Netland**Sigvart Efteland**

A: 39 da d.m. 30 da s. B: 5 kuer, 3 kalver, hest, 7 griser, 50 sauer.

Gnr. 10 Hytland**Palmer Brattebø**

A: 85 da, derav 55 da d.m. 200 da s. B: 7 kuer, 4 kalver, hest, høns, 23 griser, 186 sauer.

Gnr. 11 Tjørn**Gustav Brattebø**

A: 28 da d.m. B: 2 kuer, 2 kalv, hest, 100 høns, 26 griser, 90 sauer.

Sigvart Tjørn

A: 35 da, derav 20 da d.m. B: 3 kuer, 2 kalver, 2 hester, høns, 90 sauer.

Gnr. 12 Lauperak**Tønnes Løvbrekke**

A: 110 da, derav 40 da d.m. B: 10 kuer, 3 kalver, hest, høns, 50 sauer.

Theodor Løvbrekke

A: 50 da, derav 30 da d.m. 100 da s. B: Gården står ubebodd, brukes om sommeren, se Kleppali

Gnr. 13 Vassbø**Tomas Vassbø**

A: 1200 da, derav 40 da d.m. B: 4 kuer, 2 kalver, hest, 66 sauer.

Leif Vassbø

A: 51 da, derav 40 da d.m. B: 4 kuer, 3 kalver, hest, gris, 70 sauer.

Alma Vassbø

A: 55 da, derav 40 da d.m. B: 4 kuer, 2 kalver, hest, høns, gris 85 sauer.

Johan J. Vassbø

A: 190 da, derav 60 da d.m. 20 da s. B: 4 kuer, 3 kviger, 2 hester, 40 sauer.

Ingvald Vassbø

A: 26 da d.m. B: 2 kuer, 1 kvige, hest, 1 føll, 8 griser, 52 sauer.

Arne Vassbø

A: 1000 da, derav 50 da d.m. B: 6 kuer, 2 kalver, hester, høns, 90 sauer.

Ola L. Vassbø

A: 78 da, derav 18 da d.m. B: 2 kuer, 1 kalv, høns, 37 sauer.

Bertine Vassbø

A: 40 da d.m. 30 da s. B: 5 kuer, 1 kalv, hest, 52 sauer.

Torkel Vassbø

A: 100 da, derav 50 da d.m. B: 2 kuer, 1 kalv, hest, høns, gris, 80 sauer.

Olai Vassbø

A: 50 da, derav 20 da d.m. B: 3 kuer, 2 kalver, høns, 8 griser, 73 sauer.

Gnr. 14 Eik**Arne Eik**

A: 1200 da, derav 30 da d.m. B: 2 kuer, 2 kalver, hest, 47 sauer.

Ola O. Bjordal

A: 140 da, derav 90 da d.m. B: 4 kuer, 4 kviger, 2 hester, høns, 250 sauer. Traktor.

Josef Hovland

A: 90 da, derav 60 da d.m. B: 6 kuer, 4 kalver, 2 hester, 120 sauer.

Ole T. Eik

A: 63 da, derav 23 da d.m. B: 2 kuer, 2 kviger, 1 kalv, høns, 53 sauer.

Gnr. 15 Hovland**Tønnes Hovland**

A: 3515 da, derav 15 da d.m. B: Ingen opplysninger

Sivert Hovland

A: 1000 da, derav 46 da d.m. B: 6 kuer, 2 kviger, hest, 45 sauer.

Jan Hovland

A: 42 da, derav 40 da d.m. B: 3 kuer, 1 kalver, hest, 70 sauer.

Olav Hovland

A: 1000 da, derav 30 da d.m. B: 3 kuer, 2 kviger, hest, 75 sauer.

Alfred Hovland

A: 750 da, derav 25 da d.m. B: 3 kuer, 1 kalv, hest, høns, 2 griser, 20 sauer.

Gnr. 16 Bjordal**Ola A. K. Bjordal**

A: 45 da, derav 25 da d.m. B: 2 kuer, 2 kalver, 2 hester, høns, gris, 80 sauer.

Ola Karlsen Bjordal**Gnr. 21 Grøtteland****Sem Grøtteland**

A: 30 da d.m. B: 8 kuer, 2 kalver, hest, høns, gris, 36 sauer.

Gnr. 22 Austrumdal**Torvald Austrumdal**

A: 65 da, derav 14 da d.m. 2000 da s. B: 12 kuer, 2 kalver, hest, høns, 2 griser, 20 sauer, 70 geiter, 12 kje. Traktor

Gnr. 25 Dyrskog**Peder Dyrskog**

A: 7500 da, derav 45 da d.m. 2000 da s. B: 10 kuer, 1 kalv, hest, 15 griser, 60 sauer.

Gnr. 26 Landsdal**Thea Landsdal**

A: 4000 da, derav 30 da d.m. 500 da s. B: 3 kuer, 2 kalver, hest, høns, 59 sauer, okse, 20 geiter.

Gnr. 27 Kleppalid**Theodor Løvbrekke**

A: 60 da, derav 45 da d.m. B: 10 kuer, 2 kalver, hest, høns, 60 sauer.

Gnr. 28 Eikeland under Holmen**Luther Ødegård**

A: 2000 da, derav 65 da d.m. B: 14 kuer, 1 kvige, 2 hester, høns, 2 griser, 104 sauer.

Gnr. 29 Holmen**Arne og Yngvar Ødegård**

A: 86 da, derav 66 da d.m. B: 10 kuer, 1 kalv, hester, høns, 120 sauer.

Louis Odland

A: 1200 da, derav 57 da d.m. B: 12 kuer, 4 kalver, hest, høns, 100 sauer.

Alf Pettersen

A: 500 da, derav 46 da d.m. B: 10 kuer, hest, høns, 5 griser, 68 sauer.

Anton Hytland

A: 2000 da, derav 60 da d.m. B: 10 kuer, 2 kalver, hest, høns, 2 griser, 100 sauer.

Hans Holmen

A: 150 da, derav 50 da d.m. 70 da s. B: 9 kuer, 3 kviger, 2 okser, hest, 130 sauer.

Sigrid Slettebø

A: 19 da, derav 17 da d.m. B: 3 kuer, 1 kalv, høns, 23 sauer.

Gnr. 30 Gjedrem**Albert Gjedrem**

A: 10000 da, derav 99,5 da d.m. B: 20 kuer, 5 kalver, 2 hester, høns, 14 griser, 160 sauer.

Karl Gjedrem

A: 2000 da, derav 52 da d.m. B: 12 kuer, 5 kalver, hest, høns, 100 sauer.

Anna og Else Gjedrem

Ingen opplysninger

Ivar Espeland

A: 1500 da, derav 46 da d.m. 60 da s. B: 12 kuer, 3 kviger, 2 hester, høns, 15 griser, 75 sauer.

Hans Gjedrem

A: 2000 da, derav 60 da d.m. 30 da s. B: 16 kuer, 4 kalver, 2 hester, høns, gris, 110 sauer.

Tolleiv Gjedrem

A: 1000 da, derav 60 da d.m. 90 da s. B: 13 kuer, 2 kviger, 1 okse, 2 hester, høns, 12 griser, 130 sauer.

Gnr. 31 Svella litle**Otto Hegelstad**

A: 6000 da, derav 82 da d.m. B: 18 kuer, 5 kalver, 2 hester, 140 høns, 140 sauer.

Arthur Svella

A: 50 da d.m. 40 da kulturbeite. B: 12 kuer, 3 kalver, hest, høns, 10 griser, 50 sauer.

Eivind Svella

A: 1600 da, derav 85 da d.m. 100 da s. B: 13 kuer, 2 okser, 10 kalv, 2 hester, gris, 138 sauer.

Alfred Birkeland

A: 140 da, derav 40 da d.m. 25 da kulturbeite. B: 12 kuer, 3 kviger, 1 okse, 2 hester, 1 føll, 100 høns, 17 griser, 63 sauer.

Martin Kydland

A: 50 da d.m. B: 12 kuer, 3 kalver, hest, 150 høns, 20 griser, 34 sauer.

Normann Svella**Gnr. 32 Svella store****Anders Svella**

A: 175 da, derav 75 da d.m. B: 12 kuer, 5 kalver, hest, høns, 8 griser, 80 sauer.

Paul Svella

A: 550 da, derav 90 da d.m. 400 da s. B: 20 kuer, 6 kalver, 2 hester, høns, 4 griser, 120 sauer.

Magnus Høyland

A: 80 da d.m. 70 da s. B: 18 kuer, 6 kalver, 2 hester, høns, 25 griser, 120 sauer.

Klaus Svella

A: 115 da, derav 100 da d.m. B: 14 kuer, 3 okser, 3 hester, 72 sauer.

Karstein Gjedrem

A: 9 da d.m. B: 2 kuer, 2 kalver, hest, 150 høns, 70 griser.

Viggo Svella

A: 51 da, derav 27 da d.m. B: 5 kuer, 1 kalv, 2 hester, hest, høns, gris, 7 sauer.

Gnr. 33 Vikeså**Nikolai Vikeså**

A: 2000 da, derav 51 da d.m. 200 da s. B: 12 kuer, 5 okser og kviger, 4 kalver, hest, høns, 2 griser, 103 sauer.

Knut Vikeså

A: 150 da, derav 70 da d.m. B: 22 kuer, 4 kalver, 2 hester, høns, 15 griser, 141 sauer. Traktor.

Per Vikeså

A: 120 da, derav 50 da d.m. B: 6 kuer, 2 kviger, 2 okser, 2 hester, høns, 77 sauer.

Jonas Vikeså

A: 128 da d.m og kulturbeite. 350 da s. B: 20 storfe, hest, 200 høns, 77 sauer. Traktor.

Gnr. 34 Skjæveland

Karl Skjæveland

A: 130 da, derav 50 da d.m. B: 12 kuer, 4 kalver, 2 hester, 100 høns, 50 griser, 109 sauer.

Gabriel Salvesen Skjæveland

A: 2000 da, derav 54 da d.m. 100 da s. B: 12 kuer, 4 kalver, 2 hester, høns, 8 griser, 73 sauer.

Ola E. Skjæveland

A: 43 da d.m. B: 9 kuer, 1 okse, 1 kalv, 2 hester, 100 høns, 13 griser, 82 sauer.

Olav Bjordal

A: 100 da, derav 35 da d.m. 10 de s. B: 8 kuer, 2 kalver, 2 hester, høns, 30 griser, 90 sauer.

Tønnes Skjæveland

A: 84 da, derav 44 da d.m. 30 da s. B: 15 kuer, 1 kalv, hest, høns, 111 sauer.

Sven P. Skjæveland

A: 95 da, derav 35 da d.m. 30 da s. B: 8 kuer, 3 kalver, hest, 55 sauer.

Toralf Søyland

A: 51 da d.m. B: 7 kuer, 4 kviger, 2 kalver, hest, høns, 21 griser, 55 sauer.

Sven G. Skjæveland

A: 80 da, derav 30 da d.m. B: 6 kuer, 2 kalver, hest, høns, 50 griser, 55 sauer.

Per Skjæveland

A: 27 da, derav 17 da d.m. B: 3 kuer, høns, 40 sauer.

Gnr. 35 Vikesdal

Spener Vikesdal

A: 353 da, derav 54 da d.m. 200 da s. B: 11 kuer, 5 kalver, 2 hester, høns, 5 griser, 70 sauer. Traktor.

Ola Vikesdal

A: 385 da, derav 50 da d.m. 200 da s. B: 10 kuer, 6 kalver, 2 hester, 50 høns, 5 griser, 80 sauer.

Ludvig Vikesdal

A: 185 da, derav 60 da d.m. B: 16 kuer, 2 kalver, 2 hester, 150 høns, 13 griser, 45 sauer.

Olaf Vikesdal

A: 285 da, derav 55 da d.m. 200 da s. B: 10 kuer, 4 kalver, 2 hester, høns, 10 griser, 70 sauer.

Torger Vikesdal

A: 280 da, derav 40 da d.m. 200 da s. B: 9 kuer, 1 okse, 1 kvige, 1 kalv, 135 høns, 30 sauer.

Kornelius Helland

A: 158 da, derav 40 da d.m. B: 8 kuer, 1 okse, 3 kalver, 2 hester, 95 høns, 46 sauer.

Gnr. 36 Berland

Torleif Gåsland

A: 4900 da, derav 45 da d.m., 45 da kulturbeite. B: 3 kuer, 15 okser, 4 kalver, 2 hester, 550 høns, 30 griser, 216 sauer.

Gnr. 37 Spødeervold

Enevald Spødeervold

A: 80 da, derav 50 da d.m. B: 8 kuer, 2 okser, 2 kalver, 2 hester, høns, 5 griser, 80 sauer.

Gnr. 38 Hegelstad

Tønnes Hegelstad

A: 60 da d.m. B: 10 kuer, 4 kalver, 2 hester, høns, 10 griser, 100 sauer.

Retsius Hegelstad

A: 45 da, d.m. Og 25 da nydyrket. B: 8 kuer, 2 kalver, hest, høns, 30 griser, 115 sauer. Traktor.

Sakarias Hegelstad

A: 42 da d.m. Og 30 da kulturbeite. B: 9 kuer, 5 kalver, hest, høns, 10 griser, 90 sauer.

Enevald Hegelstad

A: 165 da, derav 30 da d.m. 100 da s. B: 8 kuer, 2 kviger og okse, 3 kalver, hest, høns, 3 griser, 85 sauer. Traktor.

Gnr. 39 Brådli

Trygve Brådli

A: 77 da d.m. B: 7 kuer, 4 kalver, 2 hester, høns, 86 sauer.

Harald Brådli

A: 74 da d.m. B: 6 kuer, 2 kalver, hest, høns, 70 sauer.

Gnr. 40 Birkeland litle - Øygaard

Guttorm Øygaard

A: 8000 da, derav 63 da d.m. 60 da kulturbeite. B: 14 kuer, 1 okse, 3 kalver, 2 hester, høns, 8 griser, 102 sauer.

Karl T. Bjerkreim

A: 140 da, derav 70 da d.m. B: 14 kuer, 2 okser, 3 kalver, 2 hester, høns, 8 griser, 110 sauer.

Gnr. 41 Eikeland

Sven H. Egeland

A: 123 da, derav 45 da d.m. B: 10 kuer, 2 okser, 4 kalver, 2 hester, høns, 82 sauer.

Jørgen Eikeland

A: 126 da, derav 91 da d.m. 35 da s. B: 9 kuer, 4 kalver, hest, høns, 10 griser, 90 sauer.

Arne Eikeland

A: 77 da, derav 47 da d.m. B: 11 kuer, 3 kalver, 2 hester, 85 sauer.

Olai Vedelden

A: 49 da, derav 10 da d.m. B: 1 ku, 2 kalver, 20 griser.

Svein P. Eikeland

A: 19 da, derav 16 da d.m. B: 3 kuer, høns, 15 sauer.

Gnr. 42 Asheim

Magne Asheim

A: 75 da, derav 65 da d.m. B: 10 kuer, 2 kviger, 1 okse, 2 kalver, 2 hester, 92 sauer.

Hans Asheim

A: 50 da d.m. B: 15 kuer, 3 kalver, hest, 100 høns, 30 griser, 75 sauer.

Per Asheim

A: 50 da d.m. B: 8 kuer, 3 kalver, hest, høns, 60 sauer.

Agerthon Asheim

A: 65 da, derav 40 da d.m. 50 da s. B: 8 kuer, 4 kalver, hest, 130 høns, 8 griser, 60 sauer.

Gnr. 43 Ivesdal

Einar Ivesdal

A: 82 da d.m. B: 12 kuer, 4 kalver, 2 hester, 94 sauer.

Erik Ivesdal

A: 40 da, derav 30 da d.m. B: 8 kuer, 2 okser, hest, høns, 50 sauer.

Tollef T. Ivesdal

A: 258 da, derav 42 da d.m. B: 10 kuer, 1 kalv, 2 hester, høns, 2 griser, 85 sauer.

Sigurd Ivesdal

A: 112 da d.m. B: 12 kuer, 3 kalver, 2 hester, høns, 90 sauer.

Tollet B. Ivesdal

A: 890 da, derav 60 da d.m. 800 da s. B: 12 kuer, 3 kalver, 2 hester, 75 høns, 15 griser, 90 sauer.

Siri Ivesdal

A: 12 da, derav 8 da d.m. B: 3 kuer, høns, 30 sauer.

Gnr. 44 Malmeim

Ragnvald Malmeim

A: 308 da, derav 68 da d.m. 200 da s. B: 10 kuer, 1 okse, 2 kalv, 2 hester, 90 sauer.

Josef Malmin

A: 110 da, derav 80 da d.m. B: 10 kuer, 4 kalver, hest, 100 høns, 10 griser, 75 sauer. Traktor.

Serina Malmeim

A: 360 da, derav 38 da d.m. B: 4 kuer, 2 kalver, hest, 40 høns, 11 griser, 65 sauer.

Gnr. 45 Espeland

Torvald Espeland

A: 77 da d.m. B: 7 kuer, 2 kalver, hest, 120 høns, 4 griser, 100 sauer.

Anders Sundvor

A: 46 da, derav 30 da d.m. B: Mangler opplysninger.

Nils Espeland

A: 80 da d.m. 30 da kulturbeite. B: 8 kuer, 2 okser, 2 kviger, 3 kalver, 2 hester, 3 griser.

Peder Espeland

A: 600 da, derav 53 da d.m. B: 6 kuer, 3 kviger, hest, høns, 18 griser, 104 sauer, 4 geiter.

William Espeland

A: 70 da, derav 40 da d.m. B: 8 kuer, 6 kalver, hest, 150 høns, 45 griser, 26 sauer, 40 geiter.

Gnr. 48 Veen

Ivar A. Veen

A: 130 da d.m. 70 da s. B: 17 kuer, 5 kalver, 2 hester, høns, 6 griser, 90 sauer.

Martin Veen

A: 45 da d.m. 10 da s. B: 8 kuer, 2 kalver, hest, høns, 80 høns.

Peder Veen

A: 75 da d.m. 150 da s. B: 10 kuer, 4 kalver, hest, 50 sauer.

Jørgen Veen

A: 131 da, derav 46 da d.m. B: 9 kuer, 1 okse, 2 kalver, hest, 100 høns, 22 sauer 30 geiter.

Bjarne Veen

A: 40 da d.m. 20 da kulturbeite. B: 7 kuer, 2 kalver, hest, 100 høns, 2 griser, 35 sauer.

Gunnar Veen

A: 40 da d.m. 40 da kulturbeite. B: 6 kuer, kalv, hest, 200 høns, 30 sauer.

Torvald Veen

A: 27 da d.m. 75 da s, B: 4 kuer, 1 okse, hest, 130 høns, 30 sauer.

Harald Veen

A: 30 da, derav 16 da d.m. B: 1 ku, høns, 19 sauer, 19 geiter.

Gnr. 49 Hovland litle

Pål Nedrebø

A: 84 da, derav 64 da d.m. B: 11 kuer, 3 kalver, 2 hester, høns, 10 griser, 83 sauer, 5 geiter.

Gnr. 50 Sundvor

Jostein Sundvor

A: 63 da d.m. B: 5 kuer, 1 okse, 1 kalv, hest, høns, 10 griser, 50 sauer.

Alfred Sundvor

A: 105 da d.m. og kulturbeite. B: 14 kuer, 2 hester, 175 høns, 100 sauer.

Ingvald Sundvor

A: 40 da d.m. 100 da s. B: 5 kuer, 2 kalver, hest, 100 høns, 20 griser, 30 sauer.

Gnr. 51 Foss

Olav Foss

A: 7000 da, derav 20 da d.m. 10 da kulturbeite. B: 5 kuer, 2 kalver, hest, høns, gris, 130 sauer.

Nils Foss

A: 25 da, derav 15 da d.m. B: 3 kuer, 2 kalver, hest, høns, 79 sauer.

Gnr. 52 Birkeland store

Sigvart Birkeland

A: 115 da d.m. B: 9 kuer, 8 kalver, 2 hester, 103 sauer.

Bjørn Birkeland

A: 120 da d.m. og kulturbeite. B: 14 kuer, 4 kviger, 4 kalver, hester, 160 sauer. Traktor.

Lars Skjelbred

A: 180 da, derav 80 da d.m. B: 11 kuer, 7 kalver, 2 hest, 170 sauer.

Torger Asheim

A: 70 da d.m. B: 6 kuer, 2 kalver, hest, 110 sauer.

Tønnes Sjørnsen

A: 92 da, derav 32 da d.m. B: 7 kuer, 2 kalver, 2 hester, 150 høns, 80 sauer.

Håkon Gripsrud

A: 100 da, derav 35 da d.m. B: 6 kuer, 2 kviger, hest, 200høns, 45 griser.

Per Sveta

A: 95 da, derav 50 da d.m. B: 9 kuer, 2 kalver, hest, 100 høns, 25 sauer.

Gnr. 53 Nedrebø

Isak Bue

A: 100 da, derav 60 da d.m. B: 10 kuer, 6 kviger, 1 kalv, hest, 170 høns, 4 griser, 140 sauer.

Palmer Nedrebø

A: 190 da, d.m. B: 20 kuer, 6 kalver, 2 hester, 150 sauer.

Bjørn Nedrebø

A: 180 da d.m. B: 12 kuer, 4 kalver, 2 hester, 76 sauer.

Lars Bue

A: 110 da, derav 50 da d.m. B: 12 kuer, 1 kvige, 1 kalv, hest, 60 sauer.

Gnr. 54 Fuglestad

Torkel L. Fuglestad

A: 3000 da, derav 80 da d.m. 400 da s. B: 12 kuer, 4 kviger, 2 hester, 11 griser, 91 sauer.

Ivar Fuglestad

A: 85 da d.m. 25 da s. B: 9 kuer, 4 kalver, hest, 108 sauer. Traktor.

Torkil T. Fuglestad

A: 24 da d.m. B: 7 kuer, 2 kalver, hest, 200 høns, 3 griser, 50 sauer.

Gnr. 55 Bue

Søren Bue

A: 82 da, derav 42 da d.m. B: 8 kuer, 2 kalver, 2 hester, 150 høns, 40 griser, 90 sauer.

Jon Gystøl

A: 700 da, derav 70 da d.m. B: 10 kuer, 1 kvige, 1 okse, 2 hester, høns, 8 griser, 123 sauer.

Arnbjørn Osland

A: 77 da, derav 47 da d.m. B: 11 kuer, 2 kviger, 1 kalv, hest, 38 griser, 126 sauer.

Halvard Osland

A: 55 da, derav 15 da d.m. B: 6 kuer, 2 kalver, hest, 50 griser, 80 sauer.

Gnr. 56 Vaule

Lloyd Vaule

A: 80 da, derav 55 da d.m. B: 10 kuer, 4 kalver, 2 hester, 200 høns, 15 griser, 100 sauer.

Sigurd Vaule

A: 2000 da, derav 33 da d.m. B: 9 kuer, 2 kviger, 1 okse, hest, 100 høns, 15 griser, 88 sauer.

Lars Vaule

A: 44 da d.m. B: 8 kuer, 3 kalver, hest, høns, 20 griser, 90 sauer.

Gnr. 57 Røysland nordre

Syvert Røysland

A: 112 da d.m. B: 10 kuer, 2 hester, 100 høns, 3 griser, 130 sauer.

Gnr. 58 Moi

Martin Moi

A: 157 da, derav 50 da d.m. B: 10 kuer, 2 kviger, 2 kalver, 2 hester, 200 høns, 15 griser, 112 sauer.

Peder Moi

A: 110 da, derav 50 da d.m. B: 10 kuer, 3 kviger, 1 okse, 2 hester, 85 høns, 4 griser, 94 sauer.

Gustav Apeland

A: 23 da d.m. 210 da s. B: 4 kuer, hest, 2 griser, 24 sauer.

Gnr. 59 Osland

Andreas Osland

A: 5000 da, derav 73 da d.m. B: 20 kuer, 3 hester, høns, 25 griser, 104 sauer.

Ragnvald Osland

A: 48 da, derav 18 da d.m. B: 4 kuer, 1 kalv, hest, 200 høns, 3 griser, 30 sauer.

Gnr. 60 Slettebø

Omund Slettebø

A: 80 da, derav 50 da d.m. B: 12 kuer, 2 kalver, 2 hester, 100 høns, 2 griser, 80 sauer.

Nikolai Slettebø

A: 500 da, derav 65 da d.m. B: 13 kuer, 1 kvige, 4 kalver, 2 hester, 150 høns, 99 sauer.

Bertin Slettebø

A: 81 da, derav 25 da d.m. B: 13 kuer, 3 kalver, 2 hester, 80 høns, 17 griser, 70 sauer.

Olai Slettabø

A: 169 da, derav 70 da d.m. B: 14 kuer, 3 kviger, 1 okse, 3 kalver, 2 hester, 1 føll, 100 høns, 117 sauer.

Gnr. 61 Laksesvela**Ola H. Laksesvela**

A: 700 da, derav 45 da d.m. B: 10 kuer, 1 kalv, hest, 15 griser, 60 sauer.

Jens Laksesvela

A: 58 da d.m. B: 14 kuer, 3 kalver, 2 hester, høns, 12 griser, 85 sauer.

Guro og Karl Laksesvela

A: 110 da, derav 80 da d.m. B: 18 kuer, 2 kviger, 2 hester, 95 høns, 13 griser, 107 sauer.

Alfred Laksesvela

A: 88 da, derav 48 da d.m. B: 14 kuer, 2 kalver, 2 hester, 50 høns, 75 sauer.

Sem Laksesvela

A: 80 da, derav 60 da d.m. B: 12 kuer, 2 kviger, 2 hester, 170 høns, 100 sauer.

Olav Laksesvela

A: 132 da, derav 62 da d.m. B: 11 kuer, 6 kalver, 2 hester, 16 griser, 80 sauer.

Maurits Laksesvela

A: 62 da, derav 30 da d.m. B: 6 kuer, 1 kvige, hest, høns, 100 høns, 42 sauer.

Arne Laksesvela

A: 67 da, derav 32 da d.m. B: 6 kuer, 5 kalver, hest, 150 høns, 15 griser, 45 sauer.

Marselius Laksesvela

A: 45 da, derav 35 da d.m. B: 5 kuer, 1 kvige, hest, høns, 33 sauer.

Gnr. 63 Tysland**Ragnvald Steinsland**

A: 119 da, derav 76 da d.m. 3 da s. B: 16 kuer, 4 kalver, 2 hester, 150 høns, 10 griser, 150 sauer.

Per Tysland

A: 56 da, derav 45 da d.m. 11 da s. B: 10 kuer, 2 kalver, 2 hester, 160 høns, 120 sauer.

Gnr. 64 Steinsland**Arne Steinsland**

A: 65 da d.m. B: 10 kuer, 2 kalver, 2 hester, 60 høns, 11 griser, 90 sauer.

Tønnes Steinsland

A: 64 da, derav 44 da d.m. B: 11 kuer, 1 kalv, 2 hester, høns, 88 sauer.

Guri Steinsland

A: 48 da d.m. B: 10 kuer, 4 kalver, 2 hester, 50 høns, 90 sauer.

Gnr. 65 Berland på heie**Martin Berland**

Ingen opplysninger

Erling Berland

A: 47 da, derav 32 da d.m. B: 7 kuer, 2 kalver, hest, 60 sauer.

Gnr. 66 Eikeland på heia**Gunda Egeland**

A: 90 da, derav 50 da d.m. B: 16 kuer, 4 kalver, 2 hester, høns, 130 sauer.

Tønnes O. Egeland

A: 86 da, derav 56 da d.m. B: 15 kuer, 6 kalver, 2 hester, 100 høns, 20 griser, 130 sauer.

Ola K. Egeland

A: 83 da, derav 53 da d.m. B: 16 kuer, 4 kviger, 2 hester, 80 høns, 11 griser, 150 sauer.

Tønnes T. Egeland

A: 95 da, derav 40 da d.m. B: 10 kuer, 4 kalver, 2 hester, 70 høns, 12 griser, 75 sauer.

Isak Eikeland

A: 2000 da, derav 35 da d.m. B: 8 kuer, 1 kvige, 1 kalv, 2 hester, høns, 90 sauer.

Gnr. 67 Gravdal**Konstanse Gravdal**

A: 15 da d.m. B: 3 kuer, 2 kalver, hest, høns, 40 sauer.

Ola Gravdal

A: 20 da, derav 10 da d.m. B: 4 kuer, 1 okse, hest, høns, 50 sauer.

Hans Gravdal

A: 380 da, derav 30 da d.m. B: 4 kuer, 1 kvige, hest, høns, 70 sauer.

Gnr. 68 Gåsland**Bjarne Eikeland**

A: 500 da, derav 35 da d.m. B: 9 kuer, 1 kvige, 2 kalver, hest, 114 høns, 69 sauer.

Palmer Gravdal

A: 500 da, derav 60 da d.m. B: 4 kuer, hest, 100 høns, 50 sauer.

Nils Eikeland

A: 18 da d.m. B: 2 kalver, 130 høns, 5 griser, 40 sauer.

Bernhard Gåsland

A: 500 da, derav 45 da d.m. B: 10 kuer, 2 kviger, hest, 60 sauer.

Gnr. 70 Ognedal**Svein Ognedal**

A: 200 da, derav 50 da d.m. B: 14 kuer, 5 kviger, 2 hester, 80 sauer.

Bernhard Ognedal

A: 1000 da, derav 50 da d.m. B: 12 kuer, 3 kviger, 2 kalver, hest, 6 griser, 88 sauer. Traktor.

Hans Ognedal

A: 42 da, derav 22 da d.m. B: 4 kuer, hest, 50 sauer.

Bjarne Ognedal

A: 200 da, derav 26 da d.m. og 30 da kulturbeite. B: 10 kuer, 1 kvige, 2 kalver, 2 hester, 50 sauer.

Gnr. 71 Kløgetvedt**Olav Ognedal**

A: 72 da, derav 42 da d.m. B: 15 kuer, 1 kalv, 2 hester, høns, 90 sauer.

Henrik Laksesvela

A: 62 da, derav 52 da d.m. B: 10 kuer, 3 kalver, hest, høns, 50 sauer.

Bertil Kløgetvedt

A: 57 da d.m. B: 10 kuer, 3 kalver, 2 hester, høns, 76 sauer.

Klaus Kløgetvedt

A: 63 da, derav 33 da d.m. B: 11 kuer, 1 kalv, 2 hester, 80 sauer.

Gnr. 72 Solberg**Sven Solberg**

A: 65 da, derav 40 da d.m. B: 9 kuer, 3 kalver, 2 hester, 90 høns, 111 sauer.

Asbjørn Solberg

A: 53 da, derav 33 da d.m. B: 10 kuer, 2 kalver, 2 hester, 1 føll, høns, 21 griser, 100 sauer.

Gnr. 73 Røysland søre**Peder Røysland**

A: 1000 da, derav 49 da d.m. 50 da s. B: 10 kuer, 3 kviger, hest, høns, 78 sauer.

Ole Skreå

A: 60 da, derav 20 da d.m. B: 3 kuer, 1 kalv, hest, 100 høns, 4 griser, 35 sauer.

Gustav Versland

A: 18 da d.m. B: 5 kuer, hest, 15 griser, 25 sauer.

Per Espeland

A: 40 da d.m. 50 da s. B: 10 kuer, 2 kalver, hest, høns, 15 griser, 84 sauer.

Edvard Røysland

A: 400 da, derav 53 da d.m. B: 10 kuer, 2 kalver, 2 hester, høns, 2 griser, 68 sauer.

Hanne Gjedrem

A: 5 da d.m. B: 1 ku, 2 griser, 6 sauer.

Gnr. 74 Fjermedal**Olava Fjermedal**

A: 1600 da, derav 50 da d.m. 50 da s. B: 10 kuer, 2 kalver, hest, høns, 85 sauer.

Torkel Birkrem

A: 1600 da, derav 47 da d.m. 100 da s. B: 10 kuer, 2 kalver, hest, høns, 63 sauer.

Gnr. 75 Hustuft**Isak Helland**

A: 80 da d.m. 100 da s. B: 13 kuer, 1 kvige, 1 okse, 4 kalver, 2 hester, høns, 9 griser, 98 sauer.

Martin Hustoft

A: 189 da, derav 82 da d.m. 100 da s. B: 10 kuer, 3 hester, 45 sauer.

Gnr. 76 Versland**Tønnes Versland**

A: 350 da, derav 52 da d.m. B: 10 kuer, 3 kviger, 1 okse, hest, 75 høns, 3 griser, 60 sauer.

Ola A. Gåsland

A: 200 da, derav 35 da d.m. B: 7 kuer, 2 kalver, hest, høns, 25 sauer.

Anders Apeland

A: 25 da, derav 18 da d.m. B: 2 kuer, 1 kalv, hest, høns, 22 sauer.

Leiv Versland

A: 300 da, derav 45 da d.m. B: 10 kuer, hest, 100 høns, 60 sauer.

Thomas Løvbrekke

A: 5 da d.m. B: 1 ku, 150 høns.

Berge Versland

A: 200 da, derav 30 da d.m. B: 8 kuer, 2 kalver, hest, 160 høns, 5 griser, 70 sauer.

Gnr. 77 Apeland**Per Apeland**

A: 1097 da, derav 47 da d.m. B: 12 kuer, 2 kalver, hest, 10 griser, 50 sauer. Traktor.

Ragnvald Apeland

A: 90 da, derav 30 da d.m. B: 6 kuer, 1 kalv, hest, høns, 15 griser, 35 sauer.

Reier og Konrad Apeland

A: 500 da, derav 60 da d.m. 60 da s. B: 15 kuer, hest, 125 høns, 20 griser, 65 sauer. Traktor.

Maurits Apeland

A: 1105 da, derav 65 da d.m. 40 da s. B: 10 kuer, 2 kalver, hest, høns, 20 griser, 60 sauer.

Arne Apeland

A: 500 da, derav 50 da d.m. B: 9 kuer, 2 kalver, hest, høns, 3 griser, 50 sauer.

Arvid Apeland

A: 120 da, derav 20 da d.m. B: 3 kuer, hest, høns, 80 griser, 20 sauer.

Sven Apeland

A: 80 da, derav 30 da d.m. 50 da s. B: 5 kuer, 2 kalver, 2 hester, høns, 5 griser, 60 sauer.

Gnr. 78 Helland**Arne Helland**

A: 56 da, derav 34 da d.m. B: 9 kuer, hest, 90 høns, 50 sauer.

Tønnes Helland

A: 4000 da, derav 35 da d.m. B: 12 kuer, 2 kalver, hest, 150 høns, 50 griser, 78 sauer.

Olav Helland

A: 200 da, derav 25 da d.m. B: 5 kuer, 1 kvige, 1 kalver, hest, 130 høns, 12 griser, 70 sauer.

Karl Helland

A: 48 da d.m. B: 10 kuer, 1 okse, 6 kalver, 2 hester, høns, 80 sauer.

Sofie Øyestad

A: 12 da d.m. B: 2 kuer, høns.

Gnr. 79 Varp**Ommund Hetland**

A: 950 da, derav 35 da d.m. 50 da s. B: 8 kuer, 2 okser, 2 hester, høns, 3 griser, 49 sauer.

Gnr. 80 Hetland**Ommund Skjæveland**

A: 500 da, derav 110 da d.m. B: 12 kuer, 5 kalver, 2 hester, høns, 60 griser, 65 sauer.

Peder Hetland

A: 300 da, derav 30 da d.m. B: 8 kuer, 2 kalver, 2 hester, høns, 10 griser, 70 sauer.

Jørgen Hetland

A: 55 da, derav 40 da d.m. B: 12 kuer, 1 okse, 1 kvige, 1 kalv, 2 hester, høns, 10 griser, 70 sauer.

Tønnes Hetland

A: 500 da, derav 50 da d.m. B: 12 kuer, 7 kalver, 2 hester, høns, 30 griser, 65 sauer.

Gnr. 81 Tengesdal nordre**Palmer Tengesdal**

A: 65 da, derav 55 da d.m. B: 8 kuer, 2 kalver, hest, 100 høns, 40 sauer.

Tønnes Tengesdal

A: 100 da d.m. B: 13 kuer, 5 kalver, 2 hester, 100 høns, 23 griser, 59 sauer. Traktor.

Torvald T. Tengesdal

A: 600 da, derav 40 da d.m. B: 5 kuer, 1 okse, 1 kalv, hest, 36 griser, 60 sauer.

Rasman Tengesdal

A: 550 da, derav 175 da d.m. 30 da s. B: 25 kuer, 12 kalver, 2 hester, 200 høns, 30 griser, 40 sauer.

Malvin Versland

A: 27 da d.m. B: 3 kuer, 1 kalv, hest, høns, 6 griser, 12 sauer.

Julius Tengesdal

A: 300 da, derav 150 da d.m. B: Ingen opplysninger. Traktor og skurtresker.

Arnold Tengesdal

A: 300 da, derav 60 da d.m. B: 12 kuer, 2 kalver, hest, 50 sauer. Traktor.

Trygvald Tengesdal

A: 75 da, derav 70 da d.m. B: 7 kuer, 1 kvige, 2 kalver, hest, 175 høns. Traktor.

Georg Tengesdal

A: 279 da, derav 79 da d.m. B: 1 ku, 1 kvige, hest, 60 griser..

Ottor Tengesdal

A: 19 da, derav 12 da d.m. B: Mangler opplysninger

*

Opplysninger er hentet fra Norges Bebyggelse.

De er innsamlet i tiden 1953-57

ved personlig besøk på gården og

eierens velvillig medvirkning og interesse.

Derfor må det påregnes enkelte feil og mangler.

*